

Νεοελληνική Γλώσσα

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1ος Τόμος

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Μαρία Γαβριηλίδου,
Γλωσσολόγος, Ερευνήτρια του Ι.Ε.Λ.
Παναγιώτης Εμμανουηλίδης, *Φιλολόγος*
Έλλη Πετρίδου-Εμμανουηλίδου, *Φιλολόγος*

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Σταύρος Καμαρούδης,
Επ. Καθηγ. του Παν/μίου Δ. Μακεδονίας
Ζαφειρούλα Καγκαλίδου, *Σχολική Σύμβουλος*
Παναγιώτα Χατζηθεοχάρους,
Φιλολογ., Εκπ/κός Β/θμιας Εκπ/σης

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Αικατερίνη Βερούτσου, *Εικονογράφος-Σκιτσογράφος*

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Μαρία Αλιφεροπούλου,
Φιλολόγος Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Χριστίνα Αργυροπούλου, *Σύμβουλος Π.Ι.*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Μιχαήλ Κατσιμπάρδης,
Φιλολόγος Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Γιώργος Χαρβαλιάς, *Ζωγράφος*

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας

Αποφ. 16158/6-11-06 και 75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρία Γαβριηλίδου
Παναγιώτης Εμμανουηλίδης
Έλλη Πετρίδου - Εμμανουηλίδου

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Νεοελληνική Γλώσσα

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1ος Τόμος

**Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία
Πράξεων 2.2.1.α: «Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ Πρόεδρος του
Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και
παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με
βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης
Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου
Γεώργιος Κ. Παληός
Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγ. Ινστιτ.

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό
Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.**

Αγαπητοί μας μαθητές και μαθήτριες,

Σας καλωσορίζουμε στο νέο σχολικό έτος. Η φετινή χρονιά, δεύτερη στο Γυμνάσιο, έρχεται να στηρίξει και να αυξήσει τη γνώση και τη σιγουριά που αποκτήσατε πέρσι. Στην προσπάθεια αυτή θα συμβάλει και το βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας που κρατάτε στα χέρια σας και θα σας συντροφεύει όλη τη χρονιά.

Θα διαπιστώσετε ότι η Νεοελληνική Γλώσσα δεν είναι μόνο ένα μάθημα γεμάτο γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα και κανόνες. Είναι αυτή που σας μαθαίνει να μιλάτε και να γράφετε σωστά μέσα από ποικίλα κείμενα και διασκεδαστικές εικόνες. Αυτά θα σας «ταξιδέψουν» σε πολλούς τόπους, θα σας φέρουν σε επαφή με διαφορετικούς ανθρώπους, θα σας προκαλέσουν να σκεφτείτε και να εκφράσετε τις απόψεις και τα συναισθήματά σας σε συνεργασία με τον καθηγητή και τους συμμαθητές σας.

Το Βιβλίο του Μαθητή αποτελείται από εννέα (9) ενότητες που καθεμιά έχει ως πυρήνα ένα θέμα που σας απασχολεί και αφορά τις σχέσεις σας με την οικογένεια, τους φίλους, το σχολείο και την κοινωνία γενικότερα. Μελετώντας τα εισαγωγικά κείμενα (λογοτεχνικά, επιστημονικά, δημοσιογραφικά, αλλά και σκίτσα, φωτογραφίες, ιστοσελίδες κτλ.) κάθε ενότητας, πρώτα θα κατανοήσετε και θα συζητήσετε το περιεχόμενό τους. Μετά θα αναζητήσετε και θα ανακαλύψετε με τη βοήθεια του καθηγητή σας τη γραμματική και συντακτική δομή τους, τον τρόπο σχηματισμού των λέξεών τους, το λεξιλόγιο που αφορά το θέμα της ενότητας και την οργάνωση του νοήματος αυτών αλλά και άλλων κειμένων. Αφού τα κατακτήσετε όλα αυτά, τελικός

στόχος είναι να παραγάγετε δικά σας κείμενα σε προφορικό και γραπτό λόγο και να επικοινωνήσετε όχι μόνο με τους συνομηλίκους σας μέσα στην τάξη, αλλά και με άλλους έξω από αυτή (με το διαδίκτυο, με επιστολές κτλ.).

Το Τετράδιο Εργασιών περιέχει συμπληρωματικό υλικό (ασκήσεις, δραστηριότητες) για να κατανοήσετε καλύτερα όσα μάθατε στο Βιβλίο του Μαθητή. Όπως θα διαπιστώσετε, οι ασκήσεις και οι δραστηριότητες αυτές «παρακολουθούν» τη δομή των αντίστοιχων ενοτήτων του βιβλίου. Μπορείτε, σε συνεργασία με τον καθηγητή σας, να αξιοποιείτε το υλικό αυτό παράλληλα με το αντίστοιχο του βιβλίου σας, ώστε να σας βοηθήσει στην κατανόηση και αφομοίωση εκείνων των γλωσσικών φαινομένων στα οποία συναντήσατε δυσκολίες.

Και τα δύο αυτά βιβλία έχουν έναν ακόμα σημαντικό στόχο. Δε σας περιορίζουν στις σελίδες τους και στα κείμενα που περιέχουν. Σας δίνουν τη δυνατότητα και σας «γεννούν» την ανάγκη για συνεχή αναζήτηση άλλων κειμένων, καθώς και για ουσιαστική επικοινωνία με τον κόσμο γύρω σας. Ακολουθήστε τα βήματά τους και θα βρείτε τα μονοπάτια που θα σας μαγέψουν...

**Σας ευχόμαστε μια καλή,
ευχάριστη και δημιουργική χρονιά**

Η συγγραφική ομάδα

1η ενότητα

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ Σ' ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

**Ταξίδια, περιηγήσεις, γνωριμία με ανθρώπους,
έθιμα-πολιτισμό**

Σ' αυτή την ενότητα:

- Θα γνωρίσουμε διάφορα μέρη της πατρίδας μας.
- Θα μάθουμε για το υποκείμενο του ρήματος.
- Θα μάθουμε πώς γίνεται η παραγωγή με αχώριστα μόρια.
- Θα διερευνήσουμε τρόπους με τους οποίους μπορεί να αναπτυχθεί μια παράγραφος.

A ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο 1 [Στις δύσκολες περιοχές του δάσους]*

[Δώδεκα παιδιά κατασκηνώνουν για τρεις εβδομάδες μέσα σε έναν Εθνικό Δρυμό και μαθαίνουν να ζουν στη φύση. Ο αφηγητής είναι εθελοντής της Δασικής Υπηρεσίας που έχει αναλάβει να τους μάθει τα μυστικά του δάσους.]

Εκείνη τη νύχτα άρχισαν οι δυνατοί βοριάδες που σηκώνουν κεραμίδια. Όλος ο σταθμός ήταν σε επιφυλακή. Όταν αρχίζει η εποχή της ξηρασίας και φυσάνε οι αέρηδες, υπάρχει κίνδυνος πυρκαγιάς στο δάσος. Τα φυλάκια είχαν διπλές βάρδιες μέρα νύχτα και πρόσεχαν μήπως φανεί καπνός στην περιοχή του Εθνικού Δρυμού.

Ο δυνατός αγέρας δεν τρόμαξε τη μικρή ομάδα των παιδιών που είχε ετοιμαστεί για μια μεγάλη εκδρομή. Ο Μαρίνος, ο Νικόλας, η Δέσποινα και η Κασσάνδρα είχαν αποφασίσει να εξερευνήσουν το Φαράγγι του Διαβόλου, μια απ' τις πιο δύσκολες περιοχές του δάσους.

Δε θέλησαν να πάρουν τίποτα μαζί τους, ούτε φαγητό ούτε νερό. Θα έψαχναν να βρουν μόνα την τροφή τους μέσα στο δάσος, όπως έκαναν οι πρωτόγονοι άνθρωποι για χιλιάδες χρόνια. Η μόνη παραχώρηση που έκαναν ήταν να πάρουν και μένα μαζί τους. Πάλι

Οι τίτλοι σε αγκύλη είναι επιλογή της συγγραφικής ομάδας

καλά. Είναι αλήθεια ότι είχαν προσαρμοστεί τέλεια μέσα στο φυσικό περιβάλλον και στη ζωή του δάσους. Είχαν μάθει χίλια δυο πράγματα για τη φύση και τους κινδύνους που καμιά φορά παραμονεύουν.

Ο αγέρας δυνάμωσε την ώρα που ξεκινήσαμε. Ο ήλιος μόλις είχε φανεί πάνω στο φρύδι του βουνού. Το δάσος ξυπνούσε. Ξεκινούσε ο κύκλος της μέρας. Τα φυτά άρχιζαν το θαύμα της φωτοσύνθεσης, τα ζώα και τα πουλιά, οι μέλισσες κι οι πεταλούδες ξεκινούσαν την καθημερινή πάλη τους για τροφή και επιβίωση.

Είχαμε πολύ δρόμο να κάνουμε. Το φαράγγι ήταν ανάμεσα στα δύο βουνά που φαίνονταν στο βάθος. Ήθελε τρεις ώρες γερό περπάτημα για να φτάσεις στην είσοδό του και δύο ώρες για να το περάσεις και να μπορέσεις να πλησιάσεις την άλλη άκρη του.

Έπρεπε να πηγαίνουμε πάντα κατά το βοριά, για να μη χάσουμε το δρόμο μας.

– Θα σας οδηγήσω εγώ. Ξέρω να βρίσκω τα σημεία του ορίζοντα, περηφανεύτηκε ο Νικόλας.

– Για να δούμε πώς θα καταλάβεις χωρίς πυξίδα κατά πού πέφτει ο βοριάς, τον πείραξε η Κασσάνδρα.

– Μου έδειξε ο Στέφανος. Βλέπεις τη φλούδα της λεύκας; Η πλευρά της που βλέπει κατά το βοριά είναι πάντοτε σκληρή, άγρια και σκασμένη, ενώ ο υπόλοιπος κορμός είναι πιο λείος.

Η Κασσάνδρα κοίταξε εμένα με δυσπιστία.

– Έτσι είναι. Έχει δίκιο ο Νικόλας. Αλλά, καλού κακού, ας βάλουμε και κανένα σημάδι, για να βρούμε εύκολα το δρόμο της επιστροφής, χωρίς να χρειαστεί να παίξουμε τους Ινδιάνους, χαμογέλασα.

Με τα μαχαίρια μας χαράζαμε στη φλούδα των δέντρων ένα βέλος με την άκρη του να δείχνει το σημείο απ' όπου ήρθαμε.

Τα δέντρα από πάνω μας βογκούσαν, καθώς τα

τάραζε ο άνεμος· οι κορφές τους έγερναν και χτύπαγαν τα κλαριά τους. Ο αγέρας σφύριζε στ' αυτιά μας, χτυπούσε τα πρόσωπά μας με δύναμη και μας έσπρωχνε προς τα πίσω. Προχωρούσαμε με δυσκολία. Μόλις όμως κατεβήκαμε κατά την κοιλάδα, ο αγέρας κόπασε λίγο, η φύση ημέρεψε.

Λίτσα Ψαραύτη,
Ανάσες και ψίθυροι του δάσους, εκδ. Πατάκη, 2002

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1** Τι διαφορετικό είχε η εκδρομή των τεσσάρων παιδιών από τις συνηθισμένες εκδρομές τους;
- 2** Τι καινούριο είχε μάθει ο Νικόλας και πώς θέλησε να χρησιμοποιήσει αυτή τη γνώση του;
- 3** Έχετε επιχειρήσει και εσείς μια παρόμοια εξόρμηση με τους φίλους σας;

Κείμενο 2 [Η μουσική γλώσσα του Ομήρου]

Την επομένη, στις 12 Ιουλίου [1868], σηκώθηκα ως συνήθως στις 5 π.μ., για να πάμε, με τον οδηγό μου, να δούμε από κοντά τον παλιό δρόμο, του οποίου τα ίχνη είχα ανακαλύψει την προηγούμενη, και να επισκεφτούμε τη βόρεια πλευρά του νησιού. [...] Δεν μπορούσα να φτάσω εκεί πέρα με άλογο. Όμως, καθώς είχα ανακαλύψει ότι ο παλιός δρόμος, που περνούσε από το χωριό Άγιος Ιωάννης, οδηγεί στην παραλία μέσα απ' τ' αμπέλια που λέγονται, παραδοσιακά, «Αγρός Λαέρτου», έστειλα τον οδηγό μου με το άλογο κι εγώ πήγα μ' έναν άλλο οδηγό απ' τον παλιό δρόμο στα χωράφια του πατέρα του Οδυσσέα. [...]

Θ. Βαν Θούλντεν, Ο Οδυσσέας αποκαλύπτεται στο Λαέρτη, χαρακτηριστικό, Μουσείο Καλών Τεχνών, Σαν Φρανσίσκο (Ομήρου Οδύσσεια, ΟΕΔΒ, 2001)

Έφτασα λοιπόν στα χωράφια του Λαέρτη και κάθισα να ξεκουραστώ και να διαβάσω τη ραψωδία ω της Οδύσσειας. Ο ερχομός ενός ξένου είναι γεγονός ακόμα και στην πρωτεύουσα της Ιθάκης. Πόσο μάλλον στην ύπαιθρο! Μόλις κάθισα, οι χωρικοί μαζεύτηκαν γύρω μου κι άρχισαν να με βομβαρδίζουν με ερωτήσεις. Σκέφτηκα πως το καλύτερο που είχα να κάνω ήταν να διαβάσω μεγαλόφωνα τους στίχους 205 ως 412 της ραψωδίας ω και να τους μεταφράζω λέξη προς λέξη στη γλώσσα τους. Η ανάγνωση τους συγκίνησε πολύ κι άκουγαν με προσοχή τη μουσική γλώσσα του Ομήρου, τη γλώσσα των ένδοξων προγόνων τους, που έζησαν πριν από τρεις χιλιάδες χρόνια. Προχωρούσαμε στα χωράφια κι εγώ τους διάβαζα για τα τρομερά βάσανα που είχε περάσει ο βασιλιάς Λαέρτης σε κάθε σημείο της περιοχής εκείνης, καθώς και για τη μεγάλη του χαρά όταν ξαναβρήκε, έπειτα από είκοσι χρόνια χωρισμού, τον αγαπημένο του γιο, τον Οδυσσέα, που τον είχε για νεκρό. Τα μάτια όλων είχαν δακρύσει, κι όταν τελείωσα την ανάγνωση, άντρες, γυναίκες και παιδιά με πλησίασαν, με αγκάλιασαν και μου είπαν: «Μας έδωσες μεγάλη χαρά, σ' ευχαριστούμε χίλιες φορές». Με συνόδεψαν θριαμβευτικά μέχρι την πόλη, όπου ήθελαν να με φιλοξενήσουν με κάθε γενναιοδωρία και χωρίς κανείς να ενοχληθεί στο ελάχιστο. Δε μ'

άφησαν να φύγω πριν να υποσχεθώ πως θα ξαναεπισκεφτώ το χωριό τους.

Ερρίκος Σλήμαν, «Ιθάκη, Πελοπόννησος και Τροία»,
Λιψία 1869 στο Ρίτσαρντ Στόουνμαν (επιμ.), Φιλολογικές
διαδρομές στην Ελλάδα, μτφρ. Σώτη Τριανταφύλλου,
εκδ. Πατάκη, 1998

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Τι έκανε ο Ερρίκος Σλήμαν, όταν οι χωρικοί μαζεύτηκαν γύρω του στα «χωράφια του Λαέρτη», και ποια εντύπωση τους προκάλεσε; • Ποια αντίληψη του αρχαιολόγου δείχνει αυτή η πράξη;

2 Διαβάστε τους στίχους 205-412 της ραψωδίας ω της Οδύσσειας και σκεφτείτε γιατί ο Σλήμαν επέλεξε να διαβάσει τους συγκεκριμένους στίχους.

Κείμενο 3 [Ελλάδα είναι οι άνθρωποι]

Οι Έλληνες έχουν μια χαρακτηριστική λέξη που περιγράφει θαυμάσια τη διάθεσή τους απέναντι στους ξένους: φιλοξενία. Η φιλοξενία είναι μια αρετή των Ελλήνων από τότε που εμφανίστηκαν στην ιστορία. Ήδη στα ομηρικά έπη περιγράφονται σκηνές πολύ εγκάρδιας φιλοξενίας, όπου ο ξένος επισκέπτης αντιμετωπίζεται ως ιερό πρόσωπο. Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων – και ειδικά ο Δίας – πολύ συχνά έπαιρναν ανθρώπινη μορφή και εμφανίζονταν ως ξένοι στα σπίτια των ανθρώπων, για να τους

[http://members.
tripod.com/petrokali/
war.htm](http://members.tripod.com/petrokali/war.htm)

βοηθήσουν σε διάφορα σημαντικά ζητήματα αλλά και για προσωπικές τους υποθέσεις (κυρίως ερωτικές). Οι αρχαίοι Έλληνες λοιπόν, κάθε φορά που ένας ξένος χτυπούσε την πόρτα τους, τον υποδέχονταν με τιμές και τον αντιμετώπιζαν ως ιερό πρόσωπο, έχοντας πάντα στο νου τους ότι μπορεί να είναι κάποιος θεός. Του έβαζαν να φάει, του γέμιζαν το ποτήρι με εκλεκτό κρασί, του έστρωναν να κοιμηθεί, και μόνο όταν είχε χορτάσει και είχε ξεκουραστεί έπαιρναν το θάρρος να τον ρωτήσουν ποιος είναι και από πού έρχεται.

Οι σημερινοί Έλληνες είναι αρκετά διαφορετικοί. Πολλοί από αυτούς που ζουν και εργάζονται στις τουριστικές περιοχές, αν και περηφανεύονται για την καταγωγή τους, αγνοούν παντελώς το νόημα της λέξης φιλοξενία. Για να μην αναφέρουμε ότι οι περισσότεροι δεν είναι καν Έλληνες. Ξανθές τουρίστριες που βρήκαν τον τρόπο για δωρεάν ή και κερδοφόρες διακοπές σάς σερβίρουν μη ελληνικά ποτά ενώ εσείς απολαμβάνετε ξένη μουσική παρέα με δεκάδες άλλους ξένους. Ξένοι σερβιτόροι σάς δίνουν ξενόγλωσσα μενού για να παραγγείλετε ξένες σπεσιαλιτέ.

Ξένες ρεσεψιονίστ σάς εξυπηρετούν μιλώντας τη δική τους γλώσσα, για να έχετε μια αξέχαστη διαμονή σε ένα περιβάλλον που δεν έχει καμία σχέση με την πατρίδα μας. Και ίσως κάποια αφίσα στον τοίχο του δωματίου σας, με κάποια ερημική ακρογιαλιά από αυτές που δεν ξέρει κανείς να σας πει πού ακριβώς είναι, να σας θυμίζει με ένα τεράστιο GREECE τη χώρα στην οποία κάνετε διακοπές.

Η Ελλάδα δεν είναι μόνο ήλιος και θάλασσα και τα υπέροχα τοπία που βλέπετε στις καρτ ποστάλ. Η Ελλάδα είναι και οι άνθρωποι που ζουν εδώ. Και αξίζει να αναζητήσετε στα ταξίδια σας και τα δύο, ίσως περισσότερο τους ανθρώπους της.

Αλλά αν είναι μία φορά δύσκολο να ανακαλύψετε αμόλυντα και αυθεντικά τοπία, είναι δύο φορές δύσκολο να ανακαλύψετε αυθεντικούς Έλληνες. Αναζητήστε τους μακριά από τις τουριστικές περιοχές.

Στέφανος Ψημένος, Ανεξερεύνητη Πελοπόννησος, εκδ. ROAD, 2001

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1** Από πού φαίνεται στο κείμενο ότι η φιλοξενία ήταν μια αρετή των Ελλήνων στην αρχαιότητα;
- 2** Ποια πραγματικότητα θα συναντήσει κάποιος σήμερα αν επισκεφθεί μια τουριστική περιοχή;
- 3** Πού προτείνει ο συγγραφέας στους επισκέπτες της Ελλάδας να αναζητήσουν τους «αυθεντικούς Έλληνες» και γιατί νομίζετε ότι κάνει αυτή την πρόταση;

Κείμενο 4 [Προγραμματίζοντας ένα ταξίδι: Αστυπάλεια]

10 ακόμα λόγοι για να γευτείτε την εκλεπτυσμένη ομορφιά της Αστυπάλαιας

1. Για να δοκιμάσετε τις ντόπιες λιχουδιές στο καφενείο του Μουγγού.
2. Για να αγοράσετε μοναδικά και σπάνια αντικείμενα από το παλαιοπωλείο του Βαϊκούση
3. Για να θαυμάσετε τη θέα από το καμπαναριό του Αϊ-Γιώργη μέσα στο κάστρο καθώς και τις υπέροχες βυζαντινές εικόνες.
4. Για να απολαύσετε το μπάνιο σας στο Μπλε Λιμανάκι που τα νερά είναι σε αποχρώσεις του σμαραγδιού.
5. Για να επισκεφτείτε τα γύρω ακατοίκητα νησιά. Τον Κουτσομύτη και τις Κουνούπες.
6. Για να δείτε το σπήλαιο με τους σταλαχτίτες στις Βάτσες.
7. Για να δοκιμάσετε τα γλυκά της Εύας. Κανταΐφι σοκολάτα με παγωτό και το καλοκαίρι γίνεται ακόμα πιο γλυκό.
8. Για να δείτε τους παραδοσιακούς χορούς και τις
9. ντόπιες φορεσιές. Ο τόπος είναι πλούσιος σε λαογραφία και έθιμα.
10. Για να ξεχαστείτε το σούρουπο στην Ακτή. Ζητήστε να καθίσετε στα prime τραπέζια και δοκιμάστε το γεμιστό καλαμάρι.
11. Για να μείνετε στα δωμάτια Kilindra. Η θεά κόβει την ανάσα και ο ιδιοκτήτης Γιάννης Λέμης έχει φροντίσει τα πάντα.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ

– Το Μπλε Λιμανάκι

Προχωρήστε το χωματόδρομο εκεί που τελειώνει ο

δρόμος της Μαλτεζάνας και, μόλις βρείτε μια ξύλινη πόρτα στο δεξί σας χέρι, αφήστε τα μεταφορικά σας μέσα και ξεκινήστε τον ποδαρόδρομο. Ύστερα από πέντε λεπτά θα βρεθείτε σε ένα πράσινο όνειρο με νερά σμαραγδένια, πεντακάθαρα και μαγευτικά.

– Πλάκες

Στο δρόμο για τη Μαλτεζάνα, στη στάση για το λεωφορείο, εκεί που θα δείτε

ένα ξύλινο παγκάκι, αφήστε το όχημα και ξεκινήστε την κατάβαση. Ό,τι θα δείτε από εκεί και

πέρα ανήκει στη σφαίρα του ονείρου. Καταπράσινα νερά. Πλάκες ριγμένες ακατάστατα, θαρρείς, από το Θεό και μια μικρή αμμουδιά εισαγωγή στη μαγεία.

ΤΙ ΝΑ ΔΕΙΤΕ

– Αρχαιολογικό Μουσείο, τηλ.: 22420 61500

Θαυμάστε τα αρχαία ευρήματα, έχουν πολύ μεγάλο ιστορικό ενδιαφέρον. Από όλους τους θαλασσινούς προορισμούς η Αστυπάλεια θεωρήθηκε ως μια αξιόλογη εμπορική σκάλα συνδέοντας τη Δύση με την Ανατολή.

– Μονή Παναγίας της Πορταϊτίσσας

Η εκκλησία της Πορταϊτίσσας χτίστηκε το 1764 και, παρόλο που είναι παλιά, στους τοίχους δεν υπάρχει βυζαντινής τεχνοτροπίας αγιογράφηση. Προσέξτε το μαρμάρينو δάπεδο με το σκαλισμένο υπέροχο δικάφαλο. Η θέα από τη μονή είναι καταπληκτική.

– Το φεστιβάλ της Αστυπάλαιας

Τρίτη χρονιά που πραγματοποιείται σε συνεργασία με το Δήμο Αστυπάλαιας. Μη χάσετε και φέτος τη συναυλία έντεχνου λαϊκού τραγουδιού στις 21 Σεπτεμβρίου.

περ. Voyager, καλοκαίρι 2003

περ. «Γεωτρόπιο», εφημ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Εντοπίστε στο σχολικό χάρτη της Ελλάδας την Αστυπάλεια και πείτε ποια νησιά βρίσκονται κοντά της.

2 Τι είδους πληροφορίες δίνονται για το νησί; • Ποιες από αυτές σας παρακινούν να επισκεφτείτε το νησί;

B ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

B1 Οι μορφές του υποκειμένου

Ακούω και μιλώ

1. Ποια είναι τα υποκείμενα των ρημάτων που υπογραμμίζονται στις παρακάτω προτάσεις και σε ποια πτώση βρίσκονται;

α. Ο Μαρίνος, ο Νικόλας, η Δέσποινα και η Κασσάνδρα είχαν αποφασίσει να εξερευνήσουν το Φαράγγι του Διαβόλου. (κείμεν. 1)

β. Θα σας οδηγήσω εγώ. (κείμεν. 1)

γ. Πολλοί από αυτούς που ζουν και εργάζονται στις τουριστικές περιοχές αγνοούν παντελώς το νόημα της λέξης φιλοξενία. (κείμεν. 3)

δ. Ό,τι θα δείτε από εκεί και πέρα ανήκει στη σφαίρα του ονείρου. (κείμεν. 4)

• Ποια μορφή (ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία, πρόταση ή κάτι άλλο) έχουν τα υποκείμενα που βρήκατε;

2. Εντοπίστε τα υποκείμενα των ρημάτων που είναι γραμμένα με έντονους χαρακτήρες:

Και αξίζει να αναζητήσετε στα ταξίδια σας και τα δύο, ίσως περισσότερο τους ανθρώπους της. Αλλά αν είναι μία φορά δύσκολο να ανακαλύψετε αμόλυντα και αυθεντικά τοπία, είναι δύο φορές δύσκολο να ανακαλύψετε αυθεντικούς Έλληνες. (κείμεν. 3)

3. Στο τελευταίο τμήμα του 2ου κειμένου: Τα μάτια όλων είχαν δακρύσει... παρατηρήστε αν σε όλα τα ρήματα υπάρχει υποκείμενο.

- Μπορείτε να βρείτε τα υποκείμενα που παραλείπονται;
- Μπορείτε τώρα να πείτε γιατί παραλείπονται;

Διαβάζω και γράφω

1. Υπογραμμίστε τα υποκείμενα των ρημάτων και σημειώστε δίπλα ποια μορφή έχουν:

**α. Οι σημερινοί Έλληνες είναι αρκετά διαφορετικοί.
(.....) (κείμεν. 3)**

**β. Εγώ πήγα μ' έναν άλλο οδηγό απ' τον παλιό δρόμο.
(.....) (κείμεν. 2)**

**γ. Ένας ξένος χτυπούσε την πόρτα τους.
(.....) (κείμεν. 3)**

**δ. Το καλύτερο ήταν (το) να διαβάσω μεγαλόφωνα τους στίχους 205 ως 412 της ραψωδίας ω.
(.....)(.....) (κείμεν. 2)**

2. Αντικαταστήστε τα υποκείμενα των προτάσεων της προηγούμενης άσκησης με άλλα, διαφορετικής μορφής από αυτή που έχουν:

- α.είναι αρκετά διαφορετικοί.(κείμεν. 3)
β.πήγα μ' έναν άλλο οδηγό απ' τον παλιό δρόμο. (κείμεν. 2)
γ.χτυπούσε την πόρτα τους.(κείμεν.3)
δ. Το καλύτερο ήταν (κείμεν. 2)

3. Εντοπίστε στο κείμενο 4 στις παραγράφους Μπλε Λιμανάκι και Μονή Παναγίας τα ρήματα χωρίς υποκείμενο. • Μπορείτε να συμπληρώσετε τα υποκείμενα που παραλείπονται;

4. Σχηματίστε καινούριες προτάσεις, αντικαθιστώντας τις προτάσεις-υποκείμενα που γράφονται με έντονους χαρακτήρες με άλλες δικές σας:

α. Είναι αλήθεια ότι είχαν προσαρμοστεί τέλεια μέσα στο φυσικό περιβάλλον και στη ζωή του δάσους.
(κείμεν. 1)

β. Απαγορεύεται να έχετε ανοικτά τα κινητά σας στο θέατρο.

Μαθαίνω για το **υποκείμενο**

- ▶ Το υποκείμενο μπορεί να είναι ουσιαστικό, αντωνυμία ή οποιαδήποτε άλλη λέξη (επίθετο, μετοχή, άκλιτη λέξη κτλ.) ή πρόταση, με άρθρο ή χωρίς άρθρο.
- ▶ Το υποκείμενο παραλείπεται συχνά όταν είναι: α' ή β' πρόσωπο (και δε δίνεται έμφαση σε αυτό).

Στο γ' πρόσωπο συνήθως παραλείπεται:

- όταν εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα,
 - όταν είναι μια γενική έννοια (π.χ. οι άνθρωποι),
 - όταν μόνο ένα υποκείμενο μπορεί να εννοηθεί (π.χ. στις αρχές του 20ού αιώνα εφηύραν το τηλέφωνο, τον ασύρματο, τον κινηματογράφο, υποκείμενο: οι εφευρέτες)
 - όταν το ρήμα δείχνει κάποιο φυσικό φαινόμενο.
- ▶ Τα απρόσωπα ρήματα και οι απρόσωπες εκφράσεις έχουν ως υποκείμενο μια ολόκληρη πρόταση (με το ότι ή με το να).

B2

Συμφωνία υποκειμένου – ρήματος

Ακούω και μιλώ

Στο παρακάτω απόσπασμα έχει αλλάξει το υποκείμενο των ρημάτων της β' παραγράφου του κειμένου 1 (ήταν τα παιδιά και έχει γίνει εγώ). Συγκρίνετε τα δύο κείμενα και πείτε ποιες αλλαγές έγιναν στα ρήματα.

Δε θέλησα να πάρω τίποτα μαζί μου, ούτε φαγητό ούτε νερό. Θα έψαχνα να βρω μόνος (-η) την τροφή μου μέσα στο δάσος, όπως έκαναν οι πρωτόγονοι άνθρωποι για χιλιάδες χρόνια.

Κείμενο 5 Τοματοκεφτέδες (Κυκλάδες)

ΥΛΙΚΑ

500 γραμμάρια ώριμες τομάτες

2 μεγάλα κρεμμύδια ψιλοκομμένα

2 κλωνάρια δυόσμο ψιλοκομμένα

αλάτι, πιπέρι, κανέλα, αλεύρι, λάδι για τηγάνισμα

περ. Μενού & άλλα, τεύχ. 44,
Μάρτιος-Απρίλιος 2002

ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Καθαρίζουμε και ψιλοκόβουμε τις τομάτες. Προσθέτουμε αλάτι, πιπέρι, δυόσμο, τα κρεμμύδια και την κανέλα και τα ζυμώνουμε όλα μαζί σε μια μεγάλη κούπα. Προσθέτουμε όσο αλεύρι χρειάζεται για να γίνει ένας πολτός πολύ μαλακός. Βάζουμε λάδι να κάψει στο τηγάνι και παίρνουμε μια κουταλιά από το μείγμα μας και το ρίχνουμε στο τηγάνι. Όταν οι κεφτέδες ψηθούν από τη μια μεριά, τους γυρνάμε κι από την άλλη. Κατά προτίμηση, σερβίρονται ζεστοί. Στο μείγμα μπορούμε να προσθέσουμε και λίγο τριμμένο τυρί φέτα για να γίνουν ακόμα πιο εύγευστοι.

[http:// www.mfa.gr /greece/living/cuisine/](http://www.mfa.gr/greece/living/cuisine/)

Διαβάζω και γράφω

1. Έφτασα λοιπόν στα χωράφια του Λαέρτη και κάθισα να ξεκουραστώ και να διαβάσω τη ραψωδία ω της Οδύσσειας. (κείμ. 2)

- Ξαναγράψτε αυτό το απόσπασμα ξεκινώντας έτσι:

Ο Ερρίκος Σλήμαν

.....

.....

Ο Ερρίκος Σλήμαν και ο συνοδός του

.....

.....

2. Χωριστείτε σε ομάδες και κάθε ομάδα να ξαναγράψει τη συνταγή (κείμ. 5) ξεκινώντας με έναν από τους παρακάτω τρόπους:

Εγώ...

Εσύ...

Εσύ και η μητέρα σου...

Οι μαγείρισσες...

- Έπειτα συγκρίνετε τα κείμενά σας και παρατηρήστε πώς συμφωνεί κάθε φορά το ρήμα με το υποκείμενό του.

Μαθαίνω ότι:

- ▶ Το ρήμα συμφωνεί με το υποκείμενό του σε πρόσωπο και αριθμό.
- ▶ Όταν υπάρχουν περισσότερα από ένα υποκείμενα, το ρήμα μπαίνει σε πληθυντικό αριθμό και στο επικρατέστερο πρόσωπο (το α' είναι επικρατέστερο του β' και το β' του γ').

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΕ ΑΧΩΡΙΣΤΑ ΜΟΡΙΑ

Οι πρώτες μου γνώσεις για τα **αχώριστα μόρια**

- ▶ Ορισμένες λέξεις που δε στέκονται μόνες τους στο λόγο, αλλά χρησιμοποιούνται για την παραγωγή λέξεων, ονομάζονται **αχώριστα μόρια**.

Ακούω και μιλώ

1. Μπορείτε να εντοπίσετε τα αχώριστα μόρια-προθήματα και τις λέξεις από τις οποίες σχηματίζονται οι παρακάτω λέξεις;

• Χωρίστε τις λέξεις στα δύο μέρη από τα οποία έχουν σχηματιστεί.

ανακαλύψει, ξεκουραστώ (κείμεν. 2)

αναζητήσετε, υποδέχονταν (κείμεν. 3)

ακατοίκητα (κείμεν. 4) επιστροφής(κείμεν. 1)

2. Συγκρίνετε τις παραπάνω λέξεις με τις λέξεις που αποτελούν τα δεύτερα μέρη τους. • Πώς αλλάζει η σημασία όταν προστεθεί το αχώριστο μόριο;

Μαθαίνω για τα **αχώριστα μόρια**

Τα αχώριστα μόρια

Τα κυριότερα Λόγια

αρχι-, αμφι-, δια-,
δι-, διχο-, δυσ-,
εισ-,εκ-, εξ-, εκ-,
εξ-, εν-, εμ-,εγ-,
ερ-, ελ-, επι-,επ-,
εφ-, ημι-, περι-,
συν-, υπο-

Λαϊκά

α-,
αν-, ανα-,
ξε-

Λέξεις από Λόγια μόρια

έκφραση αμφίβιο διέξοδος
εισάγω αρχιστράτηγος
ενήλικος διαγώνιος
διχοτόμος επιγραφή
δυστυχία εμπνέω επιστρέφω
εφαρμόζω ημίχρονο
συνένοχος υποδιευθυντής
αναβάλλω

Λέξεις από Λαϊκά μόρια

άκακος
αναιμία
αναβροχιά
ξεκουφαίνω

Κείμενο 6 Άγιος Αχίλλειος

Φωτ/φίες: Αναστασία
Μπάρδα

Πρόκειται για ένα γοητευτικό νησάκι στην περιοχή των Πρεσπών. Η πεζογέφυρα που κατασκευάστηκε καθιστά την στο νησί έναν ευχάριστο

περίπατο. Πριν από την πεζογέφυρα αφήστε το αυτοκίνητο σας, προσέχοντας να μη την ηρεμία του και πάντοτε σκεπτόμενοι ότι κάπου εκεί γύρω μπορεί να ζευγαρώνουν κάποια σπάνια είδη πουλιών. Μπορείτε να εφοδιαστείτε με νερό και ίσως κάποιο ελαφρύ γεύμα. Οι τοποθεσίες που θα δείτε για ένα πικ νικ στα γρασίδια με καταπληκτική θέα. Σπουδαιότερο είναι να μην ξεχάσετε τη φωτογραφική σας μηχανή!

Καθώς προχωράτε στην πεζογέφυρα παρατηρήστε τους καλαμιώνες και, καθώς πλησιάζετε, το νοσοκομείο πουλιών. Στην είσοδο του νησιού υπάρχει χάρτης για το πού μπορείτε να πάτε. Ακολουθήστε το μονοπάτι με τις άσπρες πέτρες. Οι λόφοι πράσινου καλύπτουν τη μια μεριά του λόφου, ενώ από την άλλη τα χαλάσματα της Βασιλικής του Αγίου Αχιλλείου.

<http://goutas.gr/prespes>

Διαβάζω και γράφω

1. Συμπληρώστε τα κενά του κειμένου 6 με τις ακόλουθες λέξεις:

διαταράξετε, εμπνέουν, πρόσβαση, επεξηγηματικός, ξεπροβάλλουν, περιβάλλοντος

2. δυσανάλογος, δυσάρεστος, διαγώνιος, διαβλέπω, αρχιληστής, αμφιταλαντεύομαι, επίγειος, ενήλικος, ημίθεος, υποκατάστημα:

- Ψάξτε στο λεξικό τις σημασίες των λέξεων αυτών.
- Χρησιμοποιήστε τρεις από αυτές τις λέξεις για να σχηματίσετε προτάσεις.
- Προσπαθήστε να βρείτε τις σημασίες των αχώριστων μορίων.

3. Χωριστείτε σε ομάδες. Η κάθε ομάδα:

- θα αναλάβει ένα αχώριστο μόριο, από τον πίνακα,
- θα ψάξει τις σημασίες του στο ηλεκτρονικό Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (Τριανταφυλλίδης on-line, <http://www.komvos.edu.gr/Dictionaries/dictionline/DictOnlineTri.htm>) ή στο σχολικό λεξικό,
- θα τις καταγράψει και θα ψάξει να βρει (από βιβλία του σχολείου) λέξεις με το ίδιο μόριο που να αντιστοιχούν σε ορισμένες σημασίες του.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου

Θυμάμαι για την **παράγραφο**

▶ Στο βιβλίο της Α΄ τάξης μάθαμε τι είναι η παράγραφος, ποια είναι τα βασικά (δομικά) της μέρη (θεματική πρόταση, λεπτομέρειες, κατακλείδα) και με ποιους τρόπους συνδέουμε τις προτάσεις στο εσωτερικό μιας παραγράφου. Ενώ τα γνωρίζουμε όλα αυτά, διαπιστώνουμε ότι αρκετές φορές οι παράγραφοι στα κείμενά μας είναι πολύ σύντομες, παρότι το υλικό που έχουμε να αξιοποιήσουμε είναι αρκετό. Το πρόβλημα αυτό οφείλεται κυρίως στον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσουμε/παρουσιάζουμε τις λεπτομέρειες της παραγράφου.

Ακούω και μιλώ

1. Στο κείμενο 3 προσέξτε πώς προαναγγέλλεται στην αρχή της πρώτης παραγράφου ο τρόπος ανάπτυξης της παραγράφου.
2. Στη συνέχεια υπογραμμίστε τα (ιστορικά) στοιχεία-παραδείγματα που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για να αναπτύξει την αρχική θέση του (στη θεματική πρόταση).
3. Η επόμενη παράγραφος συνεχίζει με το ίδιο περιεχόμενο ή παρουσιάζει κάτι διαφορετικό; • Τι είδους στοιχεία-παραδείγματα χρησιμοποιούνται εδώ; • Από την Ιστορία ή από τη σημερινή ζωή;

Διαβάζω και γράφω

1. Διαμορφώστε ένα απλό διάγραμμα των δύο πρώτων παραγράφων του κειμένου 3 στο οποίο να φαίνεται το υλικό με το οποίο αναπτύσσονται οι λεπτομέρειες.

Α΄ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

Θεματική πρόταση:

Λεπτομέρειες	→ (από τον πολιτισμό –Όμηρος)
→ (από το χώρο των θεών)
→ (από το χώρο των ανθρώπων) |
|---------------------|---|

Β΄ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

Θεματική πρόταση:

Λεπτομέρειες	→ (παραδείγματα – τύποι ανθρώπων 1)
→ (παραδείγματα – τύποι ανθρώπων 2)
→ (παραδείγματα – τύποι ανθρώπων 3)
→ παράδειγμα – γεγονός |
|---------------------|---|

Μαθαίνω ότι:

- ▶ Ένας πρώτος βασικός τρόπος ανάπτυξης των λεπτομερειών μιας παραγράφου είναι η παρουσίαση στοιχείων-παραδειγμάτων από την Ιστορία ή και από τη σύγχρονη κοινωνική-καθημερινή μας ζωή.

2. Προσπαθήστε τώρα στις επόμενες θεματικές προτάσεις να αναπτύξετε τις λεπτομέρειες με τη χρήση συγκεκριμένων παραδειγμάτων είτε από την ιστορία του τόπου σας (1η παράγραφος) είτε από ένα ταξίδι-εκδρομή με το σχολείο σας (2η παράγραφος).

1η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

Θεματική πρόταση: Η περιοχή μας (η πόλη μας) ήταν κέντρο πολιτισμού και δημιουργίας στο παρελθόν.

Λεπτομέρειες

.....

.....

.....

.....

.....

Κατακλείδα (αν χρειάζεται):

.....

.....

2η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

Θεματική πρόταση: Πολλά ευχάριστα γεγονότα συνέβησαν στην πρόσφατη εκδρομή του σχολείου μας.

Λεπτομέρειες

.....

.....

.....

.....

.....

Κατακλείδα (αν χρειάζεται):

.....

.....

Άλλοι τρόποι ανάπτυξης παραγράφου

Δ2α Σύγκριση-Αντίθεση

Κείμενο 7 [Αστερίξ]

Αστερίξ, ο ήρωας αυτών των περιπετειών. Μικρόσωμος πολεμιστής αλλά παμπόνηρος και με κοφτερό μυαλό, του εμπιστεύονται χωρίς αμφιβολίες όλες τις επικίνδυνες αποστολές, για τις οποίες συνήθως καταστρώνει και το σχέδιο δράσης. Ο Αστερίξ αντλεί την υπεράνθρωπη δύναμή του από το μαγικό ζωμό του Δρυΐδη Πανοραμίξ.

Οβελίξ, ο αχώριστος φίλος του Αστερίξ.

Μεγάλων σωματικών διαστάσεων, προμηθευτής μενίρ σε ολόκληρη την επικράτεια και μεγάλος εραστής του ψητού αγριογούρουνου! Είναι πάντοτε έτοιμος να ακολουθήσει τον Αστερίξ σε μια νέα περιπέτεια και ας μην καταλαβαίνει πάντοτε τι ακριβώς συμβαίνει, αρκεί να

υπάρχουν αγριογούρουνα και τρανοί καυγάδες! Η δύναμή του είναι ατελείωτη, επειδή είχε βουτήξει στη μαρμίτα με το μαγικό ζωμό, όταν ήταν μικρός.

R.Gosciny -A.Uderzo Αστερίξ ο Γαλάτης,
μτφρ. Ι. Μαραντέι, εκδ. ΜΑΜΟΥΘΚΟΜΙΞ, 1994 (διασκευή)

Δ2β Διαίρεση

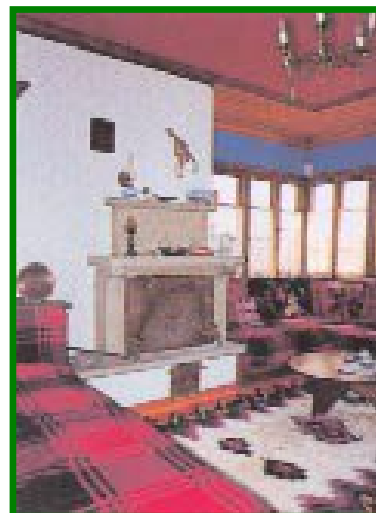

Κείμενο 8 [Δωμάτια Εποχής στα Γιάννενα]

Τα τελευταία όμως χρόνια παρατηρείται μια ακόμα πιο ενδιαφέρουσα τάση, καθώς ανοίγουν μικρά ξενοδοχεία σε ιστορικά κτίρια, είτε μέσα στο Κάστρο είτε έξω από αυτό, πάντα όμως στα όρια της παλιάς πόλης. Ο πρώτος ξενώνας που λειτούργησε μέσα στο Κάστρο αποτελεί και σήμερα μια από τις πιο αξιοπρόσεκτες επιλογές διαμονής. Στεγάζεται σε ένα απλό γιαννιώτικο σπίτι των αρχών του 20ού αιώνα και τα δωμάτιά του, αν και λιτά, έχουν ατμόσφαιρα. Η δεύτερη επιλογή, αν θέλετε να μείνετε εντός του Κάστρου, βρίσκεται σε έναν από τους πιο κεντρικούς δρόμους του παραδοσιακού οικισμού, στην Ανδρόνικου Παλαιολόγου, και στεγάζεται σε ένα πέτρινο εβραϊκό σπίτι. Τρίτη επιλογή: λίγο έξω από το κάστρο, δίπλα στη μητρόπολη, υπάρχει ένα παλιό κτίριο του 18ου αιώνα, το οποίο ανακαινίστηκε και μετατράπηκε σε ένα μικρό ξενώνα 9 δωματίων.

περ. Αθηνόραμα, 2004

Ενημερωτικό φυλλάδιο της Νομαρχιακής Επιτροπής Τουρισμού Ιωαννίνων με τη συνεργασία του ΕΟΤ και του Δήμου Ιωαννίνων

Δ2γ Αιτιολόγηση

Κείμενο 9 [Γιατί κάνουμε ράφτινγκ]

<http://67.18.47.148/com/index/sport-fun/text/potamia/kayak/kayak.asp>.

Το ράφτινγκ είναι ο ιδανικός τρόπος για να πλησιάσουμε την ομορφιά της φύσης. Περισσότερο κι από την έκκριση αδρεναλίνης, απ' το πνεύμα ομαδικότητας, το ράφτινγκ μάς προσφέρει πρόσβαση σε υδάτινα τοπία που δεν μπορείς να τα γνωρίσεις με κανέναν άλλο τρόπο. Επιπλέον το ράφτινγκ είναι μια ήπια δραστηριότητα, που μπορούν να τη γευτούν παιδιά και μεγάλοι. Αρκεί να βρίσκονται σε καλή φυσική κατάσταση, να ξέρουν κολύμπι και φυσικά να σέβονται τη δύναμη του νερού και να ακολουθούν πιστά τις οδηγίες του συνοδού.

περ. Αθηνόραμα, 2004

Δ2δ Ορισμός

Κείμενο 10 [«Πολιτισμός»]

Με τον όρο «Πολιτισμός» οι κοινωνικοί επιστήμονες δεν εννοούν μόνο τις τέχνες και τα πνευματικά δημιουργήματα των ανθρώπων. Ο πολιτισμός περιλαμβάνει επιπλέον κοινούς κώδικες επικοινωνίας (π.χ. τη γλώσσα), αξίες (π.χ. δημοκρατία, ελευθερία κτλ.), πεποιθήσεις (τα πιστεύω των μελών για τον κόσμο γύρω τους), κανόνες συμπεριφοράς (π.χ. ήθη και έθιμα), καθώς και τους κοινωνικούς θεσμούς και τις κοινωνικές δομές.

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή
Γ' Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, 2003

Δ2ε Συνδυασμός τρόπων ανάπτυξης

Κείμενο 11 [Οι παλιές αθηναϊκές αποκριές]

Κι εδώ είχε συμβεί ό,τι συμβαίνει παντού με τους Νεοέλληνες. Όλος ο κόσμος, που είχε συρρεύσει στου Ψυρρή ή στην Πλάκα, είχε πάει να δει να γλεντάν – κι όχι για να γλεντήσει ο ίδιος. Στους λασπωμένους και σκοτεινούς δρομίσκους περιφερόταν ένα πλήθος όλων των κοινωνικών τάξεων κι όλων των αθηναϊκών συνοικιών, που όπως ο γερο-Δήμος του τραγουδιού, ζητούσε τη χαρά «πότε' εδώ, πότε' εκεί» – χωρίς να τη βρίσκει, φυσικά, αφού όλοι είχαν εκστρατεύσει με το ίδιο πρόγραμμα. Έβλεπε κανένας ομίλους κυρίων και κυριών του καλού κόσμου να σταματάν έξω από κάθε ταβέρνα και να κοιτάζουν περίεργα – όπως κάνουν οι επισκέπτες των ζωολογικών κήπων μπρος από τα

κάγκελα των θηρίων. Κοίταζαν – και προχωρούσαν πάρα πέρα για να επαναλάβουν το ίδιο...

Κώστας Ουράνης, Ταξίδια: Ελλάδα, εκδ. Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1998

Ακούω και μιλώ

1. Εντοπίστε τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ Αστερίξ και Οβελίξ (κείμεν. 7).
2. Ο συντάκτης του κειμένου 8 μας προτείνει ορισμένα ξενοδοχεία στα Γιάννενα. Με ποιο τρόπο αναλύει τις λεπτομέρειες της παραγράφου;
3. Με βάση τα στοιχεία του κειμένου 9 προσπαθήστε να πείσετε ένα φίλο ή τους συμμαθητές σας ότι είναι καλό να γνωρίσουν το ράφτινγκ.
4. Ο συντάκτης του κειμένου 10 επιχειρώντας να ορίσει τον όρο «πολιτισμός» προσπαθεί να επεκτείνει τον όρο αυτό και σε άλλους τομείς. Ποιοι είναι αυτοί;

Διαβάζω και γράφω

1. Γράψτε μία παράγραφο με θεματική πρόταση τη σύγκριση των δύο προσώπων (Αστερίξ-Οβελίξ). • Στη συνέχεια αναπτύξτε τις λεπτομέρειες καταγράφοντας πρώτα τις ομοιότητες και μετά αντιπαραθέστε μία μία τις διαφορές. • Μπορείτε να κάνετε την ίδια άσκηση συγκρίνοντας δύο ιστορικά πρόσωπα.
2. Προσπαθήστε να αναπτύξετε μία παράγραφο για τα αξιοθέατα του τόπου σας που αξίζει να επισκεφτεί κάποιος διαιρώντας τα αξιοθέατα αυτά σε κατηγορίες (π.χ. ιστορικά κ.ά.).

3. Σε μία παράγραφο 8-10 γραμμών επιχειρήστε να δικαιολογήσετε σε μια φιλική σας παρέα γιατί θα επιλέγατε ένα συγκεκριμένο άθλημα ή χόμπι (π.χ. ποδόσφαιρο, ορειβασία, κολύμβηση κτλ.).

Μαθαίνω ότι:

► Οι λεπτομέρειες μιας παραγράφου είναι δυνατόν να αναλυθούν με διάφορους τρόπους, όπως: α) συγκρίνοντας δύο όμοιες ή διαφορετικές συνήθως καταστάσεις, έννοιες, πρόσωπα κτλ., β) χρησιμοποιώντας επιχειρήματα και άλλες αποδείξεις για να αιτιολογήσουμε μια θέση-άποψη, γ) διαιρώντας μια έννοια σε μικρότερα μέρη για να την παρουσιάσουμε καλύτερα, δ) προσπαθώντας να ορίσουμε/ παρουσιάσουμε το περιεχόμενο μιας έννοιας τονίζοντας τη βασική της διαφορά από άλλες ομοειδείς. Βέβαια, στις περισσότερες παραγράφους που γράφουμε ή συναντάμε σε διάφορα κείμενα χρησιμοποιούνται περισσότεροι από ένας τρόποι ανάπτυξης, οπότε μιλάμε για συνδυασμό τρόπων-μεθόδων ανάπτυξης μιας παραγράφου (κείμ. 11).

Ε ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. Στο δρόμο για τη Μαλτεζάνα, στη στάση για το λεωφορείο, εκεί... ξεκινήστε την κατάβαση (κείμεν. 4). Όπως είναι γνωστό, με λεωφορείο, αυτοκίνητο ή τρένο γίνονται χερσαία ταξίδια, με πλοίο θαλάσσια και με αεροπλάνο αεροπορικά. Ομαδοποιήστε ανάλογα με τη φύση του ταξιδιού τις παρακάτω λέξεις, χωρίζοντάς τες σε τρεις κατηγορίες (κάποιες δεν αναφέρονται μόνο σε μία κατηγορία): **οδικά ταξίδια – θαλάσσια ταξίδια – αεροπορικά ταξίδια.**

αποπλέω, εκτροχιάζομαι, μηχανοδηγός, απογειώνομαι, αερολιμένας, προσθαλασσώνομαι, αγκυροβολώ, οδικό δίκτυο, προσγείωση, αμαξοστοιχία, σταθμάρχης, πιλότος, πλήρωμα, ιπτάμενο δελφίνι, οδικώς, αεροπορικώς, ατμοπλοϊκώς, αναχώρηση, επιστροφή, άγωνα γραμμή, αεροσυνοδός, αποβάθρα, τουρίστας, κυβερνήτης, πύργος ελέγχου, καμαρότος, θαλαμηγός, αεροναυπηγός, πλοιοκτήτης, υποπλοίαρχος, συνοδός εδάφους, πλοηγός, αεροδιάδρομος, πλοίαρχος, κλινάμαξα, προκυμαία, βαγόνι.

χερσαία ταξίδια

θαλάσσια ταξίδια

αεροπορικά ταξίδια

2. Εντοπίστε στο κείμενο 1 λέξεις παράγωγες με αχώριστα μόρια και χωρίστε τες στα δύο μέρη τους.

3. Στο κείμενο 3 θίγεται το πρόβλημα της μίμησης των ξένων στις τουριστικές περιοχές. Στα κείμενα 3, 4 και 9 εντοπίστε ξένες λέξεις (ακόμα κι όταν είναι γραμμένες με ελληνικά στοιχεία) που αναφέρονται στον τουρισμό και συγκεντρώστε τες σε έναν πίνακα. • Μπορείτε να συμπληρώσετε τον πίνακα και με άλλες λέξεις που θα προτείνετε εσείς στην τάξη.

Ξένες λέξεις

.....

.....

4. Από τα κείμενα 1 και 4 βρείτε ουσιαστικά και επίθετα που έχουν σχέση με τα ταξίδια και τη φύση.

- Μπορείτε να βρείτε για μερικά από αυτά κι άλλες λέξεις στο σχολικό λεξικό που να ανήκουν στην ίδια ετυμολογική οικογένεια;

Ουσιαστικά:

.....

Επίθετα:

.....

Οικογένειες λέξεων:

.....

.....

.....

.....

ΣΤ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

Ακούω και μιλώ

- 1. Περιγράψτε στην τάξη ή στους συμμαθητές σας/ φίλους σας έναν τόπο (πόλη, περιοχή) της Ελλάδας που έχετε επισκεφτεί. • Δώστε έμφαση σ' εκείνα τα στοιχεία του τόπου που σας εντυπωσίασαν και σ' εκείνα που σας απογοήτευσαν (τεχνική της αντίθεσης).**
- 2. Ένας επισκέπτης-φιλοξενούμενος έρχεται στο σπίτι σας ή στην πόλη σας. Σας ζητά να του παρουσιάσετε με απλό και σαφή τρόπο τα πιο ενδιαφέροντα σημεία της περιοχής σας για να τα επισκεφτεί στο λίγο χρόνο που διαθέτει (τεχνική της αιτιολόγησης).**
- 3. Διαβάστε από το βιβλίο της Οδύσσειας στη ραψωδία ν τους στίχους 265-279 και 391-398 και συγκρίνετέ τους με μια σύγχρονη περιγραφή της Ελλάδας που θα βρείτε σε διάφορες πηγές, όπως σε μια εγκυκλοπαίδεια ή σ' ένα σύγχρονο ταξιδιωτικό οδηγό ή σύγχρονο λογοτεχνικό κείμενο.**

Διαβάζω και γράφω

- 1. Χωριστείτε σε δύο ομάδες. Κάθε μέλος της πρώτης να γράψει μία παράγραφο με την τεχνική της**

σύγκρισης-αντίθεσης για τα ταξίδια με δύο διαφορετικά μέσα (π.χ. οδικά ταξίδια – αεροπορικά ταξίδια). Κάθε μέλος της δεύτερης ομάδας να γράψει μία παράγραφο με την τεχνική της αιτιολόγησης, εξηγώντας γιατί προτιμά τα ταξίδια με ένα συγκεκριμένο μεταφορικό μέσο. Όλοι θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τις λέξεις της αντίστοιχης στήλης της άσκησης 1 από το λεξιλόγιο.

2. Ακολουθώντας το παράδειγμα του κειμένου 4: «10 ακόμα λόγοι για να γευτείτε την εκλεπτυσμένη ομορφιά της Αστυπάλαιας», γράψτε κι εσείς μια διαφημιστική λεζάντα-κάρτα με 7 λόγους για τους οποίους αξίζει να επισκεφτεί κανείς τον τόπο σας.

3. Ψάχνοντας στο διαδίκτυο ανακαλύψατε πολλές διευθύνσεις σχολείων ή φορέων στα οποία προβάλλεται με απλό και αισθητικά σύγχρονο τρόπο η περιοχή τους ή η πόλη τους. Σ' ένα κείμενο-πρόσκληση τριών παραγράφων το οποίο απευθύνεται στους μαθητές ενός Γυμνασίου μιας άλλης περιοχής της χώρας καλέστε τους να επισκεφτούν την περιοχή σας.

Κριτήρια αυτοαξιολόγησης

- το κατάλληλο ύφος του κειμένου
- η αξιοποίηση των τεχνικών ανάπτυξης των παραγράφων
 - με παραδείγματα
 - με αιτιολόγηση
 - με σύγκριση-αντίθεση κτλ.

Διαθεματική εργασία

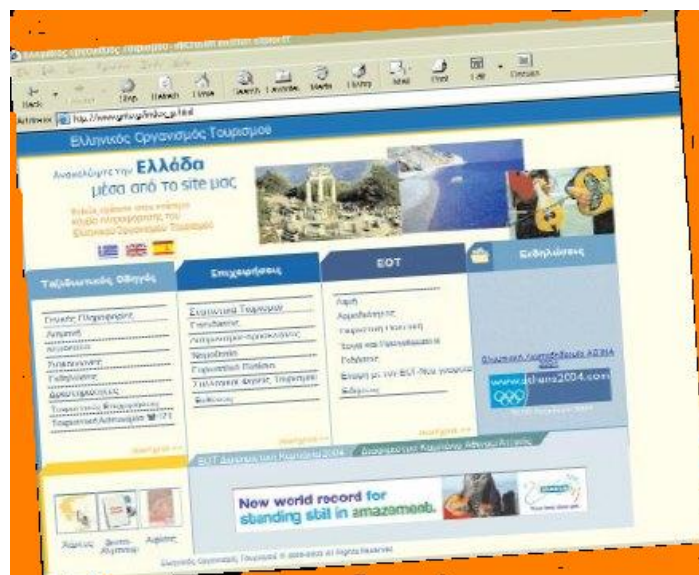
► Στο πλαίσιο μιας τοπικής εκδοτικής προσπάθειας για την προβολή της περιοχής, η τάξη σας ανέλαβε να διαμορφώσει έναν απλό τουριστικό οδηγό για την πόλη ή την περιοχή σας. Χωριστείτε σε ομάδες εργασίας και συλλογής υλικού ώστε:

1. να συλλέξετε φωτογραφικό υλικό,
2. να μελετήσετε άλλους οδηγούς και σχετικά βιβλία (Τοπική Ιστορία, Γεωγραφία κτλ.).

► Στη συνέχεια οργανώστε τη δομή του οδηγού ώστε να είναι εύχρηστος και καλαίσθητος και παράλληλα γράψτε τα αντίστοιχα κείμενα με τη συνεργασία των καθηγητών της Ιστορίας και της Γεωγραφίας.

- Ζητήστε και τη βοήθεια του καθηγητή της Πληροφορικής, ώστε ο οδηγός να έχει ηλεκτρονική μορφή και να υπάρχει και στο διαδίκτυο.
- Μπορείτε να αναζητήσετε πληροφορίες σε διάφορες ηλεκτρονικές διευθύνσεις, όπως ο δικτυακός τόπος του ΕΟΤ (www.eot.gr).

Προσέξτε πώς οργανώνονται οι πληροφορίες στο δικτυακό τόπο του ΕΟΤ για να «πάρτε ιδέες» για τη δική σας δραστηριότητα.

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

Ανακαλύψτε την Ελλάδα μέσα από το site μας

Καλώς ορίσατε στον επίσημο κόμβο πληροφόρησης του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού

Ταξιδιωτικός Οδηγός

Γενικές πληροφορίες

Διαμονή

Αξιοθέατα

Συγκοινωνίες

Εκδηλώσεις

Δραστηριότητες

Τουριστικές Επιχειρήσεις

Τουριστική Αστυνομία ☎ 171

συνέχεια ➔

Επιχειρήσεις

Στατιστικά Τουρισμού

Επενδύσεις

Διαγωνισμοί-Προσκλήσεις

Νομοθεσία

Ευρωπαϊκό Πλαίσιο

Συλλογικοί Φορείς Τουρισμού

Εκθέσεις

συνέχεια ➤

ΕΟΤ

Δομή

Αρμοδιότητες

Τουριστική πολιτική

Έργα και Προγράμματα

Εκδόσεις

Επαφή με τον ΕΟΤ-Νέα γραφεία

Εκδόσεις

συνέχεια ➤

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

▶ Το υποκείμενο μπορεί να έχει τις μορφές:

.....,,,
ή

▶ Παραλείπεται συνήθως όταν είναι ή
πρόσωπο.

▶ Το υποκείμενο συμφωνεί με το ρήμα σε
..... ΚΑΙ

▶ Να βρείτε το αχώριστο μόριο των λέξεων:
διασχίζω:..... ημιδιατροφή:.....
συνένωση:..... υπόστεγο:.....

▶ Ένας συνηθισμένος τρόπος ανάπτυξης παραγράφου
είναι η παρουσίαση..... -
..... από την Ιστορία ή από την
καθημερινή μας ζωή.

- ▶ Άλλοι τρόποι είναι με -
....., και
.....
- ▶ Μερικές φορές αναπτύσσουμε την παράγραφο μας με κάποιων από τους παραπάνω τρόπους.

2η ενότητα

ΖΟΥΜΕ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Σ' αυτή την ενότητα:

- Θα μιλήσουμε για την οικογένεια μας και γενικότερα για την οικογένεια ως θεσμό.
- Θα γνωρίσουμε τις σημασίες των εγκλίσεων.
- Θα μάθουμε να αναγνωρίζουμε τις χρονικές βαθμίδες των ρημάτων.
- Θα δούμε τα διαφορετικά είδη των συνθέτων.
- Θα ασκηθούμε στην περίληψη ενός κειμένου με τη βοήθεια πλαγιότιτλων.

Κείμενο 1 [Περίεργα πλάσματα οι μαμάδες...]

Ύστερα από μισή ώρα, βγαίνω φωνάζοντας.

– Ορίστε! Τα 'μαθα! Άντε να σ' τα πω, γιατί θέλω να πάω βόλτα. Παίζει ο Μίκης απόψε.

– ΒΟΛΤΑ; Τολμάς να θες να πας και βόλτα μετά απ' αυτά;

– Ναι, τολμάω. Και βέβαια τολμάω. Αλλά εσείς οι γονείς θέλετε να βλέπετε μόνο τ' άσχημα. Φτου! Έφερα 18 Αρχαία, 19 Νέα, 17 Έκθεση, 18 Γλώσσα, μην πω για Ιστορίες, Γεωγραφίες κι αυτά, γιατί άντε! Αλλά εσείς; Μόνο τους χαμηλούς βαθμούς βρήκατε και κοιτάξατε!

Και εδώ είναι που με πήραν τα κλάματα. Αχ, μ' αρέσει αυτό το παιχνίδι. Κλαίω λες και φεύγει ο γιος μου στον πόλεμο! Και τότε όλα αλλάζουν. Η μαμά μου χαμηλώνει το κεφάλι και κοιτάζει τα γόνατά της. Και μέχρι να ολοκληρώσει την κίνηση, ήδη έχω φανταστεί το μονόλογο που θα επακολουθήσει: «Αχ, παιδί μου, εγώ για σένα το λέω... Μα, να 'σαι τόσο έξυπνη και να φέρνεις τέτοιους βαθμούς στα Μαθηματικά; Γιατί; Ορίστε. Βλέπεις ότι άμα θες μπορείς να γίνεις τέλεια και να πάρεις και έπαινο! Εγώ για σένα το λέω...».

Και τα λέει! Ακριβώς αυτά λέει! Μου 'ρχεται να γελάσω, αλλά προτιμώ να συνεχίσω το δράμα λίγο ακόμα. Καμιά φορά τα χάνω με τον εαυτό μου. Θέλω να είμαι αληθινή και υποστηρίζω πάντα τη γνώμη μου και δεν προσποιούμαι και δε λέω ψέματα, αλλά ώρες ώρες αυτό το παιχνίδι είναι διασκεδαστικότατο! Χωρίς να προσθέσω τίποτα, της δίνω το βιβλίο της Φυσικής και, με μάτια σαν το Νιαγάρα, της λέω το μάθημα μέσα από

τα απαραίτητα αναφιλητά. Πόσο το γλεντάω! Και στο τέλος λέω αυτό που θέλει ν' ακούσει:

– Θα προσπαθήσω, μαμά... θα γίνω καλύτερο παιδί...

Αχ... Αχ... –ας μη βάλω άλλα «αχ» γιατί θα προδοθώ... Δεν αξίζω τίποτα, θα κλειστώ στο δωμάτιο μου και θα διαβάζω. Και όλοι οι φίλοι μου θα διασκεδάζουν... Δε με νοιάζει... Δε θα πάω βόλτα... Δε θέλω να δω κανέναν...

Και πάνω που πάει να μου μιλήσει, να μου πει ό,τι λέει πάντα «έλα τώρα, μην το παίρνεις κατάκαρδα... Άντε, βγες, δεν μπορώ να σε βλέπω στενοχωρημένη» κι άλλα τέτοια, να σου που χτυπάει το κουδούνι. Είναι ο Μίκης με την Αμαλία, την κοπέλα του –καλά! πανέμορφη!– και ήρθαν να με πάρουν να πάμε στο club που θα παίξουν απόψε. Τώρα να συνεχίσω το δράμα; Γιατί όχι;

– Όχι, δεν πάω πουθενά. Είμαι μια άχρηστη.

– Λοιπόν, άσε τις μπούρδες και πήγαινε με τα παιδιά που ήρθαν να σε πάρουν. Και άσε αυτά τα μούτρα. Άντε πλύσου λίγο, χάλια δείχνεις, λέει η μαμάκα μου, που δε μασάει.

Υπακούω. Ο Μίκης γελάει γιατί με ξέρει. Υπακούω, γιατί την άλλη φορά που αποφάσισα να συνεχίσω το δράμα, η καλή μου η μαμά έκρινε ότι έπρεπε να μείνω μέσα τελικά για να μου περάσει κι έτσι έχασα τη βόλτα. Πήγα με σκυμμένο το κεφάλι στο δωμάτιο μου κι άλλαξα ρούχα. Βέβαια πήρα και το Βασίλη τηλέφωνο να τον ενημερώσω.

– 'Ντάξει, πέτυχε! Ντύσου κι ερχόμαστε. Α! Ντυμένος είσαι; Καλά, ερχόμαστε.

Το ίδιο σκυμμένη και τεθλιμμένη, είπα γεια στη μαμά μου, η οποία με φίλησε «γλυκά» όπως θα 'λεγε κι εκείνη και φύγαμε.

Τι περίεργο πράγμα με τη μαμά μου: Λοιπόν, όταν καμιά φορά θέλω να κάνω κοπάνα απ' το σχολείο και

προφασίζομαι στομαχόπονο πρωί πρωί, το καταλαβαίνει, μου λέει ν' αφήσω τα παραμύθια και με στέλνει ντουγρού στο σχολείο. Κι άλλοτε πάλι, αν ο στομαχόπονος είναι όντως αληθινός, μ' αφήνει να κοιμηθώ. Μα το ίδιο θέατρο παίζω. Αλλά, πού τα καταλαβαίνει τα ψεύτικα, κι εγώ δεν ξέρω... Όμως τις φάσεις σαν την αποψινή δεν ξέρω πώς τις πιστεύει. Αλλά είμαι σίγουρη ότι δεν είναι βλάκας. Οπότε, είτε της θίγω καμιά ευαίσθητη χορδή και δεν της πάει να με βλέπει στενοχωρημένη στα πρόθυρα κατάθλιψης, είτε απλά καταλαβαίνει πού το πάω, θέλει να μ' αφήσει να βγω και τελικά το κάνει, αφήνοντάς με να πιστέψω ότι την κορόιδεψα. Περίεργα πλάσματα οι μαμάδες...

Χαρά Γιαννακοπούλου, Λητώ,
εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1999

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1** Ποια τακτική ακολουθεί το κορίτσι του κειμένου, προκειμένου να του επιτρέψει η μητέρα του να πάει βόλτα; • Χρησιμοποιείτε αντίστοιχες τακτικές εσείς;
- 2** Γιατί το κορίτσι του κειμένου ολοκληρώνει τις σκέψεις του με τη φράση «Περίεργα πλάσματα οι μαμάδες»; • Συμφωνείτε με τη διαπίστωση αυτή;

Κείμενο 2 [Η μητέρα συχνά εργάζεται]

Με την πάροδο των ετών παρατηρούμε ότι όλο και περισσότερες γυναίκες σ' όλα τα κράτη του κόσμου, της Ευρώπης και στη χώρα μας συμμετέχουν ενεργά στην αγορά εργασίας, διεκδικώντας επαγγελματική απασχόληση. Αυτό σημαίνει ότι, καθώς η μητέρα βρίσκεται πολλές ώρες στη δουλειά, η φροντίδα για το

σπίτι και τα μέλη της οικογένειας απαιτεί αλλαγές: οι παραδοσιακοί ρόλοι αναθεωρούνται, οι ευθύνες μοιράζονται, όλοι χρειάζεται να αναλάβουν δουλειές, ώστε το σύστημα της οικογένειας να συνεχίσει να λειτουργεί αποτελεσματικά ως προς τις ανάγκες που υπάρχουν.

Οι γονείς αναγκάζονται να δουλεύουν ολοένα και περισσότερο σε εργασίες, που γίνονται σταδιακά όλο και πιο απαιτητικές. Οι συνθήκες των μεγαλουπόλεων δεν είναι ιδιαίτερα φιλικές για τους κατοίκους τους. Ο βιοπορισμός, πιθανόν, να εξαντλεί τους ανθρώπους και τις δυνάμεις τους. Η υπερένταση, οι συγκρούσεις και το άγχος αποτελούν καθημερινό μέρος της ζωής στη σημερινή εποχή. Έτσι, γυρίζουν στο σπίτι κουρασμένοι, χωρίς ψυχικά και σωματικά αποθέματα. Η ενασχόληση με τα παιδιά τους μετατρέπεται σε μια σειρά από ενέργειες ρουτίνας. Τα συναισθηματικά προβλήματα των εφήβων παίρνουν, συχνά, τη μορφή μπελά για τους γονείς, που προσπαθούν να τελειώσουν τη μέρα τους, χωρίς άλλες συγκρούσεις και βάσανα σαν εκείνα που αντιμετώπισαν στη δουλειά τους. Οι έφηβοι αισθάνονται ότι παραμελούνται και ότι τα προβλήματά τους μένουν χωρίς απάντηση, λύση ή και στήριξη από τους μεγάλους. Η άρνηση, η σιωπή, η αναβολή, η έλλειψη σεβασμού γεννούν προβλήματα που συσσωρεύονται και, όταν δεν αντιμετωπίζονται έγκαιρα και ουσιαστικά, οδηγούν τους εφήβους σε παραπτωματική συμπεριφορά.

Ωστόσο, η επαγγελματική δραστηριότητα της μητέρας δεν είναι απειλητική για την ισορροπία και τη συνοχή της οικογένειας. Η εργαζόμενη μητέρα ενισχύει οικονομικά την οικογένεια, αλλά και η ίδια μέσα από τη δουλειά της αισθάνεται δραστήρια και πιο ολοκληρωμένη, κάτι που έχει θετική επίπτωση και στην

ισορροπημένη σχέση με τα παιδιά της.

Γονείς: όταν τα πράγματα... δεν πάνε καλά, ενημερωτικό φυλλάδιο του ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2000

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Ποια προβλήματα δημιουργεί στην οικογένεια η εξαντλητική επαγγελματική απασχόληση των γονέων;
- 2 Γιατί η επαγγελματική δραστηριότητα της μητέρας δεν είναι απειλητική για την ισορροπία της οικογένειας;
 - Ποια είναι η προσωπική σας άποψη για το θέμα αυτό;

Κείμενο 3 [Αχ αυτοί οι γονείς μας!]

ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ;

ΑΥΤΟ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ!

Ο ΑΔΕΡΦΟΣ ΣΟΥ
ΕΙΝΑΙ ΙΔΙΟΤΡΟΠΟΣ!

ΣΝΙΦ!

ΝΑΝΤΟ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ
ΔΕΙΞΕΙΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ
ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ.

**ΣΚΕΨΟΥ ΟΤΙ ΑΥΤΟΙ ΟΙ ΚΑΛΟΙ
ΑΝΘΡΩΠΟΙ, ΠΡΙΝ ΝΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΟΥΝ ΕΜΑΣ ΔΕΝ
ΕΙΧΑΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙ ΚΑΝΕΝΑΝ.**

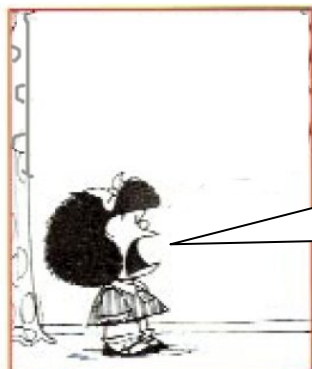

**ΕΙΜΑΣΤΕ ΤΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ
ΠΕΙΡΑΜΑΤΟΖΩΑ! ΤΙ ΘΕΣ ΝΑ
ΚΑΝΟΥΜΕ;**

**ΓΙΑΤΙ...ΓΙΑΤΙ
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΟ
ΚΑΝΩ;**

**ΓΙΑΤΙ ΣΤΟ ΛΕΩ
ΕΓΩ Η ΜΑΜΑ
ΣΟΥ!!**

**ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΘΕΜΑ ΤΙΤΛΩΝ
ΕΓΩ ΕΙΜΑΙ Η ΚΟΡΗ ΣΟΥ!**

**ΚΑΙ ΑΠΟΚΤΗΣΑΜΕ ΤΟΝ
ΤΙΤΛΟ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΜΕΡΑ, ΕΤΣΙ
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ;**

Quino, Μαφάλντα, αρ. 9, μτφρ. Κατερίνα Χριστοδούλου,
εκδ. Παρά Πέντε/Μέδουσα, 1991

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Παρακολουθήστε και περιγράψτε τις εκφράσεις που παίρνουν τα πρόσωπα των γονιών της Μαφάλντα, καθώς εκείνη μιλάει.

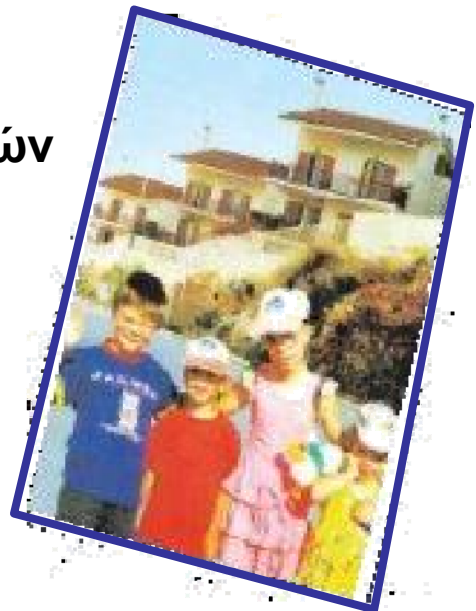
2 Γιατί δε δέχεται η Μαφάλντα να κάνει αυτό που της ζητάει η μητέρα της;

Κείμενο 4

Ο σκοπός των Παιδικών Χωριών SOS είναι να βοηθούν παιδιά που έχουν ανάγκη φροντίδας και προστασίας, γιατί έχουν βρεθεί μακριά από το φυσικό, οικογενειακό τους περιβάλλον, προσφέροντάς τους τη δυνατότητα να ξαναβρούν ένα μόνιμο σπίτι και να ζήσουν σε ένα περιβάλλον, το οποίο πλησιάζει το πλαίσιο της φυσικής οικογένειας.

Σε μία οικογένεια SOS ζουν μαζί έξι ως οκτώ παιδιά, αγόρια και κορίτσια διαφορετικών ηλικιών, που μεγαλώνουν μαζί σαν αδέρφια και φοιτούν στα τοπικά

δημόσια σχολεία. Η επιλογή των παιδιών στα Παιδικά Χωριά γίνεται με αποκλειστικό κριτήριο την ανάγκη προστασίας τους, ανεξάρτητα από τη φυλή, την εθνικότητα ή τη θρησκεία τους.

Ένα Παιδικό Χωριό SOS αποτελείται από 15-20 σπίτια και κτίζεται κοντά σε κατοικημένες περιοχές αποτελώντας μέρος της περιφέρειας της πόλης, αλλά και μια γέφυρα προς την κοινωνία για τα παιδιά που ζουν σε αυτό.

Τα Παιδικά Χωριά SOS αναλαμβάνουν την ευθύνη των παιδιών από μικρή ηλικία, προσφέροντας συνεχή εκπαίδευση στα σχολεία της περιοχής, και τα καλύπτουν μέχρι την πλήρη κοινωνική και επαγγελματική τους αποκατάσταση. Μετά την ολοκλήρωση της βασικής τους εκπαίδευσης και κατά τη διάρκεια της μαθητείας τους σε ένα επάγγελμα ή των σπουδών τους, ζουν στη Στέγη Νέων, η οποία είναι το λογικά αναγκαίο συμπλήρωμα στην παιδαγωγική αντίληψη της φιλοσοφίας μας.

<http://www.sos-villages.gr>

**Μία μητέρα SOS, αδέρφια,
ένα σπίτι, ένα χωριό**

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1** Ποιος είναι ο σκοπός των Παιδικών Χωριών SOS;
- 2** Πώς λειτουργεί ένα Παιδικό Χωριό SOS; • Έχετε επισκεφτεί ένα Παιδικό Χωριό SOS;

B ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ–ΧΡΟΝΟΙ

B1 Εγκλίσεις στις ανεξάρτητες προτάσεις

Θυμάμαι ότι:

Οι μορφές που παίρνει το ρήμα για να φανερώσει πώς παρουσιάζεται το νόημα του από εκείνον που μιλάει λέγονται **εγκλίσεις**. Οι εγκλίσεις είναι τρεις: η **οριστική**, η **υποτακτική** και η **προστακτική**.

Ακούω και μιλώ

1. Σε ποια έγκλιση βρίσκονται τα ρήματα που γράφονται με έντονους χαρακτήρες στις παρακάτω προτάσεις;

α. Οι συνθήκες των μεγαλουπόλεων **δεν είναι** ιδιαίτερα φιλικές για τους κατοίκους τους. (κείμεν. 2)

β. **Να σ' τα πω**, γιατί θέλω να πάω βόλτα. (κείμεν. 1)

γ. Έλα τώρα, **μην το παίρνεις** κατάκαρδα... (κείμεν. 1)

δ. Άντε **πλύσου λίγο**, χάλια δείχνεις. (κείμεν. 1)

ε. Μα, **να 'σαι τόσο έξυπνη και να φέρνεις** τέτοιους βαθμούς στα Μαθηματικά; (κείμεν. 1)

στ. **Σκέψου** ότι αυτοί οι καλοί άνθρωποι, πριν να εκπαιδεύσουν εμάς, **δεν είχαν εκπαιδεύσει κανέναν**. (κείμεν. 3)

ζ. Και όλοι οι φίλοι μου **θα διασκεδάζουν**. (κείμεν. 1)

2. Σε καθεμία από τις παραπάνω προτάσεις διαπιστώστε αν:

α. η οριστική φανερώνει: το πραγματικό, το δυνατό/πιθανό ή παράκληση.

β. η υποτακτική φανερώνει: το ενδεχόμενο, προτροπή (ή αποτροπή), παραχώρηση, απορία ή προσταγή.

γ. η προστακτική φανερώνει: προσταγή, προτροπή ή απαγόρευση.

3. Διατυπώστε το διάλογο ενός πατέρα με το γιο του, χρησιμοποιώντας τη φράση «Με αφήνεις να πάω στο πάρτι» ή «(Δε) σε αφήνω να πας στο πάρτι» σε διάφορες εγκλίσεις.

Διαβάζω και γράφω

Στα ρήματα που γράφονται με έντονους χαρακτήρες σημειώστε την έγκλιση και τη σημασία της:

α. Έφερα 18 Αρχαία, 19 Νέα, 17 Έκθεση, 18 Γλώσσα, μην πω για Ιστορίες, Γεωγραφίες κι αυτά. (κείμ. 1)
.....

β. Η εργαζόμενη μητέρα ενισχύει οικονομικά την οικογένεια. (κείμ. 2)
.....

γ. Λοιπόν, άσε τις μπούρδες και πήγαινε με τα παιδιά που ήρθαν να σε πάρουν. (κείμ. 1) .
.....

δ. Ο βιοπορισμός, πιθανόν, να εξαντλεί τους ανθρώπους και τις δυνάμεις τους. (κείμ. 2)
.....

ε. Η ενασχόληση με τα παιδιά τους μετατρέπεται σε μια σειρά από ενέργειες ρουτίνας. (κείμεν. 4)

.....
στ. Τώρα να συνεχίσω το δράμα; (κείμεν. 1)

Μαθαίνω για τις εγκλίσεις του ρήματος

- ▶ Η οριστική συνήθως φανερώνει το πραγματικό, αλλά μερικές φορές μπορεί και να δηλώσει το δυνατό, το πιθανό, ευχή και παράκληση.
- ▶ Η υποτακτική φανερώνει το ενδεχόμενο, το επιθυμητό, αλλά και προτροπή, παραχώρηση, ευχή, το δυνατό, απορία, το πιθανό, προσταγή.
- ▶ Η προστακτική φανερώνει συνήθως προσταγή, προτροπή, απαγόρευση, αλλά μπορεί και να δηλώνει και παράκληση, ευχή, έντονη περιέργεια.

B2

Οι χρόνοι του ρήματος

Ακούω και μιλώ

1. Στα παρακάτω αποσπάσματα του κειμένου 1 βρείτε μόνο τα ρήματα που βρίσκονται στην οριστική. • Στη συνέχεια ονομάστε τη χρονική βαθμίδα τους (παρόν, παρελθόν, μέλλον).

α. Μόνο τους χαμηλούς βαθμούς βρήκατε και κοιτάξατε! Και εδώ είναι που με πήραν τα κλάματα.

β. – Θα προσπαθήσω, μαμά... Θα γίνω καλύτερο παιδί... Αχ... Αχ... –ας μη βάλω άλλα «αχ» γιατί θα προδοθώ–...Δεν αξίζω τίποτα. Θα κλειστώ στο δωμάτιο μου και θα διαβάζω. Κι όλοι οι φίλοι μου θα διασκεδάζουν...

γ. Τι περίεργο πράγμα με τη μαμά μου: Λοιπόν, όταν καμιά φορά θέλω να κάνω κοπάνα απ' το σχολείο και προφασίζομαι στομαχόπονο πρωί πρωί, το καταλαβαίνει, μου λέει ν' αφήσω τα παραμύθια και με στέλνει ντουγρού στο σχολείο.

2. Χρησιμοποιήστε κάποια από τα ρήματα του αποσπάσματος της προηγούμενης άσκησης α) σε χρόνους που δείχνουν παρελθόν και β) σε χρόνους που δείχνουν μέλλον, μιλώντας για τη σχέση σας με τους γονείς σας.

3. Η μητέρα στο κείμενο 1 αντιδρά στην αρχή έντονα και μετά υποχωρεί. Σε ποιο χρόνο και ποια έγκλιση βρίσκονται τα ρήματα που χρησιμοποιεί και γράφονται με έντονους χαρακτήρες; • Βρείτε τη χρονική βαθμίδα τους.

- Μα, να 'σαι τόσο έξυπνη και να φέρνεις τέτοιους βαθμούς στα Μαθηματικά;
- Μην το παίρνεις κατάκαρδα.
- Άντε πλύσου λίγο...
- Πήγαινε με τα παιδιά που ήρθαν να σε πάρουν.

Κείμενο 5 [Όνειρο ήταν...]

Ξέρεις, μαμά, ο γιος σου βλέπει τη νύχτα εφιάλτες. Χθες, μέσα στ' άγρια μεσάνυχτα, άκουσα φωνές και κλάματα από το δωμάτιο του. Τον βρήκα στο κρεβάτι του να σπαράζει.

- Τι έχεις, Μανθούλη μου; Πονάς πουθενά; Είσαι άρρωστος;
- Η μαμά... Η μαμά... Ήταν εδώ λίγο πριν έρθεις. Μ'

αγκάλιασε, με φίλησε πολλές φορές. Εγώ είχα γαντζωθεί πάνω της και την παρακαλούσα: «Μην ξαναφύγεις, μαμά, σε παρακαλώ, μη μ' αφήσεις... Θα γίνω καλό παιδί, δε θα χτυπάω τους συμμαθητές μου και θα γυρίζω νωρίς στο σπίτι...». Η μαμά χαμογελούσε, αλλά δε μου απάντησε. Τραβήχτηκε από κοντά μου, άνοιξε την πόρτα κι έφυγε χωρίς να λογαριάσει τις φωνές και τα παρακάλια μου. Γιατί, Δανάη; Γιατί έφυγε πάλι;

– Όνειρο είδες, βρε κουτό. Η μαμά δε γύρισε κι ούτε πρόκειται να έρθει πίσω. Αυτά τα είπαμε. Πρέπει να μάθουμε να ζούμε χωρίς αυτήν, πάρ' το απόφαση. Είμαστε μεγάλοι πια, θα τα καταφέρουμε.

– Κι αν ξαφνικά πεθάνει ο μπαμπάς, τι θα γίνουμε μόνοι μας; Λένε ότι ο παππούς του Στράτου πέθανε από τη στενοχώρια του όταν έφυγε η κόρη του για την Αμερική. Κι ο μπαμπάς είναι πολύ λυπημένος. Φοβάμαι, Δανάη...

– Χαζούλικο... Πώς σου μπήκε τέτοια ιδέα στο μυαλό; Έτσι εύκολα πεθαίνουν οι άνθρωποι; Όλοι έχουν στενοχώριες, αλλά κάνουν κουράγιο και προχωρούν. Κι εμείς δε θα το βάλουμε κάτω. Σιγά σιγά θα την ξεχάσουμε τη μαμά και δε θα πονάμε πια.

– Εγώ δε θέλω να την ξεχάσω. Όταν μεγαλώσω θα πάω να τη βρω.

– Καλά, καλά... Κοίτα τώρα να ηρεμήσεις και να ξανακοιμηθείς κι έχουμε καιρό ως τότε.

Γύρισα κι εγώ στο κρεβάτι μου. Κανένας άλλος δεν άκουσε τις φωνές και τα κλάματα του Μάνθου. Η Θέκλα παίρνει κάθε βράδυ ένα χαπάκι για τις αϋπνίες της κι ο μπαμπάς δεν ξυπνάει, ακόμα και κανόνια να βαράνε. Το μπουκάλι το κρασί τού χαρίζει ένα βαθύ ύπνο όμοιο με λήθαργο... Εγώ όμως έμεινα ξάγρυπνη και μόνο όταν άρχισε να χαράζει με πήρε ο ύπνος.

Βλέπεις πώς καταντήσαμε, μαμά;

Λίτσα Ψαραύτη, Όνειρα από μετάξι,
εκδ. Πατάκη, 2002

Διαβάζω και γράφω

- 1. Σχηματίστε τρεις στήλες. Στην πρώτη γράψτε τα ρήματα που γράφονται με έντονους χαρακτήρες, στη δεύτερη επισημάνετε το χρόνο τους και στην τρίτη τη χρονική βαθμίδα τους (παρόν, παρελθόν, μέλλον).**
- α. Το μπουκάλι το κρασί τού χαρίζει ένα βαθύ ύπνο όμοιο με λήθαργο. (κείμενο. 5)**
- β. Έχω φανταστεί το μονόλογο (κείμενο. 1)**
- γ. Η μαμά χαμογελούσε. (κείμενο. 5)**
- δ. Αυτά τα είπαμε. (κείμενο. 5)**
- ε. Εγώ είχα γαντζωθεί πάνω της. (κείμενο. 5)**
- στ. Θα γίνω καλό παιδί, δε θα χτυπάω τους συμμαθητές μου. (κείμενο. 5)**

Ρήματα	Χρόνος	Χρονική βαθμίδα

- 2. Σημειώστε δίπλα σε κάθε ρήμα το ποιόν του, δηλ. αν η ενέργειά του γίνεται εξακολουθητικά (μη συνοπτικό) [Ε], για μια στιγμή (συνοπτικό) [Σ] ή αν παρουσιάζει κάτι τελειωμένο (συντελεσμένο) [Τ].**

3. Στον παραπάνω πίνακα επισημάνετε επίσης ποιοι χρόνοι σχηματίζονται με μια λέξη (μονολεκτικά) [Μ] και ποιοι με δύο ή τρεις (περιφραστικά) [Π].

4. Μεταφέρετε τα ρήματα που γράφονται με έντονους χαρακτήρες στην οριστική του ίδιου χρόνου. Αλλάζει
α) η χρονική βαθμίδα και β) το ποιόν τους;

– Να συνεχίσω το δράμα; (κείμ. 1)

.....

– Κοίτα να ηρεμήσεις... (κείμ. 5)

.....

Μαθαίνω για τους **χρόνους του ρήματος**

Οι μορφές που παίρνει το ρήμα για να φανερώσει πότε και πώς γίνεται κάτι λέγονται **χρόνοι του ρήματος**.

Έτσι φανερώνουν:

▶ Τη χρονική βαθμίδα στην οποία γίνεται αυτό που σημαίνει το ρήμα (παρόν, παρελθόν, μέλλον) και διακρίνονται σε **παροντικούς** (ενεστώτας, παρακείμενος), **παρελθοντικούς** (παρατατικός, αόριστος, υπερσυντέλικος) και **μελλοντικούς** (εξακολουθητικός μέλλοντας, συνοπτικός μέλλοντας, συντελεσμένος μέλλοντας).

▶ Το ποιόν ενέργειας με το οποίο παρουσιάζεται αυτό που σημαίνει το ρήμα. Οι χρόνοι δηλαδή είναι **μη συνοπτικοί** (ενεστώτας, παρατατικός, εξακολουθητικός μέλλοντας) όταν φανερώνουν εξακολουθήση ή επανάληψη, **συνοπτικοί** (αόριστος, συνοπτικός μέλλοντας) όταν παρουσιάζουν κάτι συνοπτικά και

συντελεσμένοι (παρακείμενος, υπερσυντέλικος, συντελεσμένος μέλλοντας) όταν αυτό που δηλώνουν είναι κάτι τελειωμένο.

▶ Από τους χρόνους του ρήματος άλλοι σχηματίζονται με μία μόνο λέξη και λέγονται **μονολεκτικοί** και άλλοι με δύο ή τρεις λέξεις και λέγονται **περιφραστικοί**.

▶ Όλοι οι χρόνοι στην υποτακτική και προστακτική στις κύριες προτάσεις αναφέρονται στο μέλλον, δηλ. σε ενέργειες που θα γίνουν.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΣΤΗΝ ΟΡΙΣΤΙΚΗ

Οι χρόνοι	Παροντικοί	Παρελθοντικοί	Μελλοντικοί
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΕΞΑΚΟΛΟΥ- ΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
Μη συ- νοπτικοί	χαρίζω	χάριζα	θα χαρίζω
		ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
Συνο- πτικοί		χάρισα	θα χαρίσω
	ΠΑΡΑΚΕΙ- ΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥ- ΝΤΕΛΙΚΟΣ	ΣΥΝΤΕΛΕ- ΣΜΕΝΟΣ ΜΕΛΛ.
Συντελε- σμένοι	έχω χαρίσει	είχα χαρίσει	θα έχω χαρίσει

Το θέμα του ρήματος και η αύξηση

Θυμάμαι ότι:

► Σε κάθε κλιτή λέξη, άρα και στο ρήμα, το τμήμα που είναι στην αρχή της και δεν αλλάζει μορφή λέγεται **θέμα** και το τελευταίο τμήμα της που αλλάζει μορφή λέγεται **κατάληξη**.

Ακούω και μιλώ

1. Εάν ήσαστε στη θέση της ηρωίδας του κειμένου 1, πώς θα μετατρέπατε τις παρακάτω προτάσεις μιλώντας εσείς τώρα (στο α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα); • το θέμα των ρημάτων παραμένει το ίδιο;

α. Έχω φανταστεί το μονόλογο.

β. ...και άλλαξα ρούχα.

γ. Θα προσπαθήσω μαμά.

2. Μιλώντας για τη μητέρα τους τα παιδιά στα κείμενα 1 και 5 χρησιμοποιούν τις παρακάτω προτάσεις. Σε ποιο χρόνο ανήκουν τα ρήματα που γράφονται με έντονους χαρακτήρες; • Παρατηρείτε μπροστά από το θέμα τους κάτι που δεν έχουν στον ενεστώτα; • Πώς λέγεται;

α. Η καλή μου η μαμά έκρινε ότι έπρεπε... (κείμεν. 1)

β. Την παρακαλούσα. (κείμεν. 5)

γ. Άνοιξε την πόρτα και έφυγε. (κείμεν. 5)

δ. Η μαμά δε μου απάντησε. (κείμεν. 5)

Διαβάζω και γράφω

1. Μεταφέρετε τα ρήματα στο χρόνο που δίνεται στην παρένθεση.

• Όταν ο χρόνος παρουσιάζει κάτι συνοπτικά ή κάτι τελειωμένο και αλλάζει σε χρόνο που δηλώνει επανάληψη ή εξακολούθηση, παραμένει το ίδιο θέμα;

**α. Μ' αγκάλιασε και με φίλησε πολλές φορές. (κείμεν. 5)
(παρατατικός)**

.....

**β. Θα κλειστώ στο δωμάτιο μου. (κείμεν. 1)
(εξακολουθητικός μέλλοντας)**

.....

γ. Είχα γαντζωθεί πάνω της. (κείμεν. 5) (ενεστώτας)

.....

2. Αν ήσαστε με τον αδελφό ή την αδελφή σας, πώς θα διατυπώνετε τις παρακάτω προτάσεις; • Παραμένει η αύξηση στα ρήματα;

α. Έχασα τη βόλτα. (κείμεν. 1)

→

β. Εγώ έμεινα ξάγρυπνη. (κείμεν. 5)

→

3. Βάλτε το ρήμα στον αόριστο. • Πού παίρνει την αύξηση;

**Τα Παιδικά Χωριά SOS αναλαμβάνουν την ευθύνη.
(κείμεν. 4) →**

Μαθαίνω για το **θέμα και την αύξηση** **του ρήματος**

- ▶ Το θέμα του ρήματος είναι **ενεστωτικό και αοριστικό** (ενεργητικού και παθητικού αορίστου). Μ' αυτό δηλώνεται το ποιόν της ενέργειας του ρήματος: το **μη συνοπτικό** με το **ενεστωτικό** θέμα, ενώ το **συνοπτικό** και το **συντελεσμένο** με το **αοριστικό** θέμα.
- ▶ Όσα ρήματα αρχίζουν από σύμφωνο μπορούν να πάρουν μπροστά από το θέμα, στον παρατατικό και τον αόριστο της οριστικής, ένα **ε-** που λέγεται **αύξηση**.
- ▶ Όσα ρήματα αρχίζουν από φωνήεν ή δίψηφο δεν παίρνουν αύξηση, αλλά κρατούν το φωνήεν ή το δίψηφο σε όλους τους χρόνους.
- ▶ Μερικά σύνθετα ρήματα με **α'** συνθετικό επίρρημα ή πρόθεση παίρνουν αύξηση στην αρχή του **β'** συνθετικού (εσωτερική αύξηση).
- ▶ Η αύξηση (και η εσωτερική) μένει όταν τονίζεται, ενώ χάνεται όταν δεν τονίζεται.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΕΤΩΝ

Τα είδη των συνθέτων

- ▶ Η σύνθεση είναι η διαδικασία δημιουργίας νέων λέξεων από δύο ή περισσότερες άλλες λέξεις. Οι λέξεις που χρησιμοποιούνται για να συνθέσουν τη νέα λέξη λέγονται **συνθετικά** και η λέξη που σχηματίζεται λέγεται

· σύνθετη λέξη ή σύνθετο.

· α' συνθετικό + β' συνθετικό → σύνθετο ή σύνθετη λέξη

Ακούω και μιλώ

1. Δείτε στα κείμενα της ενότητας τις λέξεις: κατάκαρδα, στομαχόπονο (κείμεν. 1), μεγαλουπόλεων (κείμεν. 2), ξαναβρούν (κείμεν. 4). Μπορείτε να ανακαλύψετε τα συνθετικά τους; • Πώς συνδυάζονται αυτά για να δώσουν τη σημασία της σύνθετης λέξης;

2. Από το κείμενο 3:

- ιδιότροπος = αυτός που έχει ιδιαίτερους (περίεργους) τρόπους.

• Πώς λέγεται αυτός που έχει μεγάλο σώμα;

- πειραματόζωο = το ζώο που χρησιμοποιείται για πειράματα.

• Πώς λέγεται το ποτήρι που χρησιμοποιείται για κρασί;

Μαθαίνω για τη σημασία των συνθέτων

► Τα σύνθετα, ανάλογα με τη σχέση του πρώτου με το δεύτερο συνθετικό, χωρίζονται σε:

• **παρατακτικά** Τα δύο συνθετικά παρατάσσονται το ένα δίπλα στο άλλο.

	+		συνθετά
ουσιαστικά επίθετα μπαίνω βόρεια		μαχαίρι κίτρινος μπαίνω βόρεια	πιρούνι πράσινος βγαίνω δυτικά
			μαχαιροπίρουνο κιτρινοπράσινος μπαινοβγαίνω βορειοδυτικά

Η μορφή των συνθέτων: το συνδετικό φωνήεν

- ▶ Το -ο- που εμφανίζεται συνήθως ανάμεσα στο θέμα του πρώτου συνθετικού (όταν αυτό είναι κλιτό) και στο δεύτερο συνθετικό (όταν αυτό αρχίζει με σύμφωνο) λέγεται **συνδετικό φωνήεν** (γυναίκες + παιδιά → γυναικ -ό- παιδα).
- ▶ Το βλέπουμε επίσης και σε πολλά επιρρήματα (κρυφ-ά + μιλώ → κρυφομιλώ).
- ▶ Ωστόσο, όταν το δεύτερο συνθετικό αρχίζει με φωνήεν (κυρίως α ή ο), το συνδετικό -ο- συνήθως δεν εμφανίζεται:
δεκαπέντε + Αύγουστος → Δεκαπενταύγουστος
γλυκός + ανάλατος → γλυκανάλατος
- ▶ αλλά έχουμε και
βόρειος + ανατολικός → βορειοανατολικός

Διαβάζω και γράφω

Στα σύνθετα της δραστηριότητας 1 (Ακούω και μιλώ) της ίδιας υποενότητας κατάκαρδα, στομαχόπονος, μεγαλούπολη, ξαναβρίσκω γράψτε τα δύο συνθετικά τους.

α' συνθετικό

.....
.....
.....
.....

β' συνθετικό

.....
.....
.....
.....

- Σχηματίστε νέες σύνθετες λέξεις, χρησιμοποιώντας το ένα από τα δύο συνθετικά καθεμίας και αλλάζοντας το άλλο συνθετικό, π.χ. στομαχ-ό-πονος - κοιλ-ό-πονος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ – ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΙ

▶ Στο βιβλίο της Α΄ τάξης μάθαμε τι είναι η παράγραφος, ποια είναι τα βασικά της μέρη και τι είναι ο πλαγιότιτλος μιας παραγράφου. Παράλληλα, είχαμε μια πρώτη «γνωριμία» με την περίληψη ενός κειμένου. Θα προσπαθήσουμε στη συνέχεια να τα συνδέσουμε όλα αυτά, μελετώντας προσεκτικά το κείμενο 4.

Ακούω και μιλώ

1. Δώστε έναν τίτλο στο κείμενο 4 ο οποίος να αποδίδει όσο το δυνατόν καλύτερα το περιεχόμενο του.

- Συγκρίνετε και συζητήστε τους τίτλους που θα δώσουν οι συμμαθητές σας.

2. Διαβάστε χωρισμένοι σε τέσσερις ομάδες πρώτα ολόκληρο το κείμενο και στη συνέχεια η κάθε ομάδα να παρουσιάσει επιγραμματικά το κύριο νόημα μιας παραγράφου (προφορικός πλαγιότιτλος).

- Κρίνοντας προσεκτικά τους πλαγιότιτλους που ακούστηκαν, προσπαθήστε να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του κειμένου.

Διαβάζω και γράφω

1. Γράψτε το θέμα (νοηματικό κέντρο) στο οποίο αναφέρεται το κείμενο. Υπογραμμίστε τις λέξεις-κλειδιά της πρώτης παραγράφου. • Στη συνέχεια, γράψτε έναν

πλαγιότιτλο που να αποδίδει το νόημα της παραγράφου. • Προσέξτε να μην αντιγράψετε τις λέξεις και φράσεις του κειμένου, αλλά να γράψετε έναν πλαγιότιτλο που να φέρει τη δική σας σφραγίδα και να αποδεικνύει ότι καταλάβατε πολύ καλά το περιεχόμενο της παραγράφου.

2. Ένας συμμαθητής σας έγραψε τον παρακάτω πλαγιότιτλο για τη δεύτερη παράγραφο του κειμένου. Κάντε τις παρατηρήσεις σας διορθώνοντας ό,τι θεωρείτε αναγκαίο.

«Στην οικογένεια SOS μεγαλώνουν παιδιά ανεξάρτητα από φύλο και ηλικία, ενώ η επιλογή τους γίνεται μόνο με κριτήριο την προστασία τους».

• Γράψτε με ανάλογο τρόπο τους πλαγιότιτλους της 3ης και 4ης παραγράφου. • Ο καθένας να συνεργαστεί με ένα συμμαθητή του ανταλλάσσοντας τους πλαγιότιτλους και κρίνοντας ο ένας τους πλαγιότιτλους του άλλου.

3. Υποθέστε ότι θέλετε να ενημερώσετε τους γονείς για το περιεχόμενο του κειμένου για τα Παιδικά Χωριά SOS • Κάντε το γράφοντας μια περίληψη 80 λέξεων η οποία μπορεί να βασιστεί στο παρακάτω ενδεικτικό διάγραμμα:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

→ Παρουσίαση θέματος – νοηματικού κέντρου
π.χ. το κείμενο μας ενημερώνει ή αναφέρεται...

→ 1ος πλαγιότιτλος (Προσοχή στην ομαλή σύνδεση με τη χρήση συνδετικών λέξεων,
π.χ. Αρχικά, αναλυτικότερα, πιο συγκεκριμένα...)

→ 2ος πλαγιότιτλος

→ 3ος πλαγιότιτλος (Αξιοποιήστε τις συνδεδεμένες λέξεις ή φράσεις που θα αναζητήσετε μαζί με τον καθηγητή σας.)

→ 4ος πλαγιότιτλος

4. Μελετήστε τις περιλήψεις που γράψατε και επιχειρήστε να τις αξιολογήσετε με βάση τα κριτήρια που ήδη έχετε εφαρμόσει:

Κριτήρια αυτοαξιολόγησης

1. Εντοπισμός θεματικού-νοηματικού κέντρου του κειμένου
2. Γραφή πλαγιότιτλων με αναδιατύπωση των ιδεών του αρχικού κειμένου – Όχι στείρα αντιγραφή του αρχικού κειμένου
3. Τήρηση του ορίου των λέξεων (με μικρή απόκλιση)

Ε ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. Στα κείμενα 1, 2 και 4 υπογραμμίστε τις λέξεις και τις φράσεις που έχουν σχέση με την οικογένεια και χωρίστε τες σε ονοματικά και ρηματικά σύνολα.
 - Τέλος, βρείτε τις σημασίες όσων φράσεων δε γνωρίζετε.

Ονοματικά σύνολα

.....

.....

.....

Ρηματικά σύνολα

.....
.....
.....

2. Σχηματίστε οικογένειες λέξεων με τις λέξεις:

οικογένεια

μητέρα

πατέρας

.....

3. Ξαναγράψτε τις προτάσεις στο παρελθόν (χρησιμοποιώντας παρατατικό στις τέσσερις πρώτες και αόριστο στις υπόλοιπες).

• Ακολουθούν αυτά τα ρήματα τους κανόνες της αύξησης;

α. Τι έχεις, Μανθούλη μου; (κείμεν. 5)

→

β. Είσαι άρρωστος; (κείμεν. 5)

→

γ. Ξέρεις, μαμά, ο γιος σου... (κείμεν. 5)

→

δ. Θέλω να είμαι αληθινή. (κείμεν. 1)

→

ε. Εγώ για σένα το λέω. (κείμεν. 1)

→

στ. Μου 'ρχεται να γελάσω. (κείμεν. 1)

→

ζ. Βλέπεις πώς καταντήσαμε, μαμά; (κείμεν. 5)

→

η. Η Θέκλα πίνει ένα χαπάκι. (κείμεν. 5)

Μαθαίνω ότι:

- ▶ Παίρνουν αύξηση η- τα ρήματα: έρχομαι (ήρθα), πίνω (ήπια), είμαι (ήμουν), ξέρω (ήξερα), θέλω (ήθελα).
- ▶ Παίρνουν αύξηση ει- τα ρήματα: βλέπω (είδα), λέω (είπα), έχω (είχα).

ΣΤ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

Ακούω και μιλώ

1. Περιγράψτε την καθημερινή ζωή μιας σύγχρονης εργαζόμενης μητέρας. Πότε ξυπνάει, ποιες δουλειές κάνει στο σπίτι, ποιες εκτός σπιτιού και ποιες αναθέτει σε σας.
2. Αφηγηθείτε σ' ένα φίλο σας ένα ευτράπελο (κωμικό) επεισόδιο που συνέβη στην οικογένειά σας κατά τη διάρκεια μιας γιορτής, μιας εκδρομής κτλ.
3. Αφού διαβάσετε στο βιβλίο της Οικιακής Οικονομίας τα Δικαιώματα του Παιδιού σύμφωνα με τη διακήρυξη του ΟΗΕ, οργανώστε μια συζήτηση στην οποία να εξετάσετε μέσα από τις ειδήσεις των ΜΜΕ αν γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα των παιδιών σήμερα στον κόσμο.

Διαβάζω και γράφω

Βάρη

Πλαγιαρί

Ενημερωτικό φυλλάδιο των Παιδικών Χωριών SOS

1. Κοιτάζοντας τις φωτογραφίες από τα Παιδικά Χωριά SOS υποθέστε ότι επισκέπτεστε ένα τέτοιο χωριό. Τι θα θέλατε να πείτε και να συζητήσετε με τα παιδιά;

- Γράψτε ένα κείμενο με τη μορφή ερωτηματολογίου το οποίο θα στείλετε με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στο Παιδικό Χωριό SOS της Βάρης ή του Πλαγιαρίου.

2. Σε συνεργασία με τον καθηγητή Καλλιτεχνικών αναλύστε το περιεχόμενο του παρακάτω πίνακα και στη συνέχεια ζωγραφίστε ένα δικό σας πίνακα παίρνοντας αφορμή από τη ζωή στην οικογένεια σας. Τα έργα σας μπορούν να εκτεθούν σε μια μικρή έκθεση που θα οργανώσετε στην τάξη σας.

Νικόλαος Γύζης, Κούκου, Εθνική Πινακοθήκη 100 χρόνια, Τέσσερις αιώνες Ελληνικής Ζωγραφικής, Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου, Αθήνα 2001

Διαθεματική εργασία

► «Η οικογένεια παλιότερα και σήμερα».

Διαμορφώστε ένα φάκελο υλικού στον οποίο να περιγράφεται η πορεία της οικογένειας στην Ελλάδα τον 20ό αιώνα. • Χωριστείτε σε δύο βασικές ομάδες:

– Η α΄ ομάδα θα αναζητήσει υλικό από το παρελθόν συνδυάζοντάς το με τα σύγχρονα ιστορικά γεγονότα (φωτογραφίες, κείμενα, «γενεαλογικά δέντρα», προφορικές-ηχογραφημένες διηγήσεις από παππούδες κτλ.).

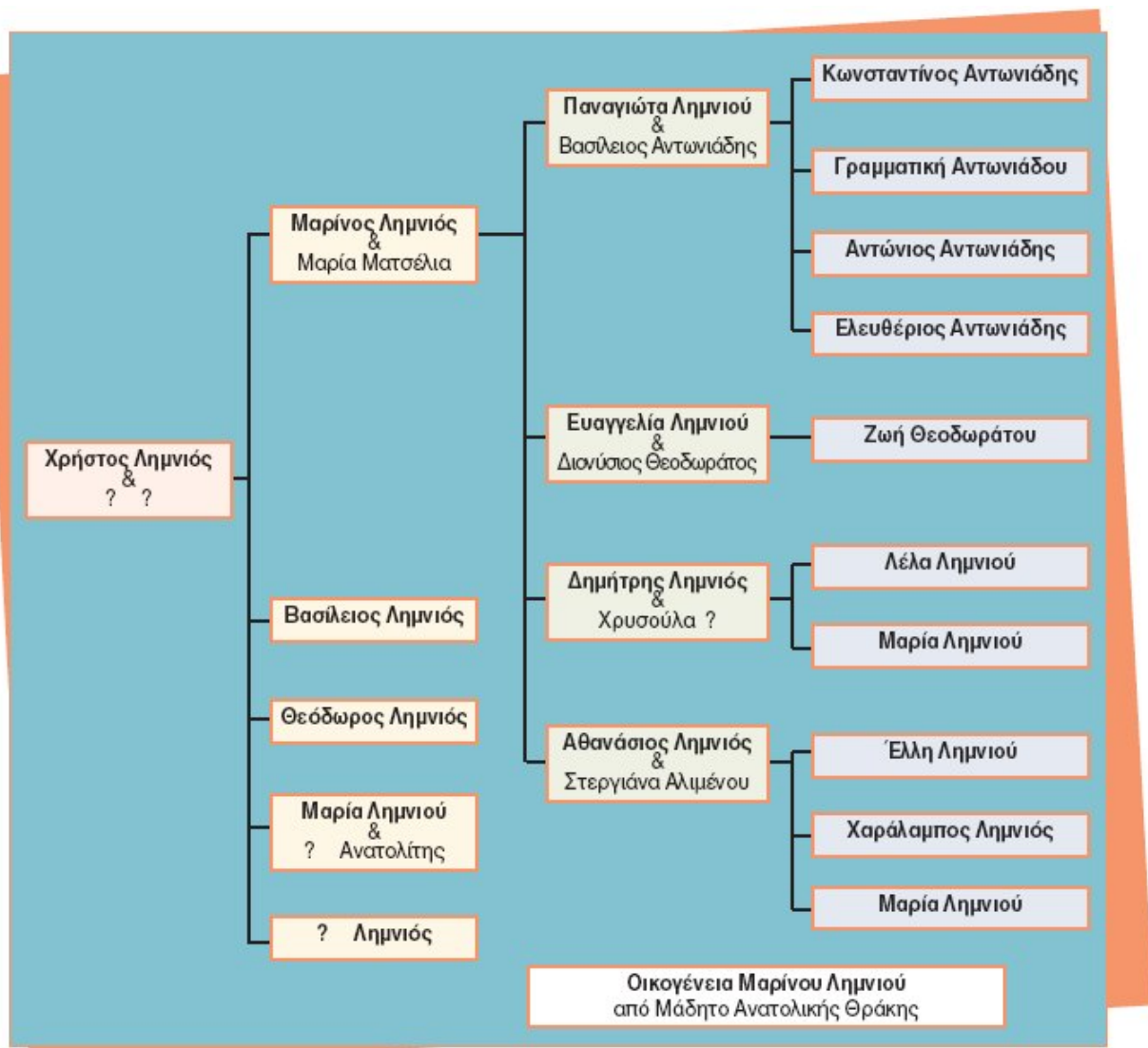
– Η β΄ ομάδα θα αναζητήσει υλικό από τη λειτουργία και τα προβλήματα της σύγχρονης οικογένειας (κείμενα, δημοσιευμένες έρευνες, υλικό από διαφορετικά είδη οικογενειών (μονογονεϊκές, παιδιά χωρίς οικογένεια κτλ.).

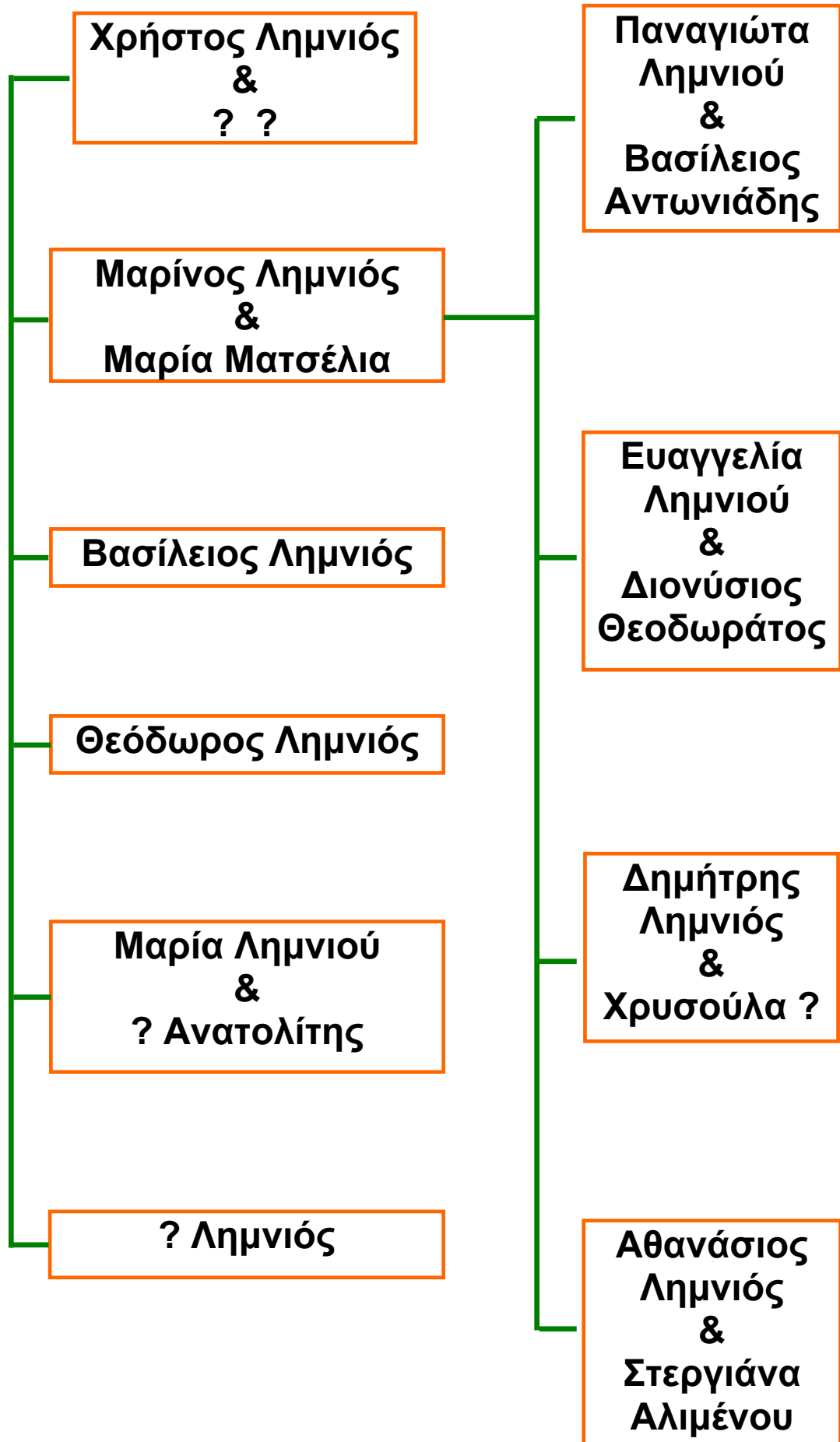
• Να αξιοποιηθούν οι εμπειρίες και τα βιώματα των μαθητών με τη γραφή δικών τους κειμένων και σκίτσων-χαρτών, οι διηγήσεις γονέων και συγγενών, καθώς και ποικίλες πηγές ενημέρωσης (εφημερίδες, διαδίκτυο κτλ.) που απεικονίζουν την πιθανή μετακίνηση της οικογένειάς τους από τόπο σε τόπο.

► Με τη βοήθεια του καθηγητή της Πληροφορικής ζωγραφίστε ένα οικογενειακό δέντρο, που θα περιλαμβάνει τα παιδιά, τους γονείς, τους θείους, τα ξαδέλφια, τους παππούδες και τις γιαγιάδες.

• Έπειτα να συμπληρώσει ο καθένας σας τα κλαδιά του με τα μέλη της δικής του οικογένειας, αξιοποιώντας το φωτογραφικό υλικό.

• Μπορείτε να βρείτε δείγμα οικογενειακού δέντρου στην Ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού (<http://genealogy.ime.gr>).

Οικογένεια Μαρίνου Λημνιού
από Μάδητο Ανατολικής Θράκης

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

► Θυμηθείτε τις σημασίες των εγκλίσεων και συμπληρώστε τα κενά με αυτές που συναντώνται πιο συχνά:

Η οριστική φανερώνει,,

Η υποτακτική φανερώνει,,

Η προστακτική φανερώνει,,

► Μεταφέρετε το ρήμα δείχνω στους παρελθοντικούς και στους μελλοντικούς χρόνους.

παρελθοντικοί

μελλοντικοί

► Ονομάστε τα παρακάτω σύνθετα ανάλογα με τη σχέση του α' με το β' συνθετικό:

ψηλόλιγνος,

πρωτοβρόχι,

χορτοφάγος,

γλυκόφωνος,

3η ενότητα

ΦΙΛΟΙ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

Σ' αυτή την ενότητα:

- Θα μιλήσουμε και θα διαβάσουμε κείμενα για τις σχέσεις με τους φίλους μας.
- Θα γνωρίσουμε την ενεργητική και παθητική φωνή, καθώς και την Α' και Β' συζυγία των ρημάτων.
- Θα μάθουμε να αναγνωρίζουμε το α' συνθετικό των σύνθετων λέξεων.
- Θα ασκηθούμε στον επανέλεγχο και τη βελτίωση του γραπτού μας μετά τις παρατηρήσεις του καθηγητή και των συμμαθητών μας.

A ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο 1 [Αν θέλεις ένα φίλο...]

- Έλα να παίξεις μαζί μου, της πρότεινε ο μικρός πρίγκιπας. Είμαι τόσο λυπημένος...
- Δεν μπορώ να παίξω μαζί σου, είπε η αλεπού. Δεν είμαι εξημερωμένη.
- Α, συγγνώμη, είπε ο μικρός πρίγκιπας. Όμως, ύστερα από σκέψη, πρόσθεσε:
 - Τι πάει να πει «εξημερώνω»;
 - Εσύ δεν είσαι από εδώ, είπε η αλεπού, τι γυρεύεις;
 - Γυρεύω τους ανθρώπους, είπε ο μικρός πρίγκιπας. Τι πάει να πει «εξημερώνω»;
 - Οι άνθρωποι, είπε η αλεπού, έχουν τουφέκια και κυνηγάνε... Μεγάλος μπελάς. Εκτρέφουν και κότες. Είναι το μόνο τους καλό. Κότες γυρεύεις;
 - Όχι, είπε ο μικρός πρίγκιπας. Γυρεύω φίλους. Τι πάει να πει «εξημερώνω»;
 - Είναι κάτι που έχει ξεχαστεί από καιρό, είπε η αλεπού. Σημαίνει «δημιουργώ δεσμούς...».
 - Δημιουργώ δεσμούς;
 - Βέβαια, είπε η αλεπού. Για μένα ακόμα δεν είσαι παρά ένα αγοράκι ολόιδιο μ' άλλα εκατό χιλιάδες αγοράκια. Και δε σε χρειάζομαι. Κι ούτε εσύ με χρειάζεσαι. Για σένα δεν είμαι παρά μια αλεπού ίδια μ' εκατό χιλιάδες άλλες αλεπούδες. Αν όμως μ' εξημερώσεις, θα

Αντουάν ντε Σαιντ
- Εξυπερύ

Ο Μικρός Πρίγκιπας

Μετάφραση:
ΜΕΛΙΝΑ ΚΑΡΑΚΩΣΤΑ

χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλο. Θα είσαι για μένα μοναδικός στον κόσμο, θα είμαι για σένα μοναδική στον κόσμο...

– Αρχίζω να καταλαβαίνω, είπε ο μικρός πρίγκιπας.

Ξέρω ένα λουλούδι... νομίζω πως μ' εξημέρωσε...

– Πολύ πιθανόν, είπε η αλεπού. Βλέπει κανείς στη Γη τα πιο τρελά πράγματα...

– Α, δεν είναι στη Γη, είπε ο μικρός πρίγκιπας. Η αλεπού φάνηκε πολύ παραξενεμένη:

– Σ' έναν άλλο πλανήτη;

– Ναι.

– Υπάρχουν κυνηγοί σ' εκείνο τον πλανήτη;

– Όχι.

– Ενδιαφέρον. Και κότες;

– Όχι.

– Τίποτα δεν είναι τέλειο, αναστέναξε η αλεπού.

Όμως η αλεπού ξαναγύρισε στην προηγούμενη σκέψη της:

– Η ζωή μου είναι μονότονη. Κυνηγάω κότες, οι άνθρωποι με κυνηγάν. Όλες οι κότες μοιάζουν κι όλοι οι άνθρωποι μοιάζουν. Γι' αυτό λοιπόν, βαριέμαι λίγο. Αν όμως μ' εξημερώσεις, η ζωή μου θα γίνει ηλιόλουστη, θ' αναγνωρίζω το θόρυβο ενός βήματος διαφορετικού απ' όλα τ' άλλα. Τα άλλα βήματα θα με κάνουν να κρύβομαι κάτω απ' τη γη. Το δικό σου, σαν μουσική, θα με τραβάει έξω απ' τη φωλιά μου. Κι έπειτα κοιτά. Βλέπεις εκεί πέρα, τα χωράφια με το στάρι; Δεν τρώω ψωμί. Το στάρι για μένα είναι άχρηστο. Τα χωράφια με το στάρι δε μου θυμίζουν τίποτα. Κι αυτό είναι λυπηρό. Όμως εσύ έχεις μαλλιά χρυσαφένια. Θα είναι υπέροχο λοιπόν όταν θα με έχεις εξημερώσει. Το στάρι, που είναι χρυσαφένιο, θα μου θυμίζει εσένα. Και θα μ' αρέσει ν' ακούω τον άνεμο μέσα στα στάχια...

Η αλεπού σώπασε και κοίταξε ώρα πολλή το μικρό πρίγκιπα:

- Σε παρακαλώ... εξημέρωσε με, είπε.
 - Το θέλω, απάντησε ο μικρός πρίγκιπας, αλλά δεν έχω πολύ χρόνο. Έχω ν' ανακαλύψω φίλους και πολλά πράγματα να γνωρίσω.
 - Γνωρίζουμε μονάχα τα πράγματα που εξημερώνουμε, είπε η αλεπού.
- Οι άνθρωποι δεν έχουν πια καιρό να γνωρίζουν τίποτα. Τ' αγοράζουν όλα έτοιμα απ' τους εμπόρους. Επειδή όμως δεν υπάρχουν έμποροι που να πουλάν φίλους, οι άνθρωποι δεν έχουν πια φίλους. Αν θέλεις ένα φίλο, εξημέρωσέ με.

Άντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ,
Ο Μικρός Πρίγκιπας, μτφρ. Μελίνα Καρακώστα,
εκδ. Πατάκη, 2000

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1** Τι σημαίνει στο κείμενο το ρήμα «εξημερώνω»;
 - Μπορείτε να λύσετε εσείς την απορία του μικρού πρίγκιπα;
- 2** Σε τι θα αλλάξει η ζωή της αλεπούς, αν την εξημερώσει ο μικρός πρίγκιπας;

Κείμενο 2 [Αγαπάς για ν' αγαπάς]

Αυτή την ιστορία τη λέω πάντα, την έχω γράψει και πολλοί από σας την έχετε ακούσει χιλιάδες φορές, μ' αρέσει όμως τόσο πολύ. Στο μάθημα της Αγάπης ένα κορίτσι είπε ένα βράδυ: «Ξέρω γιατί απελπίζομαι τόσο συχνά. Είναι γιατί θέλω να με αγαπούν όλοι κι αυτό δεν είναι

ανθρωπίνως δυνατόν. Θα μπορούσα να είμαι το πιο ζουμερό, το πιο γευστικό, το πιο συναρπαστικό ροδάκινο του κόσμου και να προσφέρομαι σε όλους. Υπάρχουν όμως άνθρωποι που είναι αλλεργικοί στα ροδάκινα. Αυτοί θα θελήσουν ίσως να γίνω μπανάνα». Πόσο συχνά δε γινόμαστε μπανάνες για άλλους, που θέλουν ροδάκινα! Τι θλιβερή φρουτοσαλάτα. Είναι προτιμότερο να πεις στον άλλο: «Λυπάμαι πολύ που δεν μπορώ να είμαι μπανάνα, θα το 'θελα πολύ να ήμουνα μπανάνα για σένα. Βλέπεις όμως, είμαι ροδάκινο». Και ξέρετε τι θα συμβεί; Αν περιμένετε αρκετά, θα βρείτε κάποιον που του αρέσουν τα ροδάκινα. Και μετά θα μπορείτε να ζήσετε σαν ροδάκινο κι όχι σαν μπανάνα. Σκεφτείτε χάσιμο ενέργειας που έχει κανείς προσπαθώντας να γίνει μπανάνα όταν είναι ροδάκινο!

«Όταν αγαπάς, κινδυνεύεις να μην έχει ανταπόκριση η αγάπη σου». Δεν είναι κακό αυτό. Αγαπάς για ν' αγαπάς, κι όχι για να πάρεις ανταπόδοση – αυτό δεν είναι αγάπη.

«Όταν ελπίζεις, κινδυνεύεις να πονέσεις». Και «Όταν δοκιμάζεις, κινδυνεύεις να αποτύχεις». Κι όμως πρέπει να ρισκάρεις, γιατί η μεγαλύτερη ατυχία στη ζωή είναι να μη ρισκάρεις τίποτε. Όποιος δε ρισκάρει τίποτε, δεν κάνει τίποτε, δεν έχει τίποτε και δεν είναι τίποτε. Μπορεί ν' αποφεύγει τον πόνο και τη λύπη, αλλά δε μαθαίνει, δε νιώθει, δεν αλλάζει, δεν αναπτύσσεται, δε ζει και δεν αγαπά. Είναι δούλος αλυσοδεμένος με τις βεβαιότητες και τους εθισμούς του. Έχει ξεπουλήσει το μεγαλύτερο αγαθό του, την ατομική του ελευθερία. Μόνο ο άνθρωπος που ρισκάρει είναι ελεύθερος.

Λέο Μπουσκάλια,
Να ζεις, ν' αγαπάς και να μαθαίνεις,
μτφρ. Μαρίνα Λώμη, εκδ. Γλάρος, 1988

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Πρέπει κανείς να μένει ο εαυτός του ή να αλλάζει, προκειμένου να αποκτήσει φίλους;

- Έχετε κάποια εμπειρία πάνω σ' αυτό;

2 «Η μεγαλύτερη ατυχία στη ζωή είναι να μη ρισκάρεις τίποτε». Μπορείτε να εξηγήσετε αυτή τη φράση του κειμένου;

Κείμενο 3 [Είμαστε εξόριστοι]

ΓΙΟΥΧΟΥ ΑΣΤΕΡΙΞ!
ΓΙΟΥΧΟΥ! ΠΕΡΙΜΕΝΕ

ΓΥΡΝΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ
ΟΒΕΛΙΞ, ΔΕΝ
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΕ
ΑΚΟΛΟΥΘΑΣ, ΕΙΜΑΙ
ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ!

ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ;
Ε ΛΟΙΠΟΝ, ΕΙΜΑ-
ΣΤΕ ΕΞΟΡΙΣΤΟΙ
ΠΑΡΕΑ!

ΟΒΕΛΙΞ ΜΟΥ!

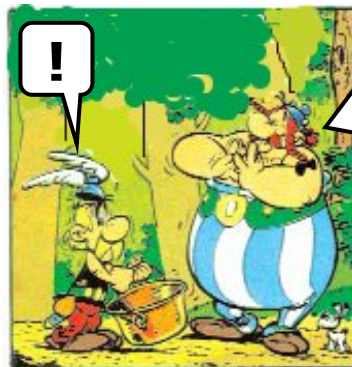
**ΠΙΣΤΕΥΕΣ ΣΤ' ΑΛΗΘΕΙΑ ΟΤΙ
ΘΑ ΣΕ ΑΦΗΝΑ ΕΞΟΡΙΣΤΟ
ΜΟΝΟ ΣΟΥ; ΜΑ ΧΩΡΙΣ ΤΟΝ
ΙΝΤΕΦΙΞ ΚΑΙ ΜΕΝΑ ΔΕΝ ΘΑ
ΜΠΟΡΟΥΣΕΣ ΝΑ ΕΞΟΡΙΣΤΕΙΣ!**

**ΜΠΟΥΧΟΥ!
ΜΠΟΥΧΟΥ!**

**ΜΠΟΥΧΟΥΟΥ!
ΜΠΟΥΧΟΥ!**

**ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΕΙΜΑΣΤΕ
ΜΑΖΙ, ΕΙΜΑΙ ΣΙΓΟΥΡΟΣ
ΠΩΣ ΘΑ ΞΑΝΑΦΕΡΟΥΜΕ
ΤΗ ΧΥΤΡΑ ΓΕΜΑΤΗ!**

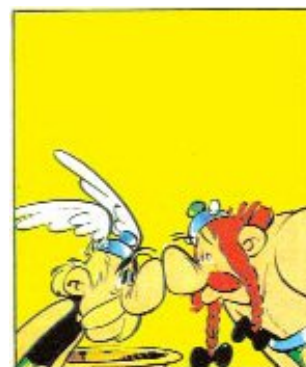
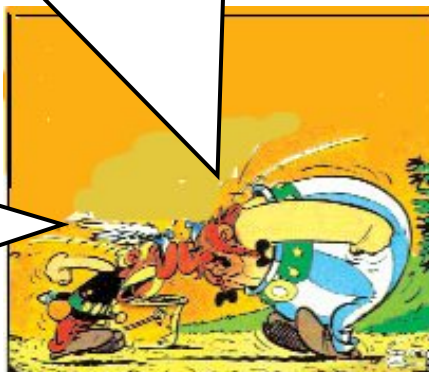
**ΜΑ ΦΥΣΙΚΑ! ΚΑΙ
ΠΟΥ ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΠΩΣ
ΘΑ ΒΡΟΥΜΕ ΚΡΕΜΜΥ-
ΔΟΣΟΥΠΑ ΓΙΑ ΝΑ ΤΗ
ΓΕΜΙΣΟΥΜΕ;**

**ΕΔΩ ΔΕ ΜΙΛΑΜΕ ΓΙΑ
ΚΡΕΜΜΥΔΟΣΟΥΠΑ ΑΛΛΑ
ΓΙΑ ΣΗΣΤΕΡΣΙΑ, ΛΕ-ΦΤΑ!!**

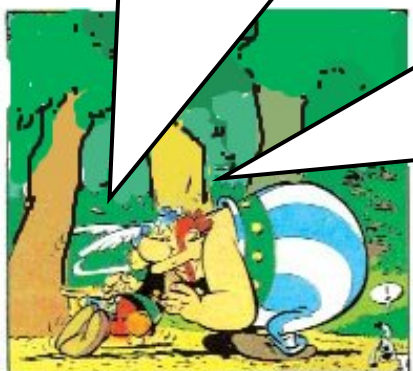

**ΑΡΧΙΖΕΙΣ ΝΑ Μ'ΕΚΝΕΥΡΙΖΕΙΣ
ΜΕ ΤΑ ΛΕΦΤΑ ΣΟΥ!**

**ΔΕΝ ΣΟΥ ΕΙΠΑ
ΕΓΩ ΝΑ ΜΕ
ΠΑΡΕΙΣ
ΑΠΟ ΠΙΣΩ!!!**

**ΣΥΓΧΩΡΕΣΕ ΜΕ ΟΒΕΛΙΞ,
ΕΙΜΑΙ ΤΟΣΟ ΝΕΥΡΙΚΟΣ!**

**ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΟ ΜΟΥ ΛΑΘΟΣ ΑΣΤΕ-
ΡΙΞ. ΟΜΩΣ ΘΑ ΔΕΙΣ, ΠΩΣ ΘΑ ΤΑ
ΚΑΤΑΦΕΡΟΥΜΕ ΝΑ ΞΑΝΑΓΕΜΙ-
ΣΟΥΜΕ ΑΥΤΗ ΤΗ ΧΥΤΡΑ ΜΕ Ο,ΤΙ
ΣΟΥ ΑΡΕΣΕΙ, ΕΤΣΙ ΕΞΥΠΝΟΙ ΚΑΙ
ΛΟΓΙΚΟΙ ΠΟΥ ΕΙΜΑΣΤΕ!**

**ΜΠΟΥΧΟΥΧΟΥ
ΜΠΟΥΧΟΥΧΟΥ**

R.Goscinny -A.Uderzo, Ο Αστερίξ και η χύτρα,
μτφρ. Ι. Μαραντέι, εκδ. ΜΑΜΟΥΘΚΟΜΙΞ, 1995

Ερώτηση κατανόησης

■ Ποιες εναλλαγές παρατηρείτε στη διάθεση των δύο φίλων; • Παρουσιάστε τες.

Κείμενο 4 [Μιλάμε για τη φιλία]

[Πέντε έφηβοι μιλούν για τη φιλία. Το απόσπασμα που ακολουθεί συντέθηκε από την απομαγνητοφωνημένη συζήτησή τους.]

... Η Ζωή φάνηκε πιο «ανοιχτή» στην έννοια της φιλίας. Είπε:

- Διαφορετικά θα μιλήσεις σ' ένα φίλο σου και διαφορετικά θα του εμπιστευτείς πράγματα που δεν μπορείς να πεις στη μητέρα σου και στον πατέρα σου.
- Πιο εύκολα λες μυστικά στο φίλο σου απ' ό,τι στον αδερφό σου;
- Έχεις κάποια ανασφάλεια με τα αδέρφια σου. Στο φίλο σου μπορείς να πεις κάτι και να μείνει εκεί. Με τα αδέρφια, ίσως επειδή ζούμε καθημερινά στο ίδιο σπίτι, μπορεί να δημιουργηθούν κάποιες παρεξηγήσεις κι έτσι να βγει στη φόρα αυτό που τους εμπιστεύτηκες.

Αλλά η Πόπη διαφωνεί:

- Στη σημερινή εποχή η πραγματική φιλία κοντεύει να εξαφανιστεί.
- Αυτό το λες από προσωπική εμπειρία; Προδόθηκες από κάποιους φίλους σου;
- Όχι, δεν έχω προσωπικά προδοθεί. Αλλά ξέρω ότι γίνεται.
- Τι ζητάς από μια φίλη ή από ένα φίλο σου; Πώς φοβάσαι ότι μπορεί να σε προδώσει;
- Από ένα φίλο ζητάμε κατανόηση, βοήθεια, αγάπη. Κι αυτά φοβάμαι ότι σπάνια τα βρίσκεις σήμερα.

Η Βίκη συμφωνεί με τη Ζωή. Η δική της φίλη –έχει

μια «κολλητή»– είναι το πρόσωπο που πιο πολύ εμπιστεύεται ότι θα κρατήσει τα μυστικά που θα της πει.

Η εμπιστοσύνη, λοιπόν, στην εχεμύθεια του άλλου φάνηκε να είναι κυρίαρχο στοιχείο επιλογής του φίλου.

– Όταν κανείς ψάχνει ένα φίλο, είπε ο Σταμάτης, ψάχνει να βρει κάποιον εχέμυθο· και που θα τον καταλαβαίνει βέβαια. Αλλά, κατά τη γνώμη μου, σ' αυτή την ηλικία

προτιμότερο είναι να έχεις μια παρέα, μια μεγάλη παρέα, πέντε δέκα παιδιά, που να μην είστε τόσο ανοιχτοί, όπως μ' ένα φίλο, και να κρατάτε τις αποστάσεις.

– Και μ' αυτή την παρέα τι κάνετε; Τι ενώνει την παρέα;

– Δεν μπορεί να έχεις το ίδιο στενή σχέση με τους φίλους και με την παρέα, είπε η Ζωή. Στενή φιλία θα έχεις με ένα πρόσωπο, δύο έστω. Τους υπόλοιπους θα τους εκτιμάς, θα σ' αρέσει η συντροφιά που κάνετε, αλλά δε θα είστε κολλητοί. Πρέπει όμως να τους εμπιστεύεσαι όλους. Η παρέα μου δίνει τη βεβαιότητα ότι κάποια παιδιά με συμπαθούνε, ότι μπορώ να συνεισφέρω σ' αυτά που ζητάνε.

– Ο παράγοντας εμπιστοσύνη ενώνει την παρέα, συμπληρώνει ο Σταμάτης. Γι' αυτό πρέπει να διαλέγουμε με προσοχή την παρέα μας...

Μάνος Κοντολέων - Πόλυ Μηλιώρη,
Η Β' Γυμνασίου πάει διακοπές, εκδ. Πατάκη, 1999

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Όλα τα παιδιά έχουν την ίδια άποψη για τους φίλους;

• Τι τονίζει ο καθένας τους;
Συμφωνείτε με κάποιον από όλους;

2 Πόσο πολύτιμη είναι η παρέα για τους εφήβους; • Τι προσφέρει σε σας αυτή η επικοινωνία;

B

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ – ΣΥΖΥΓΙΕΣ

B1

Ενεργητική και παθητική φωνή

Ακούω και μιλώ

1. Ένας από εσάς να μεταφέρει καθένα από τα παρακάτω ρήματα στο α' ενικό πρόσωπο του ενεστώτα και να πει αν ανήκει στην ενεργητική ή την παθητική φωνή και ένας άλλος να προσπαθήσει να σχηματίσει την άλλη φωνή του ίδιου ρήματος. • Τι παρατηρείτε;

πρότεινε, είπε, έχει ξεχαστεί, χρειάζεσαι, εξημέρωσε, θα θυμίζει, φάνηκε

2. Στις παρακάτω προτάσεις παρατηρήστε ποια είναι η φωνή των ρημάτων. • Όσα ρήματα είναι ενεργητικής φωνής δείχνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί και όσα είναι παθητικής ότι το υποκείμενο παθαίνει κάτι ή δεν ισχύει πάντα αυτό;

- Εκτρέφουν και κότες. (κείμεν.1)
- Υπάρχουν κυνηγοί σ' εκείνο τον πλανήτη; (κείμεν.1)
- Διαφορετικά θα του εμπιστευτείς πράγματα. (κείμεν. 4)
- Προδόθηκες από κάποιους φίλους σου; (κείμεν. 4)

Κείμενο 5 [Είσαι σε πάρτι...]

Στις εφτά ακριβώς χτύπησε το κουδούνι της πόρτας και το σπίτι γέμισε μονομιás από χαρές και γέλια. Όλα τα παιδιά είχαν φτάσει μαζί. Μιλούσαν όλοι, και ο καθένας βιαζόταν κάτι να πει, λες και είχαν να ιδωθούν μέρες.

Η κυρία Μαρίκα, αφού τους καλωσόρισε, πήγε στην κουζίνα να ετοιμάσει τους μεζέδες, ν' ανάψει το φούρνο να ζεσταίνονται τα τυροπιτάκια. Από το σαλόνι της ερχόταν κάποια ρυθμική-μονότονη μουσική. Η Ρέα είχε βάλει κιόλας ένα δίσκο. «Παράξενο» σκέφτηκε «πώς δεν έβαλαν κανένα από τα έξαλλά τους, που κάνουν τόση φασαρία...».

– Είναι ο καινούριος δίσκος των Ρόλινγκ Στόουνς, εξήγησε η Ρέα στους φίλους της. Χτες τον αγόρασα, πώς σας φαίνεται; Πού οι παλιοί Στόουνς; Άλλος ρυθμός εντελώς, ντίσκο...

Όλοι όρθιοι άκουγαν μιλώντας, γελώντας. Ο Πέτρος φορούσε ένα πουκάμισο εμπριμέ με λουλούδια και μια μονόχρωμη πράσινη γραβάτα, κι έτσι κοντός που ήταν, έμοιαζε με μικρό κύριο, κωμικό. Ο Αλέξης φορούσε πουλόβερ με ψηλό γιακά, δε σκοτιζόταν για το ντύσιμό του και ήταν πάντα ντυμένος όπως τον βόλευε.

Η Τάνια τού είπε κοροϊδευτικά:

– Καημένε Αλέξη, πότε θα μάθεις να φέρεσαι; Σε πάρτι είσαι κι όχι στο ποδόσφαιρο!

Παραξενεύτηκε ο Αλέξης:

– Γιατί, τι έχω; Η Σόφη γέλασε:

– Ο Αλέξης έχει προσωπικότητα. Δε χρειάζεται γραβάτες και έξαλλα πουκάμισα για να ξεχωρίζει.

– Για μένα το λες; τη ρώτησε ο Πέτρος και πήρε ύφος φτιάχνοντας τη γραβάτα του, μπροστά στον καθρέφτη.

– Και βέβαια για σένα. Μια σταλιά άνθρωπος και μου στολίζεσαι σαν χίπης...

Ο Πέτρος δε θύμωνε με τα πειράγματα των φίλων του.

– Όταν, κυρά μου, ντύνομαι έτσι, μου φαίνεται πως ψηλώνω.

Ζωρζ Σαρή, Το ψέμα, εκδ. Πατάκη, 1996

Διαβάζω και γράφω

1. Συμπληρώστε τον πίνακα με ρήματα από τα κείμενα 1 και 5. • Έπειτα συμπληρώστε τα κενά που έμειναν με δικούς σας τύπους ρημάτων που θα αφορούν τις σχέσεις σας με τους φίλους σας.

	Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
Ενεστώτας		
Παρατατικός		
Εξακολουθητικός μέλλοντας		
Συνοπτικός μέλλοντας		
Αόριστος		
Παρακείμενος		
Υπερσυντέλικος		
Συντελεσμένος μέλλοντας		

2. Μεταφέρετε τους τύπους των ρημάτων στην άλλη φωνή και σχηματίστε με αυτά προτάσεις που θα αναφέρονται στους φίλους σας/στη φίλια:

δημιουργώ:

θα βρείτε:

αγαπάς:

δεν έχω προδοθεί:

στολίζεσαι:

3. Συγκεντρώστε από τα κείμενα 3 και 5 όσα ρήματα έχουν μόνο ενεργητική ή μόνο παθητική φωνή.

Ρήματα μόνο σε ενεργητική φωνή:

.....

Ρήματα μόνο σε παθητική φωνή (αποθετικά):

.....

Μαθαίνω για τις φωνές του ρήματος

- ▶ Τα ρήματα κλίνονται σύμφωνα με τη φωνή στην οποία ανήκουν.
- ▶ Πολλά ρήματα συναντώνται και στην ενεργητική και στην παθητική φωνή. Άλλα έχουν μόνο ενεργητική φωνή και άλλα μόνο παθητική. Αυτά που έχουν μόνο παθητική φωνή λέγονται **αποθετικά**.
- ▶ Η ενεργητική και η παθητική φωνή δεν ταυτίζονται πάντα με τη σημασία των ρημάτων. π.χ. σκέφτομαι: παθητική φωνή, ενεργητική σημασία

B2

Συζυγίες του ρήματος

Ακούω και μιλώ

1. Προσέξτε τα παρακάτω ρήματα που αναφέρονται στη φίλια. Σε ποια φωνή ανήκουν; • Ποια συλλαβή τους τονίζεται; • Είναι η ίδια σε όλα;

α. Γυρεύω φίλους. (κείμεν. 1)

β. Δημιουργώ δεσμούς. (κείμεν. 1)

γ. Λυπάμαι πολύ. (κείμεν. 2)

δ. Προσφέρομαι σε όλους. (κείμεν. 2)

2. Βρείτε στο κείμενο 3 τα ρήματα που στο α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα τονίζονται στη λήγουσα.

Διαβάζω και γράφω

1. Απευθυνόμενος σε κάποιο φίλο/κάποια φίλη σας, αλλάξτε τις παρακάτω προτάσεις μεταφέροντας τα ρήματα στο α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα. Στη συνέχεια, γράψτε τους τύπους που σχηματίσατε στην πρώτη στήλη, στη δεύτερη σημειώστε τη φωνή και στην τρίτη την κατάληξή τους.

α. Όταν κανείς ψάχνει ένα φίλο, ψάχνει να βρει κάποιον εχέμυθο. (κείμεν. 4)

β. Κάποια παιδιά με συμπαθούνε. (κείμεν. 4)

γ. Πρέπει όμως να τους εμπιστευέσαι όλους. (κείμεν. 4)

δ. Κι αυτά φοβάμαι ότι σπάνια τα βρίσκεις σήμερα. (κείμεν. 4)

Ρήματα	Φωνή	Κατάληξη

2. Στα ίδια ρήματα σχηματίστε τον παρατατικό, τον εξακολουθητικό και συνοπτικό μέλλοντα.

• Παρατηρείτε διαφορές στον τονισμό ή στις καταλήξεις, συγκρίνοντας ρήματα της ίδιας φωνής, και σε ποιους χρόνους;

Ρήματα	Παρατατικός	Εξακολου- θητικός Μέλλοντας	Συνοπτικός Μέλλοντας

Παρατηρώ

.....

.....

.....

3. Σχηματίστε το β' ή γ' ενικό πρόσωπο των ρημάτων (όποιο δεν υπάρχει) και γράψτε προτάσεις που θα απευθύνονται στο φίλο/στη φίλη σας (β' ενικό) ή θα μιλούν γι' αυτόν/αυτήν (γ' ενικό). Κλίνονται όλα με τις ίδιες καταλήξεις;

- α. Τι ζητάς από μια φίλη; (κείμεν. 4)
- β. Αλλά η Πόπη διαφωνεί. (κείμεν. 4)
- γ. Πώς φοβάσαι ότι μπορεί να σε προδώσει; (κείμεν. 4)
- δ. Γι' αυτό λοιπόν, βαριέμαι λίγο. (κείμεν. 1)

Μαθαίνω για τις **συζυγίες** του ρήματος

- ▶ Όσα ρήματα κλίνονται κατά τον ίδιο τρόπο αποτελούν μια συζυγία. Οι συζυγίες είναι δύο:
 - Στην πρώτη συζυγία ανήκουν τα ρήματα που τονίζονται στο α' πρόσωπο της οριστικής του ενεργητικού ενεστώτα στην παραλήγουσα (κατάληξη -ω) και του

παθητικού ενεστώτα στην προπαραλήγουσα (κατάληξη -ομαι).

- Στη δεύτερη συζυγία ανήκουν τα ρήματα που τονίζονται στο α' πρόσωπο της οριστικής του ενεργητικού ενεστώτα στη λήγουσα (κατάληξη -ώ) και του παθητικού ενεστώτα στην παραλήγουσα (καταλήξεις -ιέμαι ή -ούμαι, -άμαι).

- Τα ρήματα της δεύτερης συζυγίας διαιρούνται σε δύο τάξεις:

	Α΄ ΤΑΞΗ	Β΄ ΤΑΞΗ
• Ενεργητική φωνή	-ώ, -άς, -ά	-ώ, -είς, -εί
• Παθητική φωνή	-ιέμαι, -ιέσαι, -ιέται	-ούμαι -είσαι -είται ή -άμαι, -άσαι, -άται

Γ ΤΟ Α΄ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ

Ακούω και μιλώ

1. Εντοπίστε στα κείμενά σας τις σύνθετες λέξεις ηλιόλουστη (κείμ. 1), κατανόηση (κείμ. 4), μονόχρωμη (κείμ. 5). • Τι μέρος του λόγου είναι το α' συνθετικό κάθε λέξης;

2. Εντοπίστε στα κείμενά σας τις σύνθετες λέξεις εχέμυθος, καθημερινά (κείμ. 4), μονόχρωμη (κείμ. 5).

- Ψάξτε τη σημασία τους στο λεξικό σας. • Με βάση τη σημασία, βρείτε ποια λέξη είναι το α' συνθετικό

καθεμιάς.

- Τι παρατηρείτε για τη μορφή του α' συνθετικού;

Μαθαίνω για το α' συνθετικό

► Το α' συνθετικό μπορεί να είναι ουσιαστικό, επίθετο, αριθμητικό, ρήμα, επίρρημα, πρόθεση ή αντωνυμία.

από το αοριστικό θέμα

	Α' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ	Β' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ	ΣΥΝΘΕΤΟ
ουσιαστικό	κρέας δέντρο νερό	+ πωλώ + καλλιέργεια + μπογιά	→ κρεοπώλης → δεντροκαλλιέργεια → νερομπογιά
επίθετο	άγριο πολύς μικρός	+ κατσίκι + άνθρωπος + οργανισμός	→ αγριοκάτσικο → πολυάνθρωπος → μικροοργανισμός
ρήμα	μπαίνω σπαράζω (σπάραξα)	+ βγαίνω + καρδιά	→ μπαινοβγαίνω → σπαραξικάρδιος
αριθμητικό	ένας (μονο-) δύο (δι-) πέντε	+ πλευρά + όροφος + έτος	→ μονόπλευρος → διώροφος → πενταετία

μονο- δι- προσέξτε την αλλαγή στο θέμα του α' συνθετικού.

σπαραξικάρδιος προσέξτε τη μετακίνηση του τόνου στο σύνθετο.

διώροφος προσέξτε τη μετατροπή του -ο- σε -ω-

	Α΄ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ	Β΄ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ	ΣΥΝΘΕΤΟ
επίρρημα	ξανά πάνω	+ διαβάζω + φορώ	→ ξαναδιαβάζω → πανωφόρι
πρόθεση	κατά μετά (μεθ-) αντί	+ πιάνομαι + αύριο + θέση	→ καταπιάνομαι → μεθαύριο → αντίθεση
αντωνυμία	άλλη αυτό κάθε	+ γλώσσα + κινητό + ημέρα	→ αλλόγλωσσος → αυτοκίνητο → καθημερινός

μεθ- προσέξτε την αλλαγή στο θέμα του του α΄ συνθετικού.

αντίθεση, αλλόγλωσσος προσέξτε τη μετακίνηση του τόνου στο σύνθετο.

Διαβάζω και γράφω

1. Σύμφωνα με το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη (<http://www.komvos.edu.gr/dictionaries/dictonline/DictOnLineTri.htm>), φίλος είναι «άτομο με το οποίο αναπτύσσει κάποιος μια (στενή) κοινωνική σχέση, η οποία βασίζεται στην αμοιβαία αγάπη, συμπάθεια, εκτίμηση». Ψάξτε στο ίδιο λεξικό (έντυπο ή ηλεκτρονικό) τις σημασίες της λέξης όταν χρησιμεύει ως α΄ συνθετικό. • Βρείτε τις σύνθετες λέξεις με πρώτο συνθετικό το φιλο-, οι οποίες ορίζονται στις παρακάτω προτάσεις:

– ο καθηγητής που διδάσκει Αρχαία και Νέα Ελληνικά:
.....

– αυτός που του αρέσει κάποιο άθλημα:
.....

– χρήματα που αφήνουμε σε σερβιτόρο:

.....

– αυτός που αγαπάει τα ζώα:

.....

– αυτός που αγαπάει πολύ τα χρήματα:

.....

– ένας από αυτούς ήταν ο Αριστοτέλης:

.....

– αυτός που αγαπάει την ειρήνη:

.....

2. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό της καθεμιάς:

ρήμα:

ουσιαστικό

επίθετο:

αριθμητικό:

αντωνυμία:

Μαρία Πολυδούρη
«Γιατί μ' αγάπησες»

Μόνο γιατί με κράτησες στα χέρια σου
για μια νύχτα και με φίλησες στο στόμα,
μόνο γι' αυτό είμαι ωραία σαν κρίνο ολάνοιχτο,
κι έχω ένα ρίγος στην ψυχή μου ακόμα,
μόνο γιατί με κράτησες στα χέρια σου.

Ημερολόγιο 2005, Μαρία Πολυδούρη, επιμ.
Χριστίνα Ντουινιά, εκδ. Μεταίχμιο, 2005

Ζωή Κυτοπούλου, **Αγάπη**,
Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών,
εκδ. Μέλισσα, 1998

Δ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. αγάπη, φιλία, παρέα: Συνδυάστε τα ουσιαστικά του κειμένου 4 με τα παρακάτω επίθετα, ώστε να δημιουργηθούν ονομαστικά σύνολα (κάθε επίθετο δεν ταιριάζει μόνο με ένα ουσιαστικό).

φιλική, φαινομενική, αδελφική, τρυφερή, σταθερή, βαθιά, ενδιαφέρουσα, ανειλικρινής, πραγματική, ανιδιοτελής, στοργική, αγνή, αιώνια, κακή

αγάπη
φιλία
παρέα

2. Στο κείμενο 4 υπάρχουν λέξεις ή φράσεις που αφορούν τη φιλία και τους φίλους. Αφού γράψετε, συμπληρώστε και άλλες που απορρέουν από τις δικές σας φιλικές σχέσεις. • Χρησιμοποιείτε και ιδιαίτερες προσφωνήσεις ή χαρακτηρισμούς (π.χ.) «κολλητή») για τα αγαπημένα σας πρόσωπα;

.....
.....
.....
.....

3. Το αντώνυμο της φιλίας είναι η έχθρα, το μίσος.

• Ξεχωρίστε σε δύο στήλες τις εκφράσεις που σας δίνονται, ώστε να ταιριάζουν σε καθεμιά από αυτές τις λέξεις:

έχω αγαθές σχέσεις, συμπαθώ, τρέφω αντιπάθεια, αποστρέφομαι κάποιον, σχετίζομαι, συνδέομαι φιλικά, περιβάλλω με συμπάθεια, φιλιώνω, μου εμπνέει αποστροφή, μισώ θανάσιμα, τρέφω μίσος, διακόπτω τις φιλικές σχέσεις, τα πάμε καλά, μονοιάζω, επιβουλεύομαι, διαλύω τη φιλία, καλλιεργώ μίσος, εχθρεύομαι, κάνω φίλους, τα 'χουμε καλά

φιλία	έχθρα-μίσος

4. Ξαναγράψτε τις φράσεις μεταφέροντας τα ρήματα με έντονους χαρακτήρες στον αόριστο:

α. Αρχίζω να καταλαβαίνω. (κείμεν. 1)

.....

β. Δημιουργώ δεσμούς. (κείμεν. 1)

.....
γ. Τους υπόλοιπους θα τους εκτιμάς. (κείμεν. 4)

.....
δ. Όμως η αλεπού ξαναγυρίζει στην προηγούμενη σκέψη της. (κείμεν. 1)

Μαθαίνω ότι:

- ▶ Τα ρήματα σε **-ίζω** γράφονται με **ι** και στον αόριστο λήγουν σε **-ισα** (εξαιρέσεις βλ. Γραμματική).
- ▶ Τα ρήματα της β' συζυγίας γενικά έχουν αόριστο σε **-ησα**.
- ▶ Τα ρήματα με διπλό ενεστώτα σε **-ώ** και **-ίζω** έχουν αόριστο σε **-ισα**. Π.χ. γυρνώ και γυρίζω → αόριστος: γύρισα.

Ε ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

Ακούω και μιλώ

- 1. Περιγράψτε σκηνές γέλιου και διασκέδασης που ζήσατε την προηγούμενη χρονιά με τους φίλους σας. (Μπορείτε να αναφερθείτε σε σκηνές γέλιου στην τάξη ή στο διάλειμμα, σε σκηνές διασκέδασης με τους φίλους σε μια εκδρομή.)**
- 2. Εσύ, ένας συμμαθητής και μία συμμαθήτριά σου συζητάτε για τη φιλία σήμερα (αν υπάρχει, τι είδους φιλίες υπάρχουν κτλ.).**
- 3. Οι περισσότεροι πιστεύουν ότι οι φίλοι είναι πολύτιμοι για τη ζωή ενός ανθρώπου. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχουν σήμερα αληθινοί φίλοι. Τρεις από σας θα αναλάβουν να υποστηρίξουν την πρώτη άποψη και τρεις τη δεύτερη. Αφού οι δύο ομάδες προετοιμάσουν τα επιχειρήματά τους από την προηγούμενη μέρα, θα κάνουν ένα διάλογο στην τάξη.**

Κριτήρια αξιολόγησης

Κάθε ομάδα θα έχει περιορισμένο χρόνο (2-3 λεπτά) και θα πρέπει να απαντά στις θέσεις της άλλης ομάδας. Ο διάλογος δεν πρέπει να κρατήσει περισσότερο από 15 λεπτά.

Οι υπόλοιποι συμμαθητές θα κρίνουν στο τέλος ποια ομάδα ήταν καλύτερη. Τα κριτήρια θα είναι π.χ. ποια ομάδα κατάφερε να απορρίψει τα επιχειρήματα της άλλης, ποια απάντησε σε όλες τις ερωτήσεις της άλλης, ποιας ο λόγος ήταν περισσότερο περιεκτικός κτλ.

Διαβάζω και γράφω

1. Σε μία σελίδα του ημερολογίου σας γράψτε για τον πιο καλό σας φίλο ή φίλη (πότε και κάτω από ποιες συνθήκες άρχισε η φιλία σας, ποια τα χαρακτηριστικά του φίλου ή της φίλης – σωματικά, ψυχικά, πνευματικά –, ποιες δυσκολίες ή κρίσεις πέρασε η φιλία σας, ποιες σκέψεις κάνετε για το μέλλον της φιλίας σας κτλ.).

• Γράψτε το κείμενο σε 2-3 παραγράφους ακολουθώντας τα εξής βήματα:

A' ΦΑΣΗ

- Πριν γράψετε το κείμενο, διαμορφώστε ένα γενικό διάγραμμά του, το οποίο μπορείτε να συζητήσετε με τον καθηγητή και την τάξη.
- Γράψτε το κείμενο με βάση το διάγραμμα αυτό.
- Ανταλλάξτε τα γραπτά με τους συμμαθητές σας, για να λάβετε υπόψη τις παρατηρήσεις τους σε επίπεδο ορθογραφίας, στίξης και σύνταξης.
- Παραδώστε το τελικό κείμενο στον καθηγητή.

B' ΦΑΣΗ

- Στις παρατηρήσεις του καθηγητή περιλαμβάνονται η ανάγκη ακριβολογίας στο λεξιλόγιο και η βελτίωση της οργάνωσης του κειμένου με τη χρήση των κατάλληλων συνδετικών λέξεων. Βελτιώστε το κείμενό σας με βάση τις παρατηρήσεις αυτές.

2. Γράψτε κατευθείαν το κείμενο σας στον ηλεκτρονικό υπολογιστή: προσπαθήστε να διορθώσετε τα ορθογραφικά λάθη με τη βοήθεια του σχετικού προγράμματος που υπάρχει σ' αυτόν. • Δίπλα δημιουργήστε έναν πίνακα με δύο στήλες: α) διόρθωσης των λαθών και β) δικαιολόγησης της διόρθωσης αυτής.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΛΑΘΩΝ

Διόρθωση λαθών	Δικαιολόγηση της διόρθωσης

Διαθεματική εργασία

► «**Η φιλία των ανθρώπων: από το παρελθόν στο παρόν**». Χωρισμένοι σε ομάδες και σε συνεργασία με τους καθηγητές διάφορων μαθημάτων επιχειρήστε να συγκεντρώσετε υλικό για:

α. τη φιλία στην πορεία της ιστορίας (υλικό και κείμενα από το μάθημα της Ιστορίας, των Αρχαίων Ελληνικών, των Καλλιτεχνικών),

β. τη φιλία στη σύγχρονη πνευματική δημιουργία (υλικό από το χώρο της μουσικής, της λογοτεχνίας, του κινηματογράφου κτλ.),

γ. τη φιλία στην καθημερινή ζωή (φωτογραφικό υλικό και κείμενα σχετικά με τις φιλικές σχέσεις των μαθητών, μαθητικά άλμπουμ, ρεπορτάζ των εφημερίδων κτλ.).

► Παρουσιάστε τη διαθεματική εργασία σε μια συνάντηση σχολείων από την Ελλάδα ή από άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Φιλία είναι ένα αίσθημα,
γεννιέται μ' ένα βλέμμα,
ζει μ' ένα χαμόγελο
πεθαίνει μ' ένα ψέμα.

«friendship»

Συμφωνώ girlship

Φίλος ρώτησε φίλο
Τι πάει να πεί Φιλία
κ' εκείνος του απαντά:
«Ποια είναι η κυρία ?»

«Γ+Ζ=?»

Φιλία = ένα ξεχασμένο βιβλίο
σ' ένα αραχνιασμένο συρτάρι.
“CRAZY”

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

- ▶ Οι φωνές των ρημάτων είναι η και η
- ▶ Όσα ρήματα έχουν μόνο παθητική φωνή λέγονται

► Γράψτε τη συζυγία των ρημάτων (στη β' συζυγία επισημάνετε και την τάξη τους):

εκτιμώ →

διαφωνώ →

ξεχωρίζω →

ξεχνιέμαι →

► Τι μέρος του λόγου είναι το α' συνθετικό των λέξεων;

κάτασπρος:

τριφύλλι:

Σαββατοκύριακο:

ανεβοκατεβαίνω:

4η ενότητα

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

ένθετο «ΤΟ ΒΗΜΑ/ΙΣΤΟΡΙΑ»,
εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 2003,

Σ' αυτή την ενότητα:

- Θ**α διαβάσουμε και θα συζητήσουμε για το σχολείο στο παρελθόν και στο μέλλον.
- Θ**α αναγνωρίσουμε τις διαθέσεις του ρήματος.
- Θ**α κατανοήσουμε το ρόλο του αντικειμένου σε μια πρόταση και θα γνωρίσουμε τις διάφορες μορφές του.
- Θ**α δούμε πώς οργανώνεται και αποκτά συνοχή ένα ευρύτερο κείμενο.

Κείμενο 1 [Η εκπαίδευση στην αρχαία Αθήνα]

Μπορούμε λοιπόν να πούμε πως στην Αθήνα η εκπαίδευση ήταν σχεδόν εντελώς ελεύθερη και ότι την είχαν αφήσει στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Ακόμα και για μια ειδική περίπτωση, για «τα ορφανά του Έθνους», δηλαδή για τους γιους των πολιτών που είχαν σκοτωθεί για την πατρίδα, που η συντήρησή τους γινόταν με έξοδα του δημοσίου, το κράτος περιοριζόταν να πληρώνει για την εκπαίδευση αυτών των ορφανών σε ιδιωτικούς δασκάλους. Κατά τον ίδιο τρόπο, το 480 π.Χ., όταν οι Αθηναίοι, επειδή πλησίαζε ο Ξέρξης, μετέφεραν τα παιδιά τους και τις γυναίκες τους στην Τροιζήνα, «οι κάτοικοι της Τροιζήνας» μας λέει ο Πλούταρχος «αποφάσισαν να τρέφονται οι πρόσφυγες με έξοδα του κράτους, να παίρνει ο καθένας τους δύο οβολούς, και τα παιδιά να έχουν το ελεύθερο να μαζεύουν φρούτα από παντού, και να πληρώνει το κράτος το μισθό για τους δασκάλους τους».

Κανονικά –εννοείται– οι γονείς πλήρωναν για τη μόρφωση των παιδιών τους. Καθώς ήταν φυσικό, οι γιοι των πλούσιων πολιτών ή αυτών που ήταν εύποροι μπορούσαν να συνεχίζουν τις σπουδές τους μέχρι την εφηβεία, ενώ οι γιοι των φτωχών σταματούσαν νωρίτερα, συνήθως μόλις έπαιρναν τις βάσεις. Μερικά παιδιά πάλι μάθαιναν ίσα ίσα να διαβάζουν. Γνωρίζουμε το ανέκδοτο μ' εκείνο τον Αθηναίο που το 482 π.Χ. ζήτησε

από τον Αριστείδη να γράψει το ίδιο του το όνομα επάνω σ' ένα όστρακο, γιατί ο ίδιος δεν ήξερε να γράφει. Αλλά η μόρφωση φαίνεται πως είχε μεγάλη διάδοση στην Αθήνα σ' όλο τον πέμπτο αιώνα· κατά το τελευταίο τρίτο αυτού του αιώνα, στα χρόνια δηλαδή του Πελοποννησιακού πολέμου, δεν υπάρχουν αγράμματοι ανάμεσα στα πρόσωπα του Αριστοφάνη: ακόμα κι ο χωριάτης Στρεψιάδης στις Νεφέλες, ακόμα κι ο χοντρός αλλαντοπώλης Αγοράκριτος στους Ιππείς ξέρουν τα γραμματάκια τους.

Robert Flacelière, Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των αρχαίων Ελλήνων, μτφρ. Γεράσιμος Βανδώρος, εκδ. Παπαδήμα, 1998

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1** Η εκπαίδευση στην αρχαία Αθήνα ήταν ευθύνη του κράτους ή θέμα αποκλειστικά των ατόμων;
- 2** Υπήρχαν διαφορές και ανισότητες στην εκπαίδευση των Αθηναίων νέων εκείνη την εποχή; • Τι συμπέρασμα βγαίνει από τα πρόσωπα των κωμωδιών του Αριστοφάνη για την παιδεία στην Αθήνα τα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου;

Κείμενο 2 «Να 'σαι καλά δάσκαλε!»

Και σε λίγον καιρό, όταν στο μάθημα των Νέων Ελληνικών μπήκαμε στα δημοτικά τραγούδια, ο καθηγητής μας έφεγγε πια ολόκληρος. Μας έφερνε από το σπίτι του βιβλία διάφορα, μας διάβαζε από μέσα. Έφερνε δίσκους, μαγνητόφωνα, σλάιντς. Μόλις τελείωνε το μάθημα του βιβλίου, μας έκανε προβολές, για να μας δείξει τόπους, φορεσιές, σπίτια, και έβαζε σιγανά στο μαγνητόφωνο ή στο πικάπ δίσκους με

δημοτικά τραγούδια ν' ακούμε. Μας παρακινούσε μάλιστα ν' ακολουθούμε κι εμείς σιγοτραγουδώντας και έδινε αυτός πρώτος το παράδειγμα. Τα παιδιά ξεφοβήθηκαν και ξεντράπηκαν. Και μερικά που είχαν καλή φωνή, ζήτησαν από μόνα τους να πούνε τραγούδια του τόπου. Ο καθηγητής κατενθουσιάστηκε. Μας φάνηκε μάλιστα για μια στιγμή σαν δακρυσμένος, μα ίσως και να μην ήταν. Όσο τα άλλα τραγουδούσαν, δυο τρία παιδιά, αγόρια και κορίτσια, χόρευαν το τραγούδι μες στην τάξη σιγανά. Στο τέλος, χειροκροτήσαμε αυθόρμητα και μόνο τότε είδαμε τον καθηγητή μας κάπως στεναχωρημένο. «Θ' ανησυχήσουμε τους άλλους» μας είπε. Πού να ήξερε τι γινόταν προηγουμένως, με κάτι άλλους καθηγητές. Τι φασαρία και τι κακό, κι αυτό χωρίς χορούς και τραγούδια.

Και πραγματικά, βγαίνοντας διάλειμμα, από τις ερωτήσεις που μας έκαναν τα άλλα παιδιά, διαπιστώσαμε πως μόνο το χειροκρότημά μας είχαν ακούσει. Τους εξηγήσαμε και μας κοίταζαν κατάπληκτοι. «Και δεν κάνετε μάθημα;» μας ρωτούσαν. «Μάθημα δεν είναι αυτό;» τους απαντούσαμε. «Εσείς, που κάνετε αλλιώτικο μάθημα, τι ξέρετε για δημοτικά τραγούδια, σκοπούς, ακόμα και χορούς; Ξέρετε αυτό, ξέρετε εκείνο, ξέρετε το άλλο;» τους αρχίσαμε. Δεν ήξεραν οι καημένοι τίποτα, περιττό να το πούμε. Αλλά ήξεραν πολύ καλά από κατάλογο, άγριες ή φαρμακερές φωνές και τρεμούλες.

Γιώργος Ιωάννου, «Να 'σαι καλά, δάσκαλε!»,
στο Εφήβων και μη, εκδ. Κέδρος, 1998

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Με ποιους τρόπους ο καθηγητής έκανε τους μαθητές να εκφράσουν ελεύθερα στην τάξη ό,τι ένιωθαν για τα δημοτικά τραγούδια;

2 Τι κατάλαβαν οι μαθητές σχετικά με τη διδασκαλία αυτή και πώς το εξήγησαν στους άλλους μαθητές του σχολείου;

«Εμείς του '60 οι εκδρομείς»,
Ημερολόγιο 1999, εκδ. Μεταίχμιο, 1999

Κείμενο 3 [Διαβατήριο για τη ζωή η βασική εκπαίδευση]

Ο απολογισμός των προσπαθειών που καταβλήθηκαν κατά τον 20ό αιώνα για την αύξηση των εκπαιδευτικών ευκαιριών χαρακτηρίζεται από έντονες αντιθέσεις. Ο αριθμός των μαθητών στα σχολεία της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε όλο τον κόσμο αυξήθηκε από 250 περίπου εκατομμύρια το 1960 σε περισσότερα από 1.000 εκατομμύρια σήμερα. Ο αριθμός των ενηλίκων που γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση σχεδόν τριπλασιάστηκε μέσα σ' αυτό το χρονικό διάστημα, και από 1.000 περίπου εκατομμύρια που ήταν το 1960 ξεπερνά τα 2.700 εκατομμύρια σήμερα. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη 885 εκατομμύρια αναλφάβητοι ενήλικες στον κόσμο, και πιο συγκεκριμένα, δύο στις πέντε γυναίκες και ένας στους πέντε

άντρες. Η φοίτηση στη βασική εκπαίδευση απέχει πολύ από το να είναι καθολική. Το ίδιο ισχύει και για την ολοκλήρωση της φοίτησης σ' αυτήν. Εκατόν τριάντα εκατομμύρια παιδιά δεν έχουν πρόσβαση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ άλλα 100 εκατομμύρια γράφονται στο σχολείο αλλά δε συμπληρώνουν τα τέσσερα χρόνια φοίτησης σ' αυτό, που θεωρούνται ως το ελάχιστο ασφαλές όριο για να μην ξεχάσουν όσα έμαθαν, δηλαδή την ανάγνωση και τη γραφή. Η ανισότητα των δύο φύλων, παρόλο που αμβλύνεται, εξακολουθεί να είναι σκανδαλωδώς μεγάλη παρά τα συντριπτικά αποδεικτικά στοιχεία που υπάρχουν για το πόσο ωφελείται ολόκληρη η κοινωνία από την εκπαίδευση των γυναικών. Για να προσεγγίσουμε εκείνους που παραμένουν αποκλεισμένοι από την εκπαίδευση, δεν αρκεί μόνο να επεκτείνουμε τα εκπαιδευτικά συστήματα που ήδη υπάρχουν. Χρειάζεται να σχεδιάσουμε και να αναπτύξουμε νέα πρότυπα εκπαίδευσης και νέα συστήματα μετάδοσης της γνώσης, προσαρμοσμένα σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού, με συντονισμένη προσπάθεια, που θα στοχεύει στην εξασφάλιση επαρκούς και ποιοτικά υψηλής βασικής εκπαίδευσης για κάθε παιδί και για κάθε ενήλικα.

Η βασική εκπαίδευση θα μπορούσε να οριστεί ως μια αρχική εκπαίδευση (επίσημη ή ανεπίσημη), η οποία καλύπτει την ηλικιακή περίοδο από το 3ο περίπου ως το 12ο τουλάχιστον έτος. Η βασική εκπαίδευση είναι αναντικατάστατο «διαβατήριο για τη ζωή», που επιτρέπει σε όλους να επωφεληθούν από αυτήν, να επιλέγουν αυτό που θέλουν να κάνουν, να συμμετέχουν στην οικοδόμηση του κοινού μέλλοντος και να μαθαίνουν διαρκώς. Η βασική εκπαίδευση είναι αναγκαία, αν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε με επιτυχία την

ανισότητα τόσο ανάμεσα στα δύο φύλα όσο και μεταξύ και εντός των διάφορων χωρών. Αποτελεί το πρώτο βήμα στην προσπάθεια άμβλυσης των σοβαρών διακρίσεων που ταλαιπωρούν πολλές ανθρώπινες ομάδες, όπως είναι οι γυναίκες, οι αγροτικοί πληθυσμοί, οι φτωχοί των πόλεων, οι περιθωριοποιημένες εθνικές μειονότητες, τα εκατομμύρια παιδιών που εργάζονται και δεν πηγαίνουν σχολείο.

UNESCO, Εκπαίδευση, ο θησαυρός που κρύβει μέσα της, Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής για την Εκπαίδευση στον 21ο αιώνα υπό την προεδρία του Jacques Delors, μτφρ. Ομάδα εργασίας του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας, εκδ. Gutenberg, 1999

ένθετο «ΤΟ ΒΗΜΑ/ΙΣΤΟΡΙΑ»
εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 2003

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Ποια σημαντικά βήματα έγιναν στην εκπαίδευση μετά το 1960 αλλά και ποια προβλήματα εξακολουθούν να υπάρχουν;

2 Τι είναι η βασική εκπαίδευση και γιατί είναι τόσο αναγκαία, ώστε να χαρακτηρίζεται «διαβατήριο για τη ζωή»;

Κείμενο 4 [Οι νέες τεχνολογίες θα αλλάξουν την εκπαίδευση]

Ακόμα και οι πιο παραδοσιακοί παιδαγωγοί έχουν αντιληφθεί πλέον ότι η τεχνολογία παρέχει στην

εκπαίδευση πρωτόγνωρες δυνατότητες και την ωθεί προς ενδιαφέρουσες αλλαγές. Για παράδειγμα, μας επιτρέπει να διερευνούμε υποθετικά ερωτήματα, να προσομοιώνουμε καταστάσεις και φαινόμενα, να κάνουμε ορατά πράγματα που διαφορετικά θα έμεναν αόρατα και να κατανοούμε με σαφήνεια αφηρημένες έννοιες. Αυτή η παραδοχή δεν έγινε βεβαίως από τη μια μέρα στην άλλη.

School.gr

<http://www.school.gr>

Ο πρώτος στόχος που θέτει η κοινωνία του 21ου αιώνα για την αλλαγή του σχολείου είναι η εκπαίδευση να αρχίζει με βάση τις ανάγκες του μαθητή. Αντί δηλαδή το παιδί να προσαρμόζεται σε ένα πρόγραμμα σπουδών, θα πρέπει το πρόγραμμα αυτό να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του παιδιού. Οι πολυπληθείς τάξεις παιδιών με το ενιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα και σύστημα βαθμολόγησης κρίνονται πλέον ανεπαρκείς και ζητούνται αλλαγές που θα επιτρέψουν την κάλυψη των αναγκών κάθε παιδιού, τώρα και στο μέλλον.

Ο αμέσως επόμενος στόχος της αλλαγής είναι να αλλάξει το περιβάλλον μάθησης. Και εδώ εμφανίζεται πλέον ως πολύτιμος αρωγός η νέα τεχνολογία με τις δυνατότητες που παρέχει. Η τάξη του αυριανού σχολείου δε θα περικλείεται πλέον από τους γνωστούς τέσσερις τοίχους, αλλά θα «μεταφέρεται» όπου το παιδί μπορεί να μάθει: κάθε τάξη θα είναι συνδεδεμένη μέσω

του διαδικτύου με έναν απέραντο ιστό μάθησης, όπου το παιδί θα μπορεί να στραφεί για να αναζητήσει γνώσεις, παραδείγματα, απαντήσεις και λύσεις στα θέματα που του ανατέθηκαν, να συζητά με συμμαθητές που έχουν το ίδιο θέμα, να συμμετέχει σε ομάδες εργασίας και παρέες με κοινά μορφωτικά ενδιαφέροντα. Η τηλεεκπαίδευση και τα CD πολυμέσων θα είναι τα βασικά εργαλεία αυτής της τάξης.

Παράλληλα, όμως, θα πρέπει να αλλάξει και ο ρόλος του δασκάλου. Από τον ως τώρα ρόλο του μεταδότη γνώσης, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να περάσει σε εκείνον του καθοδηγητή της αυτοδιδασκαλίας των μαθητών. Με άλλα λόγια, χρησιμοποιώντας την τεχνολογία για να εντοπίζει τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες κάθε μαθητή ώστε να του βρίσκει τα κατάλληλα μονοπάτια αναζήτησης της γνώσης, ο εκπαιδευτικός θα επιστρέφει στον αυθεντικό –και ξεχασμένο– ρόλο του σωκρατικού δασκάλου. Θα πάψει πλέον να βλέπει τους μαθητές του ως παθητικούς αποδέκτες της διδασκαλίας του και θα τους παρέχει ευρύτερα χρονικά περιθώρια να κρίνουν, να σκέφτονται, να εφαρμόζουν, να συνθέτουν και να οραματίζονται. Ο δάσκαλος θα είναι το επίκεντρο της αναζήτησης της γνώσης, αλλά ποτέ πια η αυθεντία. Ο Σωκράτης, δύομισι χιλιάδες χρόνια μετά, φαίνεται ότι είχε –και σε αυτό– δίκιο.

Τ. Καφαντάρης, «Οι 10 τεχνολογικές καινοτομίες που θα αλλάξουν την εκπαίδευση», ένθετο «BHMASCIENCE», εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 12/1/2003 (Διασκευή)

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Πώς μπορεί να βοηθήσει η τεχνολογία, ώστε ν' αλλάξει το «περιβάλλον μάθησης» στο σχολείο;

2 Ποιος ρόλος προδιαγράφεται για το δάσκαλο στο σχολείο του μέλλοντος στο οποίο θα αξιοποιείται η τεχνολογία;

B

ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΜΕΤΑΒΑΤΑ ΡΗΜΑΤΑ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

B1

Οι διαθέσεις του ρήματος

Ακούω και μιλώ

1. Θέτει, εμφανίζεται, ζητούνται, θα επιτρέψουν, κάνουμε, οραματίζονται. Σε ποια φωνή βρίσκονται τα παραπάνω ρήματα του κειμένου 4;

2. Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου 4 βρείτε πέντε ρήματα που να δείχνουν ενέργεια (δράση) του υποκειμένου.

Διαβάζω και γράφω

1. α. Οι Αθηναίοι μετέφεραν τα παιδιά και τις γυναίκες στην Τροιζήνα. (κείμεν. 1)

β. Ο καθηγητής παρακινούσε τους μαθητές. (κείμεν. 2)

Σ' αυτές τις φράσεις το υποκείμενο ενεργεί και η ενέργειά του μεταβαίνει κάπου. Ξαναγράψτε τις φράσεις χρησιμοποιώντας ως υποκείμενο των ρημάτων τις υπογραμμισμένες λέξεις. • Το υποκείμενο ενεργεί ή δέχεται μια ενέργεια;

.....
.....
.....
.....

2. α. Ο καθηγητής μας έφεγγε ολόκληρος. (κείμενο. 2)
 β. Δυο τρία παιδιά χόρευαν το τραγούδι μες στην τάξη. (κείμενο. 2)
 γ. 100 εκατομμύρια παιδιά γράφονται στο σχολείο (από τους γονείς τους). (κείμενο. 3)
 δ. Τρέφονται οι πρόσφυγες με έξοδα του κράτους. (κείμενο. 1)
 ε. Παραμένουν αποκλεισμένοι από την εκπαίδευση. (κείμενο. 3)

Ποιος ενεργεί σε καθεμιά από τις προηγούμενες προτάσεις; • Ποια λέξη δέχεται την ενέργεια του ρήματος; • Το ρήμα δείχνει σε όλες τις περιπτώσεις ότι το υποκείμενο ενεργεί;

- α.
 β.
 γ.
 δ.
 ε.

3. – Η βασική εκπαίδευση επιτρέπει σε όλους να επωφεληθούν από αυτήν. (κείμενο. 3)
 – Ολόκληρη η κοινωνία ωφελείται από την εκπαίδευση των γυναικών. (κείμενο. 3)

Βρείτε το υποκείμενο των ρημάτων με έντονους χαρακτήρες. • Από ποια λέξη δέχεται ενέργεια;

υποκείμενο

δέχεται ενέργεια

.....

.....

Μαθαίνω για τη **διάθεση του ρήματος** και την **παθητική σύνταξη**

- ▶ Η **διάθεση** αναφέρεται στη σημασία του ρήματος και στη σχέση που έχει με το υποκείμενό του και διακρίνεται σε **ενεργητική, παθητική, μέση και ουδέτερη**.
- ▶ Τα ρήματα, ως προς τη διάθεσή τους, είναι
 - **ενεργητικά**, όταν το υποκείμενο ενεργεί (παράδ.2α, β)
 - **παθητικά**, όταν το υποκείμενο δέχεται ενέργεια από άλλον (παράδ. 2γ)
 - **μέσα**, όταν το υποκείμενο ενεργεί και η ενέργεια γυρίζει στο ίδιο (παράδ. 2δ)
 - **ουδέτερα**, όταν το υποκείμενο βρίσκεται σε μια κατάσταση (παράδ. 2ε).
- ▶ Η διάθεση του ρήματος είναι ανεξάρτητη από τη φωνή στην οποία ανήκει· δηλαδή, ένα ρήμα μπορεί να βρίσκεται στην ενεργητική φωνή και να έχει παθητική διάθεση (Μαύρισα από τον ήλιο) ή να βρίσκεται στην παθητική φωνή και να έχει ενεργητική διάθεση (Χρειάζομαι χρόνο).
- ▶ Όταν διατυπώνουμε ένα νόημα με ρήμα παθητικής διάθεσης, έχουμε **παθητική σύνταξη**.
- ▶ Στην παθητική σύνταξη, το προθετικό σύνολο (συνήθως από + αιτιατική) που φανερώνει το πρόσωπο ή το πράγμα από το οποίο παθαίνει κάτι το υποκείμενο λέγεται **ποιητικό αίτιο** (Διαβάζω και γράφω, 3).

4. Ποιο ρήμα μέσης διάθεσης πιστεύετε ότι αντιστοιχεί σε κάθε σκίτσο;

B2

Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα

Ακούω και μιλώ

1. Στο κείμενο 2 γίνεται λόγος για γεγονότα που διαδραματίζονται σε ένα σχολείο. Ποια ρήματα στην 1η παράγραφο δείχνουν τι κάνει ο καθηγητής και ποια τι κάνουν τα παιδιά;

2. Στο κείμενο 1 συναντούμε τα ρήματα περιοριζόταν, πλησίαζε, παίρνει, σταματούσαν, ζήτησε. Ποια από αυτά χρειάζονται κάποιο συμπλήρωμα για να ολοκληρωθεί το νόημά τους και ποια όχι;

Κείμενο 5 [Η Νέα Παιδαγωγική!]

Στην τετάρτη τάξη βασίλευε και κυβερνούσε ο Διευθυντής του Δημοτικού. [...] Μας είχε έρθει σπουδασμένος από την Αθήνα κι είχε φέρει, λέει, μαζί του τη Νέα Παιδαγωγική· θαρρούσαμε πως θα 'ταν καμιά νέα γυναίκα και την έλεγαν Παιδαγωγική· μα όταν τον αντικρίσαμε για πρώτη φορά, ήταν ολομόναχος· η

Παιδαγωγική έλειπε, θα 'ταν σπίτι. Κρατούσε ένα μικρό στριφτό βούρδουλα, μας έβαλε στη γραμμή κι άρχισε να βγάζει λόγο.

Νίκος Καζαντζάκης, Αναφορά στον Γκρέκο, εκδ. Ελένης Ν. Καζαντζάκη, 1971

«Εμείς του '60 οι εκδρομείς»,
Ημερολόγιο 1999,
εκδ. Μεταίχμιο, 1999

Διαβάζω και γράφω

1. Παρατηρήστε τις παρακάτω ενέργειες του πρωταγωνιστή του κειμένου 5:

Ο Διευθυντής βασίλευε (α)
 κυβερνούσε (β)
 είχε έρθει (γ)
 είχε φέρει τη Νέα Παιδαγωγική (δ)
 κρατούσε ένα μικρό στριφτό
 βούρδουλα (ε)

Και τα πέντε παραπάνω ρήματα είναι ενεργητικά. Ποια από αυτά χρησιμοποιούνται χωρίς συμπλήρωμα;

• Ποια έχουν κάποιο συμπλήρωμα στο οποίο μεταβαίνει η ενέργεια του ρήματος;

Χωρίς συμπλήρωμα χρησιμοποιούνται τα

.....

Έχουν συμπληρώματα τα

.....

Μεταβαίνει η ενέργεια του ρήματος στα

.....

2. Κρατούσε ένα μικρό στριφτό βούρδουλα. Άρχισε να βγάζει λόγο.

Η ενέργεια του ρήματος μεταβαίνει σε κάποιο συμπλήρωμα. Τι παρατηρείτε στα ίδια ρήματα στις ακόλουθες προτάσεις;

Το διάλειμμα κράτησε πάνω από μισή ώρα. Η εκδήλωση άρχισε μετά τις εννέα.

Παρατηρώ ότι

.....

Μαθαίνω για τα **μεταβατικά**
και **αμετάβατα ρήματα**

► Τα ρήματα που δείχνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου δε μεταβαίνει σε κάτι άλλο λέγονται **ενεργητικά αμετάβατα** (Διαβάζω και γράφω, 1α, β, γ).

► Τα ρήματα που δείχνουν ότι η ενέργεια του υποκειμένου μεταβαίνει σε άλλο πρόσωπο ή πράγμα λέγονται **ενεργητικά μεταβατικά** (1δ, ε).

► Πολλά ρήματα της νέας ελληνικής γλώσσας είναι και μεταβατικά και αμετάβατα, σε διαφορετικό όμως κάθε φορά γλωσσικό περιβάλλον (2).

Π.χ. Άρχισε να βγάζει λόγο - Η εκδήλωση άρχισε μετά τις εννέα.

Κείμενο 6 [Μιλάτε με το διπλανό σας]

Έχετε προσέξει πως, όταν θέλει κανείς να μιλήσει με τους συμμαθητές του μέσα στην τάξη, έχει συνέχεια προβλήματα; Φυσικά, μπορείτε να μιλάτε με το διπλανό σας, αλλά ακόμα κι όταν μιλάτε χαμηλόφωνα, η δασκάλα σας ακούει και σας λέει: «Αφού έχεις τόσο πολλή όρεξη να μιλήσεις, έλα στον πίνακα για να δούμε αν είσαι πάντα τόσο φλύαρος!» και σας ρωτάει να της πείτε όλες τις επαρχίες με τις πρωτεύουσές τους, κι αυτό δημιουργεί ένα σωρό ιστορίες. Μπορεί βέβαια κανείς να συνεννοείται γράφοντας σε ένα χαρτί και ύστερα να το κάνει σαΐτα και να το πετάει σ' αυτόν που θέλει, αλλά και τότε πάλι, σχεδόν πάντα, η δασκάλα το βλέπει και ζητάει να της το πάμε και ύστερα να το πάμε στο διευθυντή και επειδή συνήθως γράφει «Ο Ρούφους είναι βλάκας, δώστε το και σ' άλλους» ή «Ο Εντ είναι χαζός, δώστε το και σ' άλλους», ο διευθυντής θα σας πει πως θα καταντήσετε αγράμματοι, θα γίνετε αλήτες και πως αυτό θα κάνει τους γονείς σας να πονέσουν πολύ και πως σκοτώνονται για να σας αναθρέψουν σωστά. Και στο τέλος σας τιμωρεί!

Ρενέ Γκοσινί – Σαν Ζακ Σανπέ,
Ο μικρός Νικόλας και η παρέα του, μτφρ. Ανδρέας
Καρακίτσιος, εκδ. Σύγχρονοι Ορίζοντες, 2000

Ακούω και μιλώ

1. Αντικαταστήστε με δικά σας παραδείγματα από τη σχολική ζωή το συμπλήρωμα που είναι με έντονους χαρακτήρες:

(Ο καθηγητής) έφερνε δίσκους. Διαπιστώσαμε πως μόνο το χειροκρότημα μας είχαν ακούσει. (κείμενο. 2)

2. Βρείτε τα συμπληρώματα των παρακάτω ρημάτων.

α. Και δεν κάνετε μάθημα; (κείμενο. 2)

β. Τους εξηγήσαμε και μας κοίταζαν κατάπληκτοι. (κείμενο. 2)

γ. Ζήτησε από τον Αριστείδη να γράψει το όνομά του. (κείμενο. 1)

δ. Έκαμνε προβολές, για να μας δείξει τόπους, φορεσιές, σπίτια. (κείμενο. 2)

ε. Μας έφερνε από το σπίτι του βιβλία. (κείμενο. 2)

Διαβάζω και γράφω

1. Ξέρετε αυτό, ξέρετε εκείνο, ξέρετε το άλλο; (κείμενο. 2): Απευθυνόμενοι στους συμμαθητές σας, χρησιμοποιήστε το ίδιο ρήμα και αντικαταστήστε τις αντωνυμίες με:

α. ουσιαστικά

.....
.....

β. προτάσεις που να αρχίζουν με *ότι*

.....
.....

γ. προτάσεις που να αρχίζουν με ερωτηματική αντωνυμία ή ερωτηματικό επίρρημα.

.....
.....

2. να μιλήσει με τους συμμαθητές του, να της πείτε όλες τις επαρχίες, δημιουργεί ένα σωρό ιστορίες, να το πετάει σ' αυτόν..., ζητάει να της το πάμε, θα σας πει πως θα καταντήσετε αγράμματοι. (κείμεν. 6) Ποια μορφή έχουν τα αντικείμενα που συνοδεύουν τα ρήματα με έντονους χαρακτήρες στις παραπάνω φράσεις; • Μερικά από τα ρήματα των φράσεων αυτών έχουν δύο αντικείμενα· εντοπίστε τα.

Ρήματα	Αντικείμενα	Μορφή

3. Τραγουδούσαν, χόρευαν (κείμεν. 2): Αναφερόμενοι σε μια εκδήλωση του σχολείου σας, χρησιμοποιήστε τα ρήματα μέσα σε προτάσεις με αντικείμενο μια λέξη της ίδιας ετυμολογικής οικογένειας με αυτά.

.....

.....

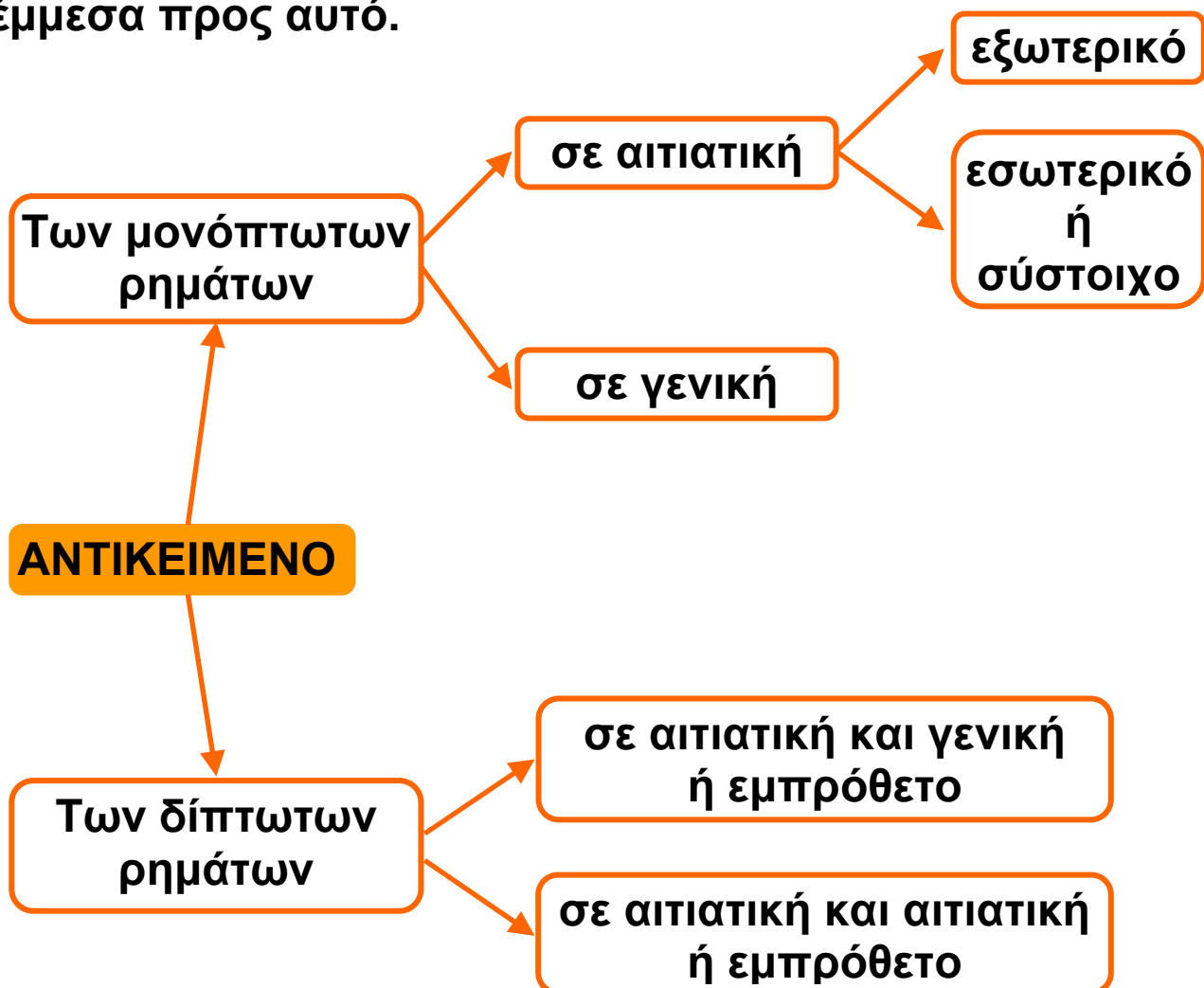
.....

Μαθαίνω για το αντικείμενο και τα μονόπτωτα και δίπτωτα ρήματα

► Το πρόσωπο ή το πράγμα που δέχεται την ενέργεια ή την επίδραση του υποκειμένου ενός μεταβατικού ρήματος και αποτελεί απαραίτητο συμπλήρωμα της έννοιάς του λέγεται αντικείμενο.

- ▶ Το αντικείμενο ενός μεταβατικού ρήματος μπορεί να είναι ουσιαστικό, αντωνυμία, αλλά και επίθετο, μετοχή και κάθε άλλο μέρος του λόγου και μια πρόταση ολόκληρη με άρθρο ή χωρίς άρθρο μπροστά τους, όταν παίρνουν τη θέση ουσιαστικού.
- ▶ Τα μεταβατικά ρήματα που χρειάζονται ως συμπλήρωμα μία μόνο πτώση (ένα αντικείμενο) λέγονται **μονόπτωτα**.
- ▶ Τα μεταβατικά που χρειάζονται ως συμπλήρωμα δύο πτώσεις (δύο αντικείμενα) λέγονται **δίπτωτα**. Από αυτά, το αντικείμενο που συνδέεται στενότερα με το ρήμα λέγεται **άμεσο**, ενώ το άλλο λέγεται **έμμεσο**, γιατί η ενέργεια του υποκειμένου του ρήματος απευθύνεται έμμεσα προς αυτό.

- ▶ Δύο ή περισσότερα όμοια αντικείμενα (όλα πρόσωπα ή όλα πράγματα) που βρίσκονται στην ίδια πτώση και συνδέονται μεταξύ τους με συνδέσμους ή χωρίζονται με κόμμα θεωρούνται μία πτώση.
- ▶ Στα μονόπτωτα ρήματα η γενική και στα δίπτωτα το έμμεσο αντικείμενο μπορεί να αντικατασταθεί από εμπρόθετο (με τις προθέσεις από, με, σε, για + αιτιατική).
- ▶ Στα δίπτωτα ρήματα που συντάσσονται με δύο αιτιατικές, η αιτιατική προσώπου ή του προσωποποιημένου πράγματος είναι το άμεσο αντικείμενο.
- ▶ Το σύστοιχο αντικείμενο έχει την ίδια σημασία –και συχνά και ετυμολογική συγγένεια– με το ρήμα
Π.χ. Στην εκδήλωση του σχολείου όλοι φορούσαν ρούχα επίσημα.

Χαμνίς
ΠΤΗΣΕΙΣ του Άρκά

**ΚΟΙΜΗΣΟΥ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ!
ΚΟΝΤΕΥΟΥΝΕ ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ!**

ΔΕ ΝΥΣΤΑΖΩ!

**ΚΟΙΜΗΣΟΥ ΓΙΑΤΙ
ΘΑ ΣΕ ΔΩΣΩ ΣΤΗ
ΝΥΧΤΕΡΙΔΑ ΝΑ ΣΕ
ΦΑΕΙ!**

**ΣΥΓΓΝΩΜΗ, ΑΛΛΑ ΑΥΤΟ
ΠΟΥ ΚΑΝΕΤΕ ΕΙΝΑΙ
ΑΝΤΙΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ! ΔΕΝ
ΕΙΝΑΙ ΣΩΣΤΟ ΝΑ
ΦΟΒΙΖΕΤΕ ΤΟ ΜΙΚΡΟ!**

**ΤΟ ΞΕΡΩ, ΑΛΛΑ ΕΛΑΤΕ
ΛΙΓΟ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΜΟΥ!**

ΟΥΤΕ ΕΙΝΑΙ ΣΩΣΤΟ ΝΑ
ΦΟΒΙΖΕΤΕ ΕΜΕΝΑ!

Αρκάς, Μπαμπά, πετάω!, εκδ. Γράμματα, 1992

4. Βρείτε τις διαθέσεις των ρημάτων και τα αντικείμενά τους στο παραπάνω σκίτσο.

Γ

ΣΥΝΟΧΗ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ακούω και μιλώ

1. Ποια λέξη φανερώνει ότι το κείμενο 1 είναι απόσπασμα ενός μεγαλύτερου κειμένου; • Ποιο ρόλο παίζει η λέξη «ακόμα» σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο λόγου; • Τι εξυπηρετούν οι λέξεις «πάλι» και «αλλά» στη β' παράγραφο;

2. Ποιες λέξεις συνδέουν τις περιόδους λόγου και τις παραγράφους μεταξύ τους στο κείμενο 2;

3. Η πρώτη περίοδος λόγου στο κείμενο 3 επισημαίνει ένα πρόβλημα της σύγχρονης εκπαίδευσης. Ποια σχέση έχει με τις δύο παραγράφους του κειμένου;

4. Προσέξτε το κείμενο 4. Ποιες λέξεις και εκφράσεις συνδέουν τις παραγράφους μεταξύ τους στο κείμενο 4;

- Εξηγήστε, με βάση τις συνδετικές αυτές λέξεις, με ποια σειρά θα γίνουν οι αλλαγές στην εκπαίδευση, σύμφωνα με το κείμενο.

Διαβάζω και γράφω

1. Μπορείτε να αποδώσετε σε μία παράγραφο όσα διαβάσατε στο κείμενο 2;

- Προσθέστε κάποιες συνδετικές λέξεις, ώστε να βοηθήσετε τους αναγνώστες να παρακολουθήσουν τη σειρά με την οποία εξελίχθηκε το μάθημα στην τάξη. Για παράδειγμα, μπορείτε να αρχίσετε έτσι: «Στην αρχή μάς έφερνε...».

2. Μπορείτε να γράψετε τη θεματική πρόταση κάθε παραγράφου στο κείμενο 4;

- Με ποιο σκεπτικό χώρισε ο συγγραφέας το κείμενο αυτό σε τέσσερις παραγράφους;

3. Μπορείτε να αντικαταστήσετε τις συνδετικές λέξεις ανάμεσα στις παραγράφους με άλλες, χωρίς να αλλάζει το νόημα του κειμένου 4;

4. Αφού μελετήσετε τη δομή κάθε παραγράφου του κειμένου 4, γράψτε έναν πλαγιότιτλο για καθεμία.

Μαθαίνω για τη **συνοχή ευρύτερου κειμένου**

► Για να γράψουμε ένα κείμενο, πρέπει να έχουμε αποφασίσει:

1. ποιο είναι το θέμα μας·

2. ποια ζητήματα σχετικά με το θέμα αυτό θέλουμε ή μας ζητούν να αναπτύξουμε στο κείμενό μας·

3. ποιος είναι ο σκοπός για τον οποίο γράφουμε. Ο σκοπός μας προσδιορίζεται από τρία κυρίως στοιχεία:

τους αναγνώστες
/αποδέκτες

το είδος του κειμένου
με το οποίο θα
διαβιβάσουμε όσα έχουμε
να πούμε

τι θέλουμε να επιτύχουμε με το κείμενό μας

- ▶ Είναι απαραίτητο το κείμενό μας να έχει αλληλουχία, δηλαδή, να υπάρχει ομαλή μετάβαση από τη μία σκέψη στην άλλη. Έπειτα, πρέπει να βρούμε πώς θα οργανώσουμε τις ιδέες αυτές σε παραγράφους, ώστε η καθμία να έχει σαφές νόημα. Για να γίνει σαφέστερη η αλληλουχία, δηλαδή η λογική σχέση και συνέχεια που πρέπει να υπάρχει ανάμεσα στις ιδέες του κειμένου, χρησιμοποιούμε τις κατάλληλες συνδετικές λέξεις ή φράσεις.
- ▶ Τα κείμενα διαφέρουν μεταξύ τους ανάλογα με το είδος τους. Αλλιώς είναι οργανωμένη μια επιστολή σε ένα φίλο μας κι αλλιώς ένα άρθρο σε ένα μαθητικό περιοδικό. Για το λόγο αυτό πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη μας όχι μόνο σε ποιον απευθυνόμαστε, αλλά και τι γνωρίζει για το θέμα μας.
- ▶ Παρόλο που τα κείμενα διαφέρουν πολύ μεταξύ τους ανάλογα με το είδος τους, συνήθως σε όλα μπορούμε να διακρίνουμε: **1.** τον πρόλογο, **2.** το κύριο θέμα τους, **3.** τον επίλογο
- ▶ Ανάλογα με το είδος του κειμένου μπορεί να υπάρχει προσφώνηση-επιφώνηση (π.χ. επιστολή, ομιλία κτλ.) ή τίτλος (π.χ. άρθρο σε εφημερίδα).

Δ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. Συνδυάστε τα ουσιαστικά από τα προηγούμενα κείμενα: εκπαίδευση, καθηγητής, σχολείο, μαθητής, διευθυντής με κάθε ομάδα επιθέτων/ μετοχών:

εκπαίδευση	•	•	αυστηρός καταρτισμένος επιεικής
καθηγητής	•	•	επιμελής δημιουργικός προσεκτικός
σχολείο	•	•	προσχολική γενική επαγγελματική
μαθητής	•	•	δυναμικός τυπικός σχολαστικός
διευθυντής	•	•	ημερήσιο τυπικός σχολαστικός

Μπορείτε να βρείτε κι εσείς άλλα επίθετα που να ταιριάζουν με αυτά τα ουσιαστικά;

.....
.....
.....

2. Επιλέξτε από τα εισαγωγικά κείμενα ρήματα και ουσιαστικά που αναφέρονται στο σχολείο και στην εκπαίδευση γενικότερα. • Στη συνέχεια αξιοποιήστε ορισμένες απ' αυτές τις λέξεις στη δραστηριότητα

παραγωγής λόγου που θα σας δοθεί παρακάτω και θα σας ζητάει να παρουσιάσετε προτάσεις για τη βελτίωση-αλλαγή του σχολείου σας.

Κείμενο	Ρήματα	Ουσιαστικά
1		
2		
3		
4		

3. Αναζητήστε τόσο στα εισαγωγικά κείμενα όσο και σε κείμενα άλλων μαθημάτων της τάξης σας (Ιστορία, Θρησκευτικά, Γεωγραφία κτλ.) λέξεις που χρησιμοποιούνται για τη σύνδεση των παραγράφων.

• **Αξιοποιήστε κάποιες απ' αυτές τις λέξεις στη δραστηριότητα παραγωγής λόγου που θ' ακολουθήσει.**

Πίνακας συνδετικών λέξεων ή φράσεων

1. Σας αρέσει ο τρόπος που οργανώνει το μάθημα του ο δάσκαλος στο απόσπασμα του κειμένου 2;

- Για ποιους λόγους;

2. Οργανώνετε μια συζήτηση στο σχολείο σας με θέμα: «Αναζητώντας ένα σύγχρονο διαφορετικό σχολείο».

- Στην αρχή ένας μαθητής θα παρουσιάσει μια περιγραφή του σχολείου που προτείνει ο συγγραφέας του κειμένου 4.
- Στη συνέχεια ο καθένας από εσάς να περιγράψει πώς θέλει να είναι το σχολείο στο μέλλον. Μπορείτε να ξεκινήσετε την περιγραφή σας από το σχολικό χώρο (κτίριο, αίθουσες), το διδακτικό υλικό και να συνεχίσετε με τους εκπαιδευτικούς, τον τρόπο διδασκαλίας κτλ.

Διαβάζω και γράφω

1. Ανατρέξτε στα βιβλία Ιστορίας και συλλέξτε στοιχεία για την εκπαίδευση στην Αρχαία Ελλάδα και στο Βυζάντιο. • Κάντε μια σύντομη γραπτή παρουσίαση αυτών των μορφών εκπαίδευσης και ανακοινώστε τη στους συμμαθητές σας.

2. Ένας φίλος σας που μένει μακριά σας γράφει ότι σκέφτεται να εγκαταλείψει το σχολείο. Γράψτε του μια απάντηση τονίζοντας τους λόγους για τους οποίους πρέπει να το συνεχίσει.

3. Για τη μαθητική εφημερίδα που θα εκδώσετε στην επόμενη διαθεματική εργασία σας ζητούν να γράψετε ένα σύντομο άρθρο (2-3 παραγράφων) στο οποίο θα παρουσιάζετε τα προβλήματα του σχολείου σας και στη

συνέχεια τις προτάσεις σας για τη βελτίωσή του στο άμεσο μέλλον.

- Προσέξτε πώς θα οργανώσετε το κείμενο σας (συμβουλευτείτε και τη θεωρία για τη συνοχή ευρύτερου κειμένου).
- Πόσες παραγράφους έχει;
- Ποιο θέμα θέτει η καθεμία;
- Πώς συνδέονται οι παράγραφοι μεταξύ τους;
- Έχει αλληλουχία το κείμενο σας;
- Πώς την εξασφαλίσατε;
- Προσπαθήστε να αξιολογήσετε με βάση τους άξονες αυτούς το κείμενό σας.

Διαθεματική εργασία

Το τμήμα σας αποφασίζει να εκδώσει ένα τεύχος της μαθητικής εφημερίδας ή του περιοδικού με αφιέρωμα στο σχολείο σας. Το αφιέρωμα αυτό θα έχει τίτλο: «**Η ιστορία του σχολείου μας**». Για να καταφέρετε να ετοιμάσετε αυτό το αφιέρωμα, σας προτείνουμε:

- Χωριστείτε σε τρεις ομάδες: μία θα ασχοληθεί με το Σχολείο του χθες, μία με το Σχολείο του σήμερα και μία με το Σχολείο του αύριο.
- Συγκεντρώστε φωτογραφίες, παλιές και σύγχρονες, στοιχεία από την Τοπική Ιστορία, από το αρχειακό υλικό του σχολείου σας. Μπορείτε ακόμα να πάρετε συνεντεύξεις από μαθητές και εκπαιδευτικούς του σχολείου σας, παλιότερους και σύγχρονους, ή και από άλλους τοπικούς παράγοντες. Παράλληλα αναζητήστε υλικό σε εφημερίδες και εκπαιδευτικά περιοδικά είτε στη βιβλιοθήκη του σχολείου είτε στο διαδίκτυο.

- Ταξινομήστε το υλικό που συγκεντρώσατε. Οργανώστε το και γράψτε τα δικά σας συνοδευτικά κείμενα.
- Σε συνεργασία με τον καθηγητή της Πληροφορικής, δώστε στο υλικό σας ηλεκτρονική μορφή.

Χρήσιμες ηλεκτρονικές διευθύνσεις

<http://www.yperth.gr> (δικτυακός τόπος του Υπουργείου Παιδείας)

<http://www.students.gr> (πληροφοριακό υλικό για το σχολείο, το βιβλίο κ.ά.)

<http://www.paideia.gr>
(ενημέρωση για την Παιδεία στον κόσμο σήμερα)

<http://gym-n-souliou.ser.sch.gr>
(ενδιαφέρουσα ιστοσελίδα ενός Γυμνασίου)

**5ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ**

ONE

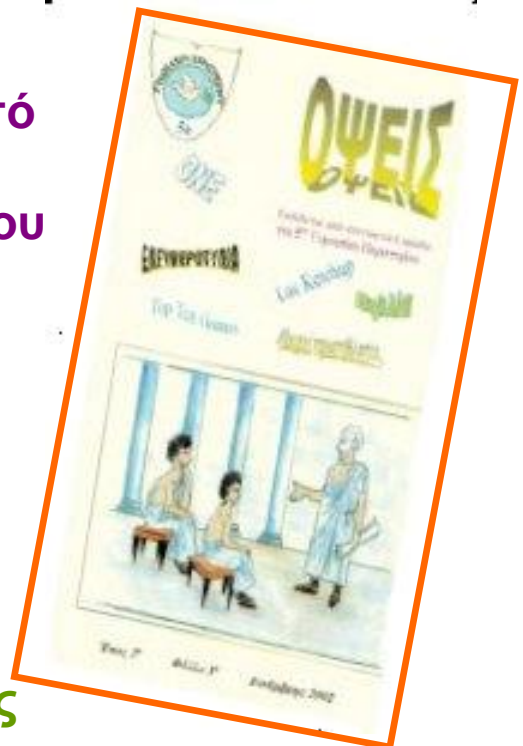
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Top Ten Games

ΟΨΕΙΣ

**Εκδίδεται από
συντακτική
ομάδα του 5ου
Γυμνασίου
Περιστερίου**

**Las Ketchup
Βιβλία
Μικροί
πρωταθλητές**

Έτος 2^ο Φύλλο 3^ο Δεκέμβρης 2002

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

► Οι διαθέσεις του ρήματος είναι:

.....
.....
.....
.....

► Τα ενεργητικά ρήματα χωρίζονται σε:

.....
.....

► α. Μερικά πουλιά είχαν καλή φωνή.

Το ρήμα έχει αντικείμενο
και λέγεται

► β. Μας έφερε βιβλία διάφορα.

Το ρήμα έχει αντικείμενα
και και λέγεται

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 1ου ΤΟΜΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
1η ΕΝΟΤΗΤΑ Από τον τόπο μου σ' όλη την Ελλάδα (Ταξίδια, περιηγήσεις, γνωριμία με ανθρώπους, έθιμα-πολιτισμό)	7
A. Εισαγωγικά κείμενα	8
B. Το υποκείμενο	18
B1. Οι μορφές του υποκειμένου	18
B2. Συμφωνία υποκειμένου - ρήματος	21
Γ. Παραγωγή με αχώριστα μόρια.....	23
Δ. Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου	27
Δ1. Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου	27
Δ2. Άλλοι τρόποι ανάπτυξης παραγράφου	30
E. Λεξιλόγιο.....	36
ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου.....	38
Διαθεματική εργασία	40
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	43
2η ΕΝΟΤΗΤΑ Ζούμε με την οικογένεια.....	45
A. Εισαγωγικά κείμενα	47
B. Εγκλίσεις – χρόνοι	55
B1. Εγκλίσεις στις ανεξάρτητες προτάσεις.....	55
B2. Οι χρόνοι του ρήματος	57
Γ. Τα είδη των συνθέτων	65
Γ1. Τα είδη των συνθέτων	65
Γ2. Η μορφή των συνθέτων: το συνδετικό φωνήεν	68
Δ. Περίληψη κειμένου-Πλαγιότιτλοι	69
E. Λεξιλόγιο.....	71
ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	73
Διαθεματική εργασία	75
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	79

3η ΕΝΟΤΗΤΑ Φίλοι για πάντα	80
A. Εισαγωγικά κείμενα	82
B. Ενεργητική και παθητική φωνή – Συζυγίες	91
B1. Ενεργητική και παθητική φωνή	91
B2. Συζυγίες του ρήματος	94
Γ. Το α΄ συνθετικό	97
Δ. Λεξιλόγιο	101
ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	104
Διαθεματική εργασία	106
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	107
4η ΕΝΟΤΗΤΑ Το σχολείο στο χρόνο.....	109
A. Εισαγωγικά κείμενα	111
B. –Διαθέσεις του ρήματος Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα – Αντικείμενο	119
B1. Οι διαθέσεις του ρήματος	119
B2. Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα	122
B3. Αντικείμενο – Μονόπτωτα και δίπτωτα ρήματα ...	125
Γ. Συνοχή ευρύτερου κειμένου	131
Δ. Λεξιλόγιο	134
Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	136
Διαθεματική εργασία	137
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	139

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.